TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YETİŞKİN HÜKÜMLÜLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMA DÜZEYLERİ VE BU DÜZEYLERİN BAZI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Miyase YÜKSEL

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç.Dr. Elif GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ

ANKARA

2016

ETİK BEYAN

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Yüksek Lisans tezi olarak hazırlayıp sunduğum 'Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri Ve Bu Düzeylerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi' Başlıklı tez; bilimsel ahlak ve değerlere uygun olarak tarafımdan yazılmıştır. Tezimin fikir/hipotezi tümüyle tez danışmanım ve bana aittir. Tezde yer alan araştırma tarafımdan yapılmış olup, tüm cümleler, yorumlar bana aittir.

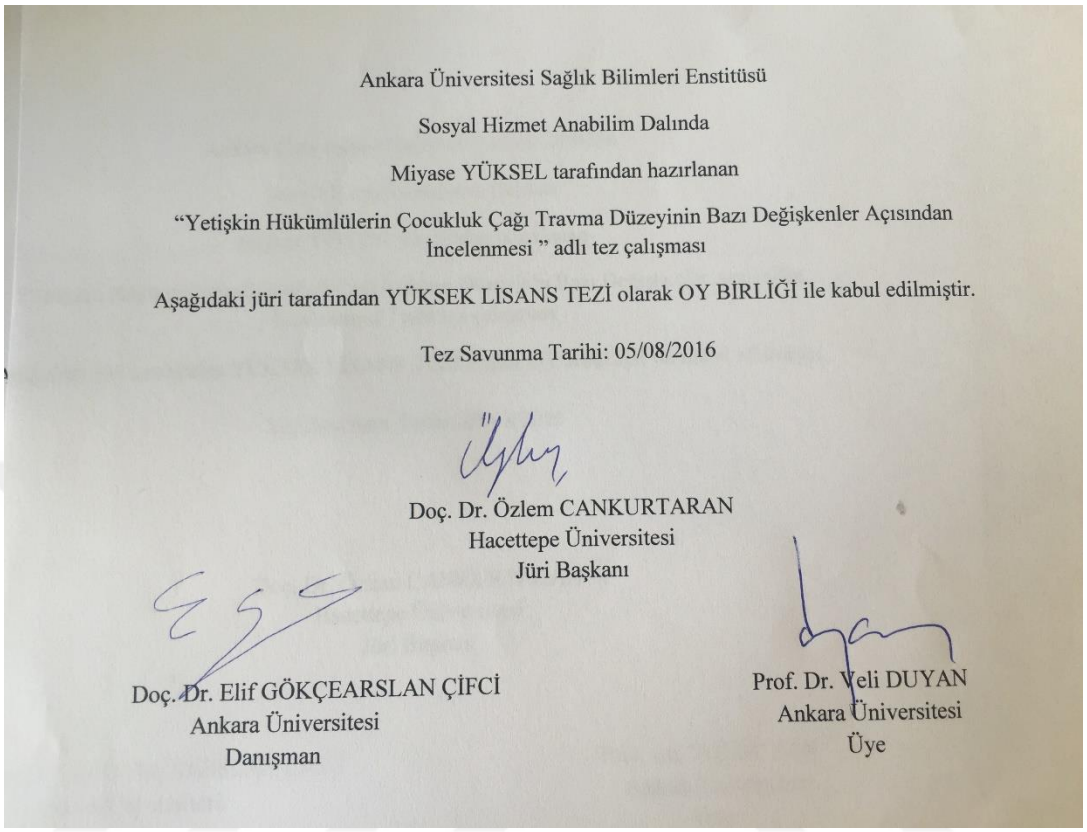
Yukarıda belirtilen hususların doğruluğunu beyan ederim.

Miyase YÜKSEL

Tarih

İmza

KABUL VE ONAY

Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Sosyal Hizmet Anabilim Dalında

Miyase YÜKSEL tarafından hazırlanan

"Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi " adlı tez çalışması

Aşağıdaki jüri tarafından YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak OY BİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

Tez Savunma Tarihi: 05/08/2016

Doç. Dr. Özlem CANKURTARAN
Hacettepe Üniversitesi
Jüri Başkanı

Doç. Dr. Elif GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ
Ankara Üniversitesi
Danışman

Prof. Dr. Veli DUYAN
Ankara Üniversitesi
Üye

İÇİNDEKİLER

Etik Beyan ii
Kabul ve Onay iii
İçindekiler iv
Önsöz vi
Simgeler ve Kısaltmalar vii
Çizelgeler viii

1.GİRİŞ 1
1.1. Çocukluk Çağı Travması Kavramı 2
1.1.1. Çocukluk Çağı Travması Tanımı 2
1.1.2. Çocuk İstismarı ve İhmali 3
1.1.3. Çocuk İhmal ve İstismar Çeşitleri 8
1.1.3.1. Cinsel İstismar ve Etkileri 9
1.1.3.2. Fiziksel İstismar ve Etkileri 13
1.1.3.3. Duygusal İstismar ve Etkileri 17
1.1.3.4. İhmal ve Etkileri 21
1.1.4. Çocuk İhmal ve İstismarının Yetişkinlik Dönemine Etkisi 25
1.2. Suçluluk Kavramı 29
1.2.1.Suç Tanımı 29
1.1.2.Suç Türleri 31
1.2.3.Suç Kuramları 36
1.3. Çocukluk Çağı Travması ve Suç İlişkisi 41
1.4. Sosyal Hizmetin Çocukluk Çağı Travması ve Adli Alandaki İşlevselliği 49
1.4.1. Çocukluk Çağı Travması ve Sosyal Hizmet İlişkisi 49
1.4.2. Adli Sosyal Hizmet 52
1.5. Araştırmanın Amacı 59
1.6. Araştırmanın Önemi 60

2. GEREÇ VE YÖNTEM 61
2.1. Araştırmanın Modeli 61
2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi 61
2.3. Veri Toplama Araçları 63
2.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu 63
2.3.2. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği 64
2.4. Verilerin Toplanması 65
2.5. Verilerin Değerlendirilmesi 66

3. BULGULAR 68
3.1.Hükümlü Bireylerin Sosyo-Demografik Bulguları 68
3.2.Hükümlü Bireylerin Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Özellikler 69
3.3.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağına İlişkin Bulgular 71
3.4.Hükümlü Bireylerin ve Ailelerinin Suç Durumlarına İlişkin Bulgular 72

3.5.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ve Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 74
3.6.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ve Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 76
3.7. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Çocukluk Çağlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 78
3.8.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ve Suç Durumlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular 94

4.TARTIŞMA 100
4.1.Hükümlü Bireylerin Sosyo-Demografik Bulgularının Tartışılması 101
4.2.Hükümlü Bireylerin Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Bulguların Tartışılması 103
4.3. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağlarına İlişkin Bulguların Tartışılması 106
4.4.Hükümlülerin ve Ailelerinin Suçluluk Durumlarına İlişkin Bulguların Tartışılması 109
4.5.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Sosyo Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması 112
4.6.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Ailelerine İlişkin Sosyo Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması 114
4.7.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Çocukluk Çağlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması 115
4.8.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ile Kendileri ve Ailelerinin Suçluluk Durumlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların 124

5. SONUÇ VE ÖNERİLER 127
5.1. Sonuçlar 127
5.2. Öneriler 131

ÖZET 135
SUMMARY 136
KAYNAKLAR 137
EKLER 147
EK 1) Bilgilendirilmiş Onam Formu 147
EK 2) Sosyo-Demografik Bilgi Formu 148
EK 3) Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği 150
EK 4) Ölçek Kullanım İzni 153
EK 5) Kurum İzni 154
EK 6) Etik Kurul İzni 155
ÖZGEÇMİŞ 156

ÖNSÖZ

Literatüre katkı sağlayacağı, suç önleme ve rehabilitasyon çalışmalarına kaynak oluşturabileceği düşünülerek hazırlanan bu tez oldukça yoğun bir çalışma neticesinde, birçok kişinin desteği ile tamamlanmıştır.

Öncelikle bu yoğun çalışmanın her safhasında beni destekleyen, güler yüzü ve içtenliği ile her zaman çalışma isteğimi artıran, akademik birikimi ve değerlendirmeleri ile gelişmemi sağlayıp bana destek olan sevgili hocam ve tez danışmanım Doç. Dr. Elif GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ'ye sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma iznimin alınması sırasında hoşgörülerini ve danışmanlıklarını benden esirgemeyen Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü Yetişkin İyileştirme Bürosu çalışanlarına, araştırma uygulaması esnasında desteklerini benden esirgemeyen Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ve Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü psiko-sosyal destek birimine, ayrıca çalışmama katılmayı kabul ederek tezimi tamamlamama yardımcı olan hükümlülere teşekkür ederim.

Bana olan inancını hiç kaybetmeyen, her zaman azim veren sözleri ve desteği ile umudum olan Görkem KOLSUZLAR'a, araştırma boyunca tüm sıkıntılarımı çözmeye çalışıp, sorularıma sıkılmadan cevap veren, üniversite ve yüksek lisans öğrenimim boyunca hayatıma dair tüm sevinçleri, hüzünleri ve yorgunluklarımı paylaştığım ailemden bir parça olan arkadaşım Arş. Gör. Arzu KUL UÇTU' ya çocukluğumdan bu yana akademik başarıma katkı sağlayan ve beni varlığı ile destekleyen çocukluk arkadaşım Elvin İPEK'e, dostluğu ve bütün samimiyetiyle yanımda olan sevgili arkadaşım Irmak ŞENEL'e, ve tüm kıymetli dostlarıma en içten duygularım ile teşekkür ederim.

Son olarak varlık sebebim olan annem Satı YÜKSEL'e, babam Garip YÜKSEL'e ve kalabalık ailemin tüm fertlerine ömrüm boyunca benden desteklerini esirgemedikleri için sonsuz teşekkür ederim.

SİMGELER VE KISALTMALAR

ABD	Amerika Birleşik Devleti
APSAC	American Professional Society On The Abuse Of Children / Amerikan Çocuk İstismarı Birliği
CİK	Ceza İnfaz Kurumu
CTQ	Çocukluk Çağı Travma Ölçeği
KW	Kruskall Whallis Testi
Max.	Maksimum Değer
Min.	Minimum Değer
N	Sayı
Ort.	Ortalama
P	Anlamlılık
r	Korelasyon Katsayısı
SS	Standart Sapma
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNİCEF	United Nations International Children's Emergency Fund / Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
WHO	World Health Organization / Dünya Sağlık Örgütü
%	Yüzde

ÇİZELGELER

Çizelge 2. 1. Hem Kadın Hem Erkek Ceza İnfaz Kurumu Bulunan İller 62
Çizelge 2. 2. Ölçeğin Araştırmada Elde Edilen Crombach Alpha Değerleri 67
Çizelge 2. 3. Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi 66
Çizelge 3. 1. Hükümlülerin Sosyo-Demografik Özellikleri 68
Çizelge 3. 2. Hükümlülerin Sosyo-Demografik Özellikleri 69
Çizelge 3. 3. Hükümlülerin Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Bulgular 70
Çizelge 3. 4. Hükümlülerin Çocukluk Döneminde Yaşadıkları Aile Modeli 71
Çizelge 3. 5. Hükümlülerin Çocukluk Çağında En Uzun Süre Yaşadıkları Yer 71
Çizelge 3. 6. Hükümlülerin Çocukluk Çağında Aile ve Çevrelerine İlişkin Gelir Düzeyi Algıları 71
Çizelge 3. 7. Hükümlülerin Çocukluğunda Aile İlişkilerini Tanımlama Biçimi 72
Çizelge 3. 8. Hükümlülerin İlk Suç İşleme Yaşı 73
Çizelge 3. 9. Hükümlülerin Daha Önce Cezaevi Deneyimi Olma Durumları 73
Çizelge 3. 10. Hükümlülerin Hükümlü Bulunma Süreleri 73
Çizelge 3. 11. Hükümlülerin Halen Hükümlü Bulundukları Suç Eylemi Nedeni 74
Çizelge 3. 12. Hükümlülerin Ailelerinde Suç Eyleminde Bulunan Kişinin Varlığı 74
Çizelge 3. 13. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi 75
Çizelge 3. 14. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Cinsiyete Göre Ortalamaları 75
Çizelge 3. 15. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Anne Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları 76
Çizelge 3. 16. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Baba Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları 77
Çizelge 3. 17. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ile Anne Baba Eğitim Düzeyi ve Kardeş Sayısı Arasındaki Korelasyon İlişkisi 77
Çizelge 3. 18. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Yaşanılan Yere Göre Ortalamaları 78
Çizelge 3. 19. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Yaşanılan Yerdeki Gelir Düzeyine Göre Ortalamaları 79
Çizelge 3. 20. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocukluğunda Yaşadığı Aile Yapısına Göre Ortalaması 82
Çizelge 3. 21. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Aile Gelir Tanımına Göre Ortalamaları 85
Çizelge 3. 22. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocukluk Çağı Aile İlişkileri Algısına Göre Ortalamaları 87
Çizelge 3. 23. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ile İlk Suç İşleme Yaşı ve Cezaevinde Daha Önce Bulunma Durumları Arasındaki Korelasyon İlişkisi 94
Çizelge 3. 24. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Hüküm Giydikleri Suç Türüne Göre Ortalaması 96
Çizelge 3. 25. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Ailesinde Suç İşlemiş Birey Olma Durumuna Göre Ortalaması 97

1.GİRİŞ

Korunma, sevgi ve bakım çocukluk döneminde bireylerin en çok ihtiyacı olan ögelerdir. Bu yıllarda çocukların ihtiyaçlarının karşılanması ve sağlıklı bir aile yanında yetişmeleri, sosyal ve psikolojik gelişimleri bakımından önem arz etmektedir. Diğer taraftan çocukluk çağlarında travma yaşamak; bireylerde tüm hayatları boyunca devamlı olarak olumsuz etkiler bırakabilmektedir (Terr, 1991, Akt: Coşgun, 2010). Dünyanın her yerinde ve toplumun her kesiminde görülebilen istismar ve ihmalin etkisi, olay yaşandıktan yıllar sonra bile kendini göstermektedir. Yapılan çalışmalar, olaydan 50 yıl sonra bile bazı mağdurların yaşanan olumsuzlukların üstesinden gelemediğini ortaya koymuştur (Chapman ve ark., 2004; Edwards ve ark., 2003; Felitti, 2002; Akt., Bilim, 2012)

Psikolojik bozukluklar ve psikopatolojik davranışa yatkınlık, stresli yaşam deneyimlerine bağlı olabilmektedir (Saatçioğlu ve ark., 1995). Çocukluk çağı travmaları; stres yaşama sebebi olmakla beraber, yetişkinlik çağında psikolojik semptomlarda önemli bir yükselişe sebep olabilmektedir (Dursunkaya, 2007). İçli ve Öğün (1988), suç eylemi gerçekleştirmiş olan bireylerin problemli bir aile geçmişine sahip olduklarını ve bozuk aile ilişkilerinin sıklığının yüksek olduğunu belirtmektedirler. Suçluların, çocukluk dönemlerinde aile ilişkilerinin bozuk olması ihmal ve istismara uğrama olasılıklarını arttırmaktadır ve bu durumda suçluluğun gelişiminde çocukluk döneminin önemini ortaya koymaktadır.(Kızmaz, 2013)

Bu bilgiler neticesinde, çocukluk çağı travmasının bireyi şiddet davranışına yöneltebileceği düşünüldüğünden yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesinin önemli olacağı düşünülmüştür. Giriş bölümünde ilk olarak çocukluk çağı travması; ihmal ve istismar kavramı ve ihmal ve istismarın yetişkinlik dönemine etkilerine değinilecek; ardındansa suç kavramı ile çocukluk çağı travması ve suç ilişkisinden bahsedilecek; son olarak da Sosyal Hizmetin çocukluk çağı travması ve suçluluk alanındaki işlevselliğinden bahsedilerek; tezin amacı ve önemi bu bölümde sunulacaktır.

1.1. Çocukluk Çağı Travması Kavramı

1.1.1. Çocukluk Çağı Travması Tanımı

Çok eski dönemlerden bu yana ciddi stres yaratan olaylar karşısında yaşanan ruhsal tepkilerden söz eden kayıtlara rastlanmaktadır. Travma yaratan olaylar ani ve beklenmedik bir anda ortaya çıkan, bireyin bedensel ve ruhsal bütünlüğünü ya da yaşamını tehdit eden olaylar olarak yaygın kabul edilen şekli ile tanımlanmaktadır (Pfefferbaum ve Allen, 1998; Akt: Yıldırım, 2010).

Kişinin kısa sürede baş edemeyeceği uyaranlarla karşılaşmasına travma denir ve travmanın her şeyden önce algılama, örgütleme yetilerini, duyguların düzenlemesini olumsuz etkilediği, benlik işlevlerini, ruhsal dengeleri bozduğu bilinmektedir (Odağ, 2001). Terr travmayı; "Olayı başlatan sebepten ziyade stresör etkene verilen cevap ya da dışsal olayların içsel veya mental sonucu'' şeklinde tanımlar (Pfefferbaum ve Allen, 1998; Akt: Yıldırım, 2010). Travmatik olayları olağan dışı kılan, yalnızca seyrek görülmesi değil, diğer yaşam deneyimlerinde kullanılan baş etme yollarının kullanılamayacağı kadar şiddetli oluşudur (Şar, 1997).

Fischer ve Riedesser (1999) ye göre benliğimiz travmatik bir olay karşısında üç değişik biçimde tepki vermektedir:

- *Baş Etme Yolları Aramak:* Olayla baş etmek için daha önceki deneyimlerden faydalanmaktır. Bu, travmatik duruma sağlıklı bir yaklaşımdır.
- *Travmaya Neden Olan Yıkıcı Öğelerden Uzaklaşıp Kaçmak*: Başlangıçta işe yarasada daha sonra olumsuz sonuçlara neden olabilir ve daha şiddetli sonuçlar doğurabilir.
- *Örseleyici Unsurları İçselleştirmek ve Çevrelerini Kuşatarak Sindirmeden Ruhsal Bölümün Bir Köşesinde Kalmalarını Sağlamak*: Bu diğerlerine göre sık rastlanan bir baş etme yoludur. Öte yandan travmanın depolanması, onun değiştiği, sindirilip özümsendiği, anlamına gelmez. Bu durumda kişiler travmayı ve onun getirdiği olumsuz yaşantıları umursamaz gibi görünseler de

travmatik olay gücünü yitirmez ve bilince ulaşma çabalarından vazgeçmez ve genelde depolandığı yerde etkinleşeceği uygun bir zamanı (genellikle benliğin güçsüz bir zamanını) beklerler.

Travmatik bir olay ile karşılaşmanın en zorlu olduğu dönem ise, travma ile baş edebilecek gücün neredeyse hiç olmadığı çocukluk çağı dönemidir (Şar, 1997). Bu dönemindeki örselenmeler her şeyden önce kendilik ve nesne imgelerinin algılanmasını etkilemekte, ileride yeniden yaşanacak örselenmelere gösterilen davranış şekillerini belirlemektedir (Yıldırım, 2010).

Terr (1983) çocukluk çağı travmalarını klinik olarak iki bölüme ayırmıştır:

- "*Tip I Travma:* doğal bir afet, kaza veya cinayet gibi beklenmedik ani, tek bir olay''
- "*Tip II Travma:* çocukluk çağındaki fiziksel ve cinsel istismar ile buna eşlik eden korku dolu beklenti gibi uzun süreli veya tekrarlayıcı olay şeklinde tanımlamıştır (Pfefferbaum ve Allen, 1998, Akt: Yıldırım, 2010).''

Tip I travma önlenmesi pekte mümkün olmayan ani olaylardır, oysa Tip II travma ise; engellenebilir ve önlenebilirdir. Bu nedenle bu araştırmada daha çok çocukluk çağı travmasının TİP II çeşidi üzerinde durulacaktır.

1.1.2. Çocuk İstismarı ve İhmali

Çocuğa karşı olumsuz davranış diğer bir deyişle çocuk istismarı insanlığın var oluşu kadar eski, hemen her toplumda görülen ancak yeterince gün yüzüne çıkarılamamış, sosyal ve tıbbi bir sorundur (Bahar ve Ark., 2009). Çocuk istismarı, insanlık tarihinin başlangıcıyla beraber var olmasına rağmen, bir sorun olarak anlamlandırılıp buna yönelik çalışmalara başlanması ne yazık ki yüz senelik bir geçmişe sahiptir (Tardieu, 1860 çev. Roche, 2005; New York Societyfort he Prevention of Cruelty to Children, 2000; Akt: Bilim, 2012).

İkinci dünya savaşı, göç etmiş, şiddete tanık olmuş, ailesini ve arkadaş çevresini kaybetmiş, yiyecekten ve eğitimden mahrum bırakılmış çok sayıda çocuk ortaya çıkarmıştır. Bu çocuklarla ilgili bilinen ilk psikolojik kayıt; savaş sonrasında ebeveynlerini yitiren ya da toplama kamplarından kurtulan çocuklarda görülen ruhsal tepkileri içerir (Zorluoğlu ve ark., 2001). On yıl gibi bir sürenin ardından ise John Bowly, ayrılma ve kayıp yaşantıları üzerinde durmuş; yaşamın biyolojik ve ruhsal olarak devam edebilmesi için bir zorunluluk olan bağlanmayı kavramsallaştırmıştır. Günümüzde travma mağduru olan çocukların gelişimsel psikopatolojik özelliklerini anlamamızı sağlayan 'Bağlanma Teorisi' bu kavramdan gelişmiştir (Van Der Kolk ve ark.. 1987; Akt: Yıldırım, 2010).

Çocukların korunma gereksinimi olduğu düşüncesi, ciddiyetle ve büyük bir önemle ele alınmaya ancak 19. yüzyılın sonlarında başlamıştır. Bu dönemde çocukları istismardan ve kötü muameleden koruyan yasa düzenlemeleri İngiltere ve Amerika'da yapılmaya başlanmıştır (Kozcu, 1989). Bu konuyla ilgili çalışmaların başlangıcı Türkiye'de ise çok daha yenidir (Polat, 2007).

Çocukluk çağı travmasının bir tipi ve kültürel olarak tanımlanmış bir fenomeni de çocukluk çağı istismarı ve ihmalidir. Halbuki her çocuğun şiddetten uzak ve sağlıklı ve bir hayat yaşamaya hakkı vardır. Ancak, her sene dünyada milyonlarca çocuk fiziksel, cinsel veya duygusal istismara maruz kalmakta ya da tanık olmaktadır. Çocukluk çağı örselenme yaşantısı; bu yaşantıya maruz kalan çocukların fiziksel ve ruhsal sağlık ve iyilik hallerinde ve gelişimlerinde ciddi olumsuz etkiler oluşturan evrensel bir sorundur (WHO, 2006).

Çocuk Hakları Sözleşmesinin 1. Maddesine göre, erken reşit olma durumu dışında, on sekiz yaşına kadar her birey çocuk sayılır. Fiziksel ve zihinsel olarak olgunluğa ulaşmamış çocuklar, özel olarak korunmaya ve bakıma ihtiyaç duyarlar. Sözleşmeye göre; "Çocuğun, ebeveynleri, yasal velileri ya da çocuğun bakımından

sorumlu herhangi birisi tarafından fiziksel, cinsel ve psikolojik gelişimine yönelik şiddet, incinme ya da istismara ve ihmale maruz bırakılmasının önüne geçmek için devletlerin bütün yasal, yönetimsel, toplumsal ve eğitime ilişkin önlemleri alması gerekmektedir'' (Birleşmiş Milletler, 1989).

Çocuk ihmal ve istismarı alanında çalışan kişiler tarafından üzerinde fikir birliğine varılmış tek bir tanım olmamakla birlikte, çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili yapılan tanımlar arasında çok ufak nüanslar bulunmaktadır (Özer, 2014). Sadece tanımlama yapmak bile başlı başına bir sorun olabilen bu konu ile ilgili çalışmalarda istismar ve ihmalin ne gibi durumlarda oluştuğu ile ilgili algı zaman içinde ve kültürden kültüre değişmektedir. Örneğin geçmişte normal ebeveyn davranışı veya uygun disiplin sağlama yöntemleri olarak algılanan bir davranış; günümüzde istismar veya ihmal olarak değerlendirilebilir (Kars, 1996). Bir kültürde hangi eylemlerin çocuk ihmali ve istismarı olarak kabul edildiği, o kültürün inançları ve değerlerine, cezalandırma ve disiplin etme şekillerine, çocuğa verdikleri değere, çocuğa yönelik kabul edilebilir ve kabul edilemez davranışların nasıl tanımlandığına göre değişmektedir (Zeytinoğlu, 1991). Bu nedenle istismar ve ihmalin evrensel bir tanımı yapılırken kültürel özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekir.

"Uluslararası Çocuk İstismar ve İhmalini Önleme Topluluğu (The International Society for the Prevention of Child Abuse and Neglect)" 58 farklı ülkede yapılmış olan çocuk istismarı tanımlarını gözden geçirmiş ve hangi davranışın istismar kabul edildiği ile ilgili bazı ortak noktalar bulmuştur ve 1999 yılında "Dünya Sağlık Örgütü Çocuk İstismarını Önleme Toplantısı"nda şu tanım yapılmıştır (WHO, 1999):

"*Çocuk istismarı veya çocuğa karşı kötü muamele, çocuğun sağlığını, hayatta kalımını, gelişimini, itibarını (sorumluluk, güven, güç) olumsuz etkileyen veya olumsuz etkileme potansiyeli bulunan her türlü fiziksel ve/veya duygusal kötü davranış, cinsel istismar, ihmal veya ihmalkar davranışlar, ticari veya başka türlü sömürülmeyi içerir.''*

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNİCEF) (1986); çocuk istismarı ve ihmalini; "*Çocuğa yakın kişilerin yasaklanmış veya önlenebilir bir hareketinden ya da hareketsizliğinden kaynaklanan zarar*'' olarak tanımlarken Dünya Sağlık Örgütü *"18 yaş altındaki çocuklara uygulanan her tür fiziksel, cinsel ve/veya duygusal kötü muamele, ihmal ve ticari olarak sömürülmesi ve çocuğun sağlığına, refahına ve gelişimine fiili veya potansiyel olarak zarar veren eylemler"* olarak tanımlar (Akt: Özer, 2014).

Avery ve First (1989), çocuk istismarını, çocuklara yönelik uygulanan her türlü kötü davranış olarak tanımlamaktadır. Helfer'e (1987) göre ise, aile bireyleri arasındaki iletişimin ya da iletişim yoksunluğunun çocukların fiziksel ve ruhsal gelişimlerine zarar vermesidir. Ludwig (1981), istismarın kısa tanımlarının yeteriz kaldığını belirtmekte; istismar olgusunun bireysel, ailesel, toplumsal ve sosyal bir fenomen olarak ele alınması gerektiğini belirtmektedir (Akt: Bilim,2012).

Amerika'daki "Örselenen ve İhmal Edilen Çocuklar Merkezi", çocukluk çağı örselenmesini; "*Çocuğa karşı fiziksel, duygusal ve cinsel zararlarla sonuçlanan ve tekrarlanan kötü davranışlar ya da çocuğun anne baba ve diğer yetişkinler tarafından ihmali*'' olarak tanımlamıştır (Child Welf Are Information Gate Way, 2008: Akt: Bilim, 2012).

Parke ve Collmer'e (1975) göre çocuk istismarının tanımlanmasına yönelik üç yaklaşım vardır. Bu yaklaşımların birincisinde, istismar neden olduğu sonuçlar göz önünde bulundurularak tanımlanmıştır ancak bu tür tanımlamalar fiziksel istismar için iyi bir tanımlama verse de, etkileri gözle görülemeyen ya da uzun dönemde etkileri ortaya çıkaran diğer istismar türlerini açıklamak için çok uygun bir yöntem değildir. İkinci yaklaşımda ise istismar tanımlanırken istismarcının niyetinin göz önünde bulundurulması gerektiği söylenmektedir. Ancak niyet gözle görülebilir, değerlendirilebilir bir olgu olmadığı için değerlendirmede çok faydalı olmayacağı

düşünülmektedir ki ayrıca çocuğun aldığı zararın niteliği veya şiddeti istismarcı yetişkinin niyetine göre de değiştirmemektedir. Son yaklaşımda da istismarın uygulandığı kültür içinde incelenmesi gerektiği söylenmektedir(Akt: Bilim,2012).

Kozcu (1990) çocuk istismarını; "*Çocuğun anne ve babası veya çocuğa bakmakla sorumlu kişilerin, çocuğun fiziksel, duygusal ya da cinsel yönden zarar görmelerine yol açan hareketler*'' olarak tanımlamıştır. Çakıcı ve Arkadaşları(2003) ise; "*Çocuğun doğduğu günden başlayarak 18 yaşına kadar çocuğun bakımından sorumlu kişiler tarafından yani çocuğun ebeveynleri ve/ya bakımını veren kişi tarafından çocuğa yöneltilen her türlü kaza dışı, zarar verici davranışa maruz kalması''* olarak da tanımlanabileceğini belirtmişlerdir.

Çocuk istismarı ve ihmali genel olarak; "Çocukların başta ebeveynleri olmak üzere, çocuklara bakmakla yükümlü bireyler ve diğer yetişkinler tarafından fiziksel, duygusal, zihinsel ya da cinsel gelişimlerini engelleyen ya da kısıtlayan, beden ya da ruh sağlığına zarar veren, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz veya hasar verici olarak nitelendirilen eylem veya eylemsizliklerin tümü''nü kapsamaktadır (Kepenekçi, 2001; Taner ve Gökler, 2004).

Güler ve arkadaşlarına göre ise, "*Çocuk istismarı ve ihmali çocuklara ana babaları veya onlara bakıp gözetmek ve eğitmekle görevli kişiler ya da yabancılar tarafından, sağlıklarına zarar veren fiziksel, duygusal, zihinsel ya da sosyal gelişmelerini engelleyen tutum ve davranışlara maruz bırakılmalarıdır''* (Güler ve ark., 2002).

Taner ve Gökler(2004)'e göre ise çocuk istismarı ve ihmali, "*Ana baba ya da bakıcı gibi bir yetişkin tarafından çocuğa yöneltilen, toplumsal kurallar ve profesyonel kişilerce uygunsuz ya da hasar verici olarak nitelendirilen, çocuğun gelişimini engelleyen, kısıtlayan eylem ve eylemsizliklerin tümüdür*.'' Bu eylemler ya

da eylemsizliklerin neticesinde çocuğun ruhsal, fiziksel ve sosyal açıdan zarar görmesi, sağlığının ve güvenliğinin tehlikeye girmesi söz konusudur.

DSM–4 istismarı, "Klinik İlgi Odağı Olabilecek Diğer Durumlar" başlığı altında tanımlayarak beş kategoriye ayırmıştır; 'Çocuğun fiziksel istismarı; Çocuğun cinsel istismarı; Çocuğun ihmal edilmesi; Erişkinin fiziksel istismarı (eş, yaşıt, ya da daha yaşlı kimseler tarafından yapılan); Erişkinin cinsel istismarı (ırza geçme, zorlama, taciz)' (Akt: Yıldırım, 2010)

Çocuk ihmal ve istismarı ile ilgili farklı tanımlar yapılmasına rağmen ortaya çıkan zarar tüm tanımlamalarda ortaktır. Bu tür olumsuz yaşantılar sonucunda çocuk fiziksel, cinsel, duygusal ve sosyal açıdan zarar görür (Gökler 2006; Yılmaz, 2009). Çocukluk çağı istismarı, erişkinliğe kadar uzanan karmaşık semptomatolojili bozukluklara yol açtığı için günümüzde çocukluğu da aşan bir anlam ve öneme sahiptir (Sadock ve ark., 2004; Akt: Yıldırım, 2010).

1.1.3. Çocuk İhmal ve İstismar Çeşitleri

Çocuk istismarı; fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmal olarak dört sınıfa ayrılmaktadır (Kara ve ark., 2004). Irmak'ın(2008) yaptığı çalışmaya göre çocukların hayatları boyunca en az bir kez olmak üzere en sıklıkla duygusal istismara (%60), aile içi şiddete tanıklığa (%55), fiziksel istismara (%48), ihmale (%17) ve son olarak da cinsel istismara (%8) maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Duygusal istismar ve ihmal cinsel ve fiziksel istismara göre daha zor anlaşılmaktadır ve çocukların iyilik hallerinin devamı ile ilgilenen sağlık çalışanları için yeni bir çalışma alanıdır. Erkek çocuklarının daha çok şiddetli fiziksel istismar, psikolojik istismar ve ihmale maruz kaldığı düşünülürken, kız çocukların daha sıklıkla cinsel istismara maruz kaldıkları düşünülmektedir (Sinani, 2012).

1.1.3.1. Cinsel İstismar ve Etkileri

Tarih; çocukların en eski çağlardan beri cinsel istismara maruz kaldığını göstermektedir; örneğin Antik Yunanlar'ın erkek çocuklarını seks kölesi olarak sattığı; Kız çocuklarının ise Rönesans döneminde yaşça büyük erkekleri baştan çıkarmak amacı ile tutsak edildiği bilinmektedir. Kısa ve uzun dönemli psikolojik etkiler yaratan; tüm kültürlerde ve sosyal sınıflarda görüle bilinen cinsel istismar çok ciddi bir halk sağlığı problemidir (Bahali ve ark., 2010).

Çocukluk çağı cinsel istismarını; "*Psiko-sosyal ve cinsel gelişimini daha tamamlamamış bir çocuk ya da ergenin bir yetişkin tarafından zorla, tehditle veya kandırma yöntemi ile cinsel doyum ve uyarılma niyetiyle kullanılması''* olarak tanımlayabiliriz (Aktepe, 2009; Kars, 1996; Polat, 2001).

Finkelhor ve Brown cinsel istismarı "*18 yaşından küçük bir çocuğa kendinden 5 yaş veya daha büyük biri tarafından, üstü kapalı bir şekilde zor kullanarak yapılan herhangi bir cinsel faaliyet*" olarak nitelendirilmiştir (Akt: Topçu, 2009). Lakin cinsel oyun ve cinsel istismar birbirinden mutlaka ayrılmalıdır; çünkü aynı gelişimsel seviyedeki çocukların karşılıklı olarak genital organlarına bakıp ellemesi, zor kullanarak bir ilişki ile neticelenmedikçe normal sayılabileceği gibi, cinsel istismar olarak nitelendirilemez (Kara ve ark., 2004). Bir cinsel aktivitenin cinsel istismar olarak nitelendirilebilmesi için; iki küçük arasında dört yaş ve üzeri fark olması; küçüğün zorla ya da ikna edilerek cinsel haz amacıyla cinsel aktivitelere maruz bırakılması durumu söz konusu olmalıdır (İşeri, 2008).

Kempe ve Kempe (1978)'nin yaptıkları cinsel istismar tanımı ise; *''Yetişkinlere bağımlı olan, gelişimsel olarak olgunlaşmamış çocukların ne olduğunu tam olarak anlamlandıramadıkları cinsel aktivitelerde bulundurulmaları ya da aile rolleriyle ilgili sosyal tabuların çiğnenmesi''* şeklindedir (Akt: Bilim, 2012).

Çocukluk çağı cinsel istismarı, yapısı itibariyle anlaşılması en zor çocuk istismarı türlerinden biridir. Çocuk, cinsel istismar hakkında bilgi vermedikçe ortaya

çıkması zor olmaktadır ancak; cinsel istismar kuşkusu; çocuğun yaş gelişimine uygunluk göstermeyen cinsel tavırlar göstermeye başlaması, içine kapanması, akademik olarak düşüş göstermesi ve cinsel istismar öyküsü vermesi gibi başka türlü açıklanamayacak önemli davranış değişiklikleri görülmesi ile birlikte başlamalıdır. Cinsel istismarın en özgün bulguları genital kanama, cinsel yolla bulaşan hastalıkların varlığı ve beklenmedik cinsel tavırlardır (Kara ve ark., 2004). Ergen yaşlarda da cinsel yolla bulaşmış hastalık veya gebelik, değişen yaşam şeklinin getirdiği bir durum olabilmekle birlikte istismarı da akla getirmelidir (Chen ve ark., 2010; Sertor ve ark., 2008; Akt: Sinani, 2012).

Cinsel İstismar; ortaya çıkardığı suçluluk, utanç gibi duygular nedeniyle genellikle gizlenmektedir ve bu nedenle de gerçeği yansıtan istatistiksel verilere ulaşmak oldukça zordur (İşeri, 2008). Aslında toplumlarda sıklıkla görülen bir durum olmasına rağmen saklandığı için % 5-10'unun ortaya çıktığı düşünülmektedir (Turhan ve ark., 2006). Yapılan araştırmalara göre cinsel taciz en çok 3-5 yaşlar arasında görülmektedir ve bu eylemlerin %90'ını, çocuk tarafından tanınan birinin gerçekleştirdiği ortaya çıkmıştır (Turhan ve ark., 2006). Şayet çocuğun tanıdığı bu kişi aile içinden bir birey ise bu cinsel istismar ensest; aile içinden değil ya da tanınmayan biri tarafından gerçekleşiyor ise pedofili olarak tanımlanmaktadır (Öztürk, 2007).

Genel olarak baktığımız da çocuk cinsel istismarı temas içeren ve içermeyen olarak diye iki şekilde sınıflandırabiliriz. Temas içermeyen türü; cinsel içerikli konuşma, teşhircilik, röntgencilik, çocuk pornosu iken; temas içeren türü ise; cinsel dokunma, oral-genital-anal penetrasyon, çocuk fuhuşu, çocuğun cinsel amaçlı ticareti şeklinde ifade edilebilir. Çocuk cinsel istismarında ilgi/sevgi gösterme, kandırma, zorlama, baskı kurma, şantaj yapma, arkadaşlık kurma, çocuğun zayıf/bağımlı kişiliğinden faydalanma seçeneklerinden biri ya da birkaçıdır failin kullandığı motivasyon olabilir (Gelles ve Conte, 1990; Akt: Özer, 2014). Bunun yanı sıra daha detaylı bir kategorilendirme yapacak olursak (Akço ve ark., 2004):

- "*Temas İçermeyen Cinsel İstismar*: Cinsel içerikli konuşmalar, teşhircilik ve röntgenciliği''
- "*Cinsel Dokunma:* İstismarcının kurbana dokunmasını ya da kurbanın kendisine dokunması için zorlamada bulunmasını''
- "*İnterfemoral İlişki (Irza Tasatti):* Penetrasyonun olmadığı, sürtünmenin olduğu istismar şeklini''
- "*Cinsel Penetrasyon (Irza Geçme) :* Genital ilişki, anal ilişki, objelerle penetrasyon ve parmakla penetrasyonu''
- "*Cinsel Sömürü:* Çocuk pornografisi ve çocuk fuhuşunu'' kapsar.

Cinsel istismara uğramış çocuklardaki duygusal ve davranışsal etkileri tanımlayan çalışmalardan yapılan derlemelere göre çocuğun cinsel istismara maruz kalması çok önemli sonuçlar doğurmaktadır (Anderson, Bach ve Griffith, 1981, Akt: Browne ve Finkelhor, 1986; Paolucci ve Genuis, 2001; Putnam, 2003; Akt: Bilim, 2012). Çocuk istismarı çeşitleri arasında anlaşılması en güç ve sıklıkla gizlenmiş cinsel istismar; bihassa kısa ve uzun süreli ruhu etkilemesi bakımından önemli bir olgudur (Green, 1996; Akt: Öztep, 2010). Akyüz'e (2000) göre, çocuğun cinsel istismara uğraması, fiziksel ve duygusal istismarlara göre hem çocuk üzerinde hem de ailesi üzerinde daha çok olumsuz etkilere sebep olmaktadır (Akt: Akdoğan, 2005).

Leventhal'a (1997) göre, cinsel istismarın, çocuklar, ergenler ve yetişkinler bakımından uzun vadeli ve yıkıcı etkilerinin sonucunda; duygusal hal de (depresyon, anksiyete, intihar gibi), benlik algısında (değersizlik ya da güçsüzlük hissi, kurban olduğunu düşünme gibi) ve diğerleriyle ilişkilerde (zayıf sınırlar, yerli yersiz cinsel davranışlar sergilemek, güvensizlik gibi) problemler gelişebilmektedir (Akt: Aydın ve İşmen, 2003).

Cinsel istismara maruz kalmış okulöncesi grupta en sık görülen belirtiler; anksiyete, kâbuslar, travma sonrası stres belirtileri, içselleştirilmiş ve dışsallaştırılmış

davranışlar ve uygun olmayan cinsel davranışladır. Okul çağındaki çocuklarda en sık görülen belirtiler ise; korku, nörotik ve genel psikiyatrik bozukluklar, öfke, kâbuslar, okul problemleri, hiperaktivite ve regresif davranışlardır. Ergenlerde en sık görülen belirtiler de, depresyon, çekingenlik, kendine zarar verme, intihar girişimi, somatik yakınmalar, madde kullanımı ve evden kaçmadır. Birden çok yaş grubunda görülen semptomlar ise; kâbus, depresyon, içe çekilme, öfke, regresif davranış ve nörotik psikiyatrik bozukluklardır (Kendall-Tackett, Williams ve Finkelhor, 1993).

Finkelhor'a (1987) göre; çocuğun cinsel istismarında, istismara eşlik eden, travmatik olayın etkilerini ağırlaştıran, çocuğun dünyaya bilişsel ve duygusal uyumuna zarar veren; *travmatik cinsellik* (sağlıklı olmayan cinsellik, cinselliğin kazanç sağlama aracı olarak görülmesi), *ihanete uğramışlık hissi* (ilişkilerde güven ve bağlılık sorunu), *damgalanma* (suçlayıcı mesajlar) ve *güçsüzlük* (kendi güçsüzlüğünün farkına varma ve korku, kaygı geliştirme) olarak sınıflandırılan dört travmatik dinamik vardır. Travmanın ardından çocuğun benlik algısında değişimler, duygu oluşumunda bozukluk (Keskin ve Çam, 2005), kişiler arasında ve sosyal ilişkilerini sürdürebilme becerisinde negatif etkiler görülmektedir (Taner ve Gökler, 2004, Akduman ve ark., 2005, Tırasçı ve Gören, 2007).

Çocuğun yaşına, istismarın süresi ve sıklığına, istismarcının çocuğa yakınlığına ve cinsel istismarın tipine, şiddet içerip içermemesine göre çocukta ortaya çıkacak belirtiler değişebilir (Browne ve Finkelhor, 1986). Ancak; çocuğa yakın biri tarafından gerçekleştirilen, daha sık olan ve uzun süreli devam eden oral, anal veya vajinal ilişki içeren istismar durumlarında olası sonuçların çok daha ağır olacağı saptanmıştır. Ayrıca istismarı itirafın ardından özellikle annesinden yeterince destek alamayan mağdurun olumsuz bakış açısı ve başa çıkma şekli de ortaya çıkabilecek belirtileri arttırmaktadır (Kendall-Tackett, Williams ve Finkelhor, 1993).

Cinsel istismara maruz kalmış çocuklarda istismarın duygusal ve davranışsal etkilerini açıklayan araştırmalara göre, bu çocuklarda korku tepkisi, anksiyete, depresyon, kızgınlık, düşmanlık, travma sonrası stres bozukluğu, uygunsuz cinsel davranışlar sık görülmektedir (Kendall-Tackett ve ark., 1993).

1.1.3.2. Fiziksel İstismar ve Etkileri

En çok karşılaşılan ve fiziksel semptomları nedeniyle en basit tespit edilen istismar çeşididir. Literatüre bakıldığında istismar konusunda yapılan ilk çalışmalar daha çok fiziksel istismar üzerine olduğu gibi bu çalışmaların cinsel istismarı da fiziksel istismar bağlamında incelediği görülmektedir (Gökler, 2006).

En geniş şekliyle; " 0–*18 yaş arasında bulunan çocuk veya ergenlerin kaza dışı yaralanması*'' şeklinde bir tanım yapılabilir (Polat, 2004). Bu istismar çeşidi; küçük bir çimdiklemekten, öldüresiye dayak atmaya kadar uzaman yaralama ve zarar verme zinciri olabileceği gibi; ebeveyn, aile büyükleri ya da çocuğa bakmakla yükümlü kimselerce gerçekleştirilir. Polat (2007)' a göre fiziksel istismar için oldukça fazla tanım yapılmasına rağmen tüm tanımların ortak yönü; çocuğun sağlığına zarar veren, vücudunda iz bırakıp, lezyon ve yara oluşturulmasıdır.

UNICEF' fiziksel istismarı; *''Çocuğun gelişmesinde ve işlevselliğinde sürekli zarara yol açabilecek, acı veren, kazara olmayan, yasaklanmış şiddet hareketlerinin yapılması''* olarak açıklamıştır (Akt: Koşar, 1989). Dünya Sağlık Örgütü'nün tanımında ise fiziksel istismar; "*çocuğun sağlıklı yaşamı, hayatını devam ettirmesi, gelişimi veya haysiyetine karşı kasten yapılan ve fiziksel hasar veren veya verebilecek nitelikteki davranışlar*" olarak tanımlanmıştır (Akt: Özer, 2014).

Bazı araştırmacılar ise fiziksel istismarı; " *18 yaşından küçük çocuk ya da gencin ana babası ya da bakımından sorumlu başka kişi tarafından sağlığına zarar verecek biçimde fiziksel hasara uğraması, yaralanması ya da yaralanma riski*

taşımasıdır. Bu hasar; elle ya da nesneyle vurularak, itilerek, sarsılarak, yakılarak ya da ısırılarak oluşabilmektir" şeklinde açıklamışlardır (Taner ve Gökler, 2004).

Lipman ve MacMillan (2001; Akt: Yıldırım, 2010) fiziksel hasarın hem şekli hem de ne sıklıkla yapıldığını dikkate alarak fiziksel istismar tanımını "*çocuğun, büyüme çağında bir yetişkin tarafından sık sık tekmelenmesi, ısırılması, yumruklanması, bir şeyle vurulması veya seyrek de olsa boğulması, yakılması, kaynar su dökülmesi veya fiziksel olarak herhangi başka bir saldırı görmes*i" şeklinde yapmıştır.

Uygulanma biçimine göre ise fiziksel istismar; "*çocuğa aletsiz bir şekilde saldırma* ve *çocuğa aletli bir şekilde saldırma''* olarak iki şekilde sınıflandırılabilir. Aletsiz saldırı isminden de anlaşılabileceği gibi çocuğa herhangi bir alet yardımı olmakzısın saldırmaktır ve böyle bir durumda çocuktaki yaralanmalar tokat atma, itip-kakma, yumruk ve tekme atma, çimdikleme, sarsma, vs neticesinde oluşmuştur. Aletli bir şekilde yapılan fiziksel istismar söz konusu olduğunda ise yaralanmalar; kemerle, terlikle, ev eşyaları(tava, süpürge, ütü vs) ile vurma, çocuğun kendi oyuncaklarını savurma, sigara yahut sıcak su ile yakma gibi nedenlerle oluşabilmektedir (Polat, 2007).

Topbaş (2004)'ın derecesine göre açıkladığı fiziksel istismar türünü ikiye ayırmıştır; "Orta derecede fiziksel istismar; çocuğun ağzına biber sürmek, sarsmak, kulağını ve saçını çekmek, çocuğun herhangi bir yerine hafif bir şiddette veya parmakla vurma gibi cezalandırmaları kapsar. Şiddetli fiziksel istismar ise çocuğa şiddetli elle veya ayakla vurmak, yakmak ve boğmak gibi cezalandırmaları'' kapsar (Runyan ve ark., 2002; Akt: Topbaş, 2004).

Fiziksel istismar yalnızca çocuğun doğumundan sonra uygulanmaya bilir; hamilelik sırasında annenin alkol, sigara ve uyuşturucu kullanması ve çocukların kasti olarak öldürülmesi de çocuk ölümlerine neden olan farklı fiziksel istismar türleri olarak ele alınmaktadır (Kozcu, 1991).

Tüm bunların yanı sıra sarsılmış bebek sendromu ve Polle Sendromu da diğer başlıca fiziksel istismar türleri arasında sayılmaktadır ve açıklanması gerekirse;

- *Sarsılmış Bebek Sendromu* sıklıkla iki yaşından küçük çocuklarda görülür, ancak beş yaşına kadar da yaşanabileceği bildirilmektedir. Genellikle 15 ayın, özellikle de 6 ayın altındaki çocuklar sinirlenmiş ebeveynleri tarafından şiddetlice sarsıldıklarında, kafatasında beynin ileri geri sarsılması sonucunda, köprü venlerinde yırtılma ve beyin kanaması gelişebilir (Kairsy et al., 2001; Akt: Sinani, 2012).
- Munchausenby Proxy sendromu (Polle sendromu, Bakım verenin Yapay Bozukluğu) ise; bir anne-babanın, çocuğunda gerçekten var olmayan bir hastalık üretmesi olarak adlandırılmaktadır. Bu durumda çocuk doğrudan ebeveyninin uydurduğu hastalık sonucu veya tanı ve tedavi uygulaması neticesinde zarar görebilmektedir. Çocukta fizyolojik olarak kolaylıkla açıklanamayacak sıra dışı bulguların varlığında ve/veya bu bulgular sadece ebeveynin yanında oluyorsa Polle sendromu akla gelmelidir. Ancak bu sendromda ebeveyn çocuğunun hastalığını çocuğuna zarar vermek veya cezalandırmak için değil, kendilerine kazanç sağlamak için kurgulamıştır (Jain, 1999; Jacobi, Dettmeyer, Banaschak, Brosig, Herrmann, 2010; Akt: Sinani, 2012).

En sıklıkla karşılaşılan ve tespit edilmesi en basit istismar türü olan fiziksel istismar genelde çocuk ebeveyni tarafından cezalandırılmak istendiğinde veya ebeveyn oto-kontrolünü sağlayamadığında ortaya çıkar ve sıklıkla dayak atmak seklinde görülür (Bahar ve ark., 2009). Fiziksel istismar genellikle "kaza" olduğu düşünülerek gözden kaçırılsa da; en sıradan sekli ebeveyn tarafından nasıl oluştuğu

net bir şekilde tanımlanamayan morartılardır, daha az da yanık, kesici ile yaralanma, zehirlenme ve boğulma olarak gözlemlenebilmektedir (Kara ve ark., 2004; Kaplan ve ark., 1999).

Disiplin sağlamak yahut başka sebeplerle aile içinde çocuğa şiddet uygulamak tüm kültürlerde sıklıkla rastlanabilecek bir durumdur. Akyüz (2000)'e göre bazı toplumlar dayağı bir terbiye aracı olarak hoşgörü ile karşılayabilirken; bazı toplumlar dayak olgusunu her ne olursa olsun fiziksel istismar saymaktadır. Ne yazık ki ülkemizde de kültürel özellikler ve geleneklerimiz, çocuğu disiplin amacı ile dövmeyi kabul ettiğini; "Dayak cennetten çıkmadır", "Kızını dövmeyen dizini döver", "Öğretmenin vurduğu yerde gül biter" gibi atasözleri ile göstermektedir (Topbaş, 2004, Şimşek ve ark., 2004). Fiziksel olarak cezalandırmanın çocuğun karakter gelişiminde olumlu rol oynayacağı inancı, cezalandırmanın çocuğa saygılı davranmayı öğreteceği düşüncesi ve bazı çocukların sadece fiziksel ceza sonucu uslanabileceği görüşü gibi toplumsal inanışlar fiziksel istismarın sürüp gitmesine katkı sağlamaktadır (Öner, 1996).

Fiziksel istismar çocuk üzerinde oldukça ciddi etkiler yaratmaktadır. Çocuk sakat kalabilmekte hatta ölebilmektedir. Fiziksel istismar neticesinde, çocuğun fiziksel ve duygusal gelişimi, eğitim hayatı, sosyal yaşantısı ve tüm normal gelişim süreçleri olumsuz etkilenebilmektedir. Ayrıca fiziksel istismar, çocuğun kendine yönelik hislerini, diğer insanları ve dünyayı algılayışını olumsuz yönde etkilemektedir. Bu tür bir istismar çocuğun benlik kavramını zedelemekle beraber anksiyeteye, düşük dürtü kontrolüne, yıkıcı davranışlara neden olabilmektedir (Veltkamp ve Miller, 1994; Akt: Tiftik, 2012)

Saldırganlık ve suça yönelim, fiziksel istismar ile birlikte sıklıkla gözlenen davranışlardır. Bu çocuklarda; fiziksel istismara uğramayan çocuklara oranla daha yüksek oranda davranış bozukluğu ve zıtlaşma bozukluğu; bilişsel yetilerde bozukluk

ve akademik başarısızlık görüldüğü gibi; bu kişilerde intiharı düşünme ve intihar girişimi diğer bireylere oranla daha yüksek rastlanılmaktadır (Gökler, 2002; Kaplan ve Ark., 1999; Kendall-Tackett, 2002; Lewis, 1992; Livingston, 1987).

Cinsel deneyimlerde tehlikeli hareketler; kişilik bozuklukları ve madde kullanımı gibi problemlerin yanında bazı psikiyatrik rahatsızlıklar da (kaygı bozukluğu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu gibi) fiziksel kötüye kullanılmış çocuklarda sık görülmekte olup; şiddetli fiziksel istismar olgularında da travma sonrası stres bozukluğu gözlemlenebilmektedir (Gökler, 2002; Tackett, 2002).

Sosyal işlevsellik bakımından yetersiz oldukları gibi yakın ilişki kurmakta da güçlük çeken fiziksel istismara maruz kalmış çocukların; sevgiden mahrum, öfkeli ve kötüye kullanım davranışı içeren ilişkiler kurdukları saptanmıştır (Tıraşçı ve Gören, 2007). Mommen, Kolko ve Pilkonis(2002)'in, "Aile içinde fiziksel istismara neden olan saldırganlığın sonuçları''nı inceledikleri çalışmalarında ise; fiziksel istismara uğramış çocukların Beck Depresyon Envanteri'nden aldıkları puanların fiziksel istismara maruz kalmamış çocukların aldıkları puanlardan anlamlı düzeyde yüksek olduğunu buldukları saptanmıştır (Akt: Tiftik, 2012).

1.1.3.3. Duygusal İstismar ve Etkileri

Duygusal istismar da oldukça fazla görülen bir istismar türü olmasına rağmen, hukuki açıdan kanıtlanması, fark edilmesi ve tanımlanması güçtür **(**Taner ve Gökler, 2004). Duygusal istismarın tanımı diğer istismarlar türlerine göre bazı değişkenlikler göstermektedir; örnek verecek olursak; aşırı koruyucu davranış modeli bebeklik döneminde normal sayılırken ergenlik evresinde duygusal istismar olarak tanımlanabilmektedir. Bu yüzden diğer istismar çeşitleri arasında anlaşılması en zor ve karmaşık olanı duygusal istismar türüdür (Polat, 2001).

Tüm istismar türleri gibi duygusal istismarla ilgili de farklı tanımlar bulunmaktadır. Duygusal istismarı yeteneğin gelişimine engel olan davranışlar olarak tanımlayan David Mc Clelland (1973) tanımını yaparken yeteneğe odaklanırken; Whiting (1976) ise duygusal rahatsızlığa neden olan ana babanın kasıtlı davranışları olarak tanımlamıştır. Dea'e (1979) göre ise duygusal istismar; çocuğun olumlu benlik algısının gelişiminde gecikmeye neden olan ailenin süreğen bir hale dönüşmüş davranış kalıplarıdır (Akt: Siyez, 2003).

Duygusal İstismar ile ilgili bir başka tanımda; "*Çocuğun bakımını sağlamakla sorumlu kişiler tarafından olumsuz olarak etkilenebilecekleri tutum ve davranışlara maruz kalması, gerekli ilgi, sevgi ve bakımdan alı konulması''* şeklinde yapılabilir. Çocuğun ruhsal gelişiminin sağlıklı olabilmesi için; dokunulması, güven hissetmesi, sınırlarının anlatılması, sosyalleştirilmesi, yeterli uyaran sağlanması ve kendini değerli görebilmesi için temel ihtiyaçlardır. Bu ihtiyaçlardan bir ya da birkaçının karşılanmaması duygusal istismara neden olur (Mello ve ark., 2009; Akt: Sinani, 2012). Çocuğun duygusal istismarı, ebeveyn, ebeveyn dışında ana bakım veren, akraba, öğretmen gibi çocuk üzerinde söz sahibi olan ve yakınında bulunan yetişkin bireyler tarafından gerçekleştirilir (Bahar ve ark., 2009). Duygusal istismar ebeveyn-çocuk arasında bir tek olaydan veya birkaç kez tekrarlayan bir olaydan daha ziyade ebeveyn-çocuk arasında ki; çocuğun psikolojik/duygusal sağlığı ve gelişimine zarar veren ya da zarar verme riski bulunan ilişkisinin genel yapısından kaynaklanmaktadır (Glaser, 2002).

UNICEF duygusal istismarı; "*Çocuğun nitelik, kapasite ve isteklerinin sürekli kötülenerek, sosyal ilişkilerinden uzun süreli yoksun bırakılması, çocuğun sürekli olarak insanüstü güçlerle, sosyal açıdan ağır hasarlar verme ya da terk etme ile tehdit edilmesi, çocuktan yaş ve gücüne uygun olmayan isteklerde bulunulması ve çocuğun, topluma aykırı düsen çocuk bakım yöntemleri ile yetiştirilmesi''* olarak açıklamıştır (Turhan ve ark., 2006).

Amerikan Çocuk İstismarı Birliği (1995)' nin 6 şeklini tanımladığı psikolojik travma; ebeveynin tekrar eden davranışları nedeniyle çocuğun kendini değersiz, sevilmeyen, yetersiz, istenilmeyen, tehlikede veya sadece başkalarının isteklerini karşıladığı sürece değerli olarak algılamasına sebep olmasıdır ve bu 6 örselenme şekli aşağıdaki gibidir (APSAC, 1995):

- ''Reddetme (sözel veya sözel olmayan şekilde)
- Korkutma (çocuğa veya sevdiği bir objeye zarar verileceği konusunda tehdit etme)
- Sömürme/ayartma (çocuğun uygun olmayan davranışlar geliştirmesine sebep olma)
- Duygusal tepki vermeme (çocuğun etkileşim ihtiyaçlarına cevap vermeme, çocuğa olumlu duygular gösterememe veya çocuğa hiçbir duygusal tepki vermeme)
- İzole etme (çocuğun akranları veya başka insanlarla etkileşim içinde olma ihtiyacını görmezden gelme)
- Ruhsal, sağlık ve eğitim alanında ihmal etme''

Sıklıkla karşılaşılan duygusal istismar türleri sıralanacak olursa; yalnız bırakma, terk etme, korkutma, tehdit etme, bağırma, küfür etme, aşağılama, küçük düşürme, önemsememe, kardeş kayırma, değer vermeme, çocuğun duygusal gereksinimlerini karşılamama, çocuğun yaşının üzerinde beklenti içinde olma, aşırı koruyucu davranma, aşırı baskı yapma, aşırı otorite kullanmadır. Bunların en başında ise; çocuğa bağırmak gelir (Bahar ve ark., 2009). Bir çocukta duygusal istismar tek başına görülebileceği gibi fiziksel ve cinsel istismarın zararları ortadan kaybolmaya başladığında bile duygusal istismar görülmeye devam edilebilir. Araştırmalara göre; fiziksel istismar vakalarının %90'ında duygusal istismarında var olduğu saptanmıştır. (Taner ve Gökler, 2004). Fiziksel istismar sonucu oluşan yaralar iyileşse dahi duygusal örselenmenin etkilerinin uzun süre devam edebileceği söylenebilir (Uzun, 2002).

Duygusal istismarı üç farklı boyutu olan bir istismar türü olarak tanımlayan ABD'de yapılan 3. Ulusal İnsidans Çalışması'nda (NIS-3) (1996) ilk boyut; hapsetme boyutudur ve çocuğun hareketlerini kısıtlayacak biçimde çocuğun elini, kolunu, bacağını bağlama, sandalyeye, yatağa bağlama veya kapalı alanda hapsetme gibi davranışları içerir. İkinci boyut ise; sözel ve duygusal saldırıdır. Bu boyut çocuğu küçümseme, iftira atma, günah keçisi yapma, düşmanca veya reddedici davranışlar ve diğer istismar türleri ile tehdit etme davranışlarını kapsar. Son boyut ise, diğer istismar türlerinden sayılmayan, ancak çocuğu cezalandıran, sömüren veya istismar eden; fiziksel/cinsel saldırı girişimi veya riski, çocuğun fiziksel ihtiyaçlarının ceza amaçlı bilinçli olarak giderilmemesi gibi davranışları kapsar (Sedlak ve Broadhurst, 1996; Akt: Bilim, 2012)

Diğer istismar türlerinde olduğu gibi duygusal istismarda kültürden kültüre değişebilir çünkü kültürlerin çocuklarını disipline etmek için kullandıkları fiziksel olmayan yöntemler farklılık göstermektedir. Bağırma dünyanın her yerinde kabul edilmiş bir davranış iken, lakap takma, küfür etme kültürden kültüre değişmektedir (Runyan ve ark., 2002; WHO, 2006; Akt: Bilim, 2012). Ülkemizin ailelerine ve ailelerin eğitim sistemine baktığımız da genellikle ataerkil, otoriter, kısıtlayıcı, aşırı koruyucu ve kontrol edici bir yapı söz konusudur ve çocukların saygılı, boyun eğici, pasif, uysal, kurallara uygun davranışları ödüllendirilirken, aktif, sorgulayıcı, atılgan davranışları karşısında ceza verilebildiği gözlemlenebilmektedir (Erkman, 1989).

Duygusal istismara maruz kalan çocuklarda aile ilişkilerini koparma, gerginlik, bağımlı ve değersiz kişilik duyguları geliştirme, uyumsuz ve saldırgan davranışlara sıklıkla rastlanmaktadır (Kara ve ark., 2004). Tek başına görülebileceği gibi fiziksel ve cinsel istismara da eşlik edebilir ve çocuğa verdiği zarar en az fiziksel istismar kadar zedeleyici olmasına rağmen bulguları daha anlaşılmazdır. Duygusal istismar çocuğun karakterini ve başarısını olumsuz etkilediği gibi fiziksel olarak gelişmesini de negatif olarak etkileyebilmektedir (Ünal, 2008).

Duygusal olarak istismar edilmiş çocuklarda genellikle parmak emme, ısırma, sallanma, beslenme ve uyku bozuklukları, saldırgan davranışlar, gerçek dışı korkular, histeri, obsesyon, kompulsiyon, fobiler, her şeye boyun eğme, aşırı pasiflik, mantıksız istekler gibi davranışlar sıklıkla görülen davranışlardır (Bilir ve ark., 1991; Briere ve Runtz, 1990; Erickson, Egeland, ve Pianta, 1989; Glaser 2002; Mullen, Martin, Anderson, Romans ve Herbison, 1996; Akt: Bilim, 2012).

Schneider, Ross, Graham ve Zielinski'nin 2005 yılında duygusal örselenmenin olumsuz etkilerini diğer istismar türlerinden ayırıp yaptıkları çalışmalarında, duygusal istismara maruz kalan çocukların ruhsal ve davranışsal sorunlarında, sosyal uyumda güçlük çekmelerinde, öfke, anksiyete, depresyon ve disosiasyon gibi travmatik belirtilerinde gözle görülür bir artış saptamışlardır (Akt: Tiftik, 2012).

1.1.3.4. İhmal ve Etkileri

Adından dolayı çocuğa istismar çeşitleri gibi fazla zarar vermeyecekmiş algısı oluştursa da; çocuk ihmali en az fiziksel istismar, cinsel istismar kadar ağır ve çocuğu zedeleyen bir konudur (Hart ve ark., 1998; Trickett ve McBride-Chang, 1995; Akt. Özer, 2014) ve ihmal de istismara benzer olarak çocuğun gelişimsel, psikolojik, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimine ciddi ve kalıcı zararlar verebilmektedir (Özer, 2014).

İhmal; "*İlk olarak anne ve baba olmak üzere, çocuğun bakımını sağlamakla yükümlü kimseler ve diğer yetişkin bireylerin, çocuğun beslenme, giyinme, barınma, eğitim, sağlık ve sevgi gibi temel ihtiyaçlarını ihmal etmeleri sonucu, çocuğun bedensel, duygusal, ahlaki ya da sosyal gelişiminin engellenmesi''* olarak tanımlanmaktadır (Tiftik, 2012).

Çocuk ihmalinde sıklıkla karşılaşılan durum çocuğa yönelik kötü muameledir. Diğer istismar türlerinden daha sıklıkla karşılaşılmasına rağmen, şiddetli yaralanma yahut ölüm ile neticelenmedikçe göz ardı edilme olasılığı fazladır, çünkü fiziksel ve cinsel istismar gibi tanısı somut olmayabilir (Kara ve ark., 2004). Örnek verilecek olursa çocuğa verilen ebeveyn rehberliğinin uygun olup olmadığını belirlemek oldukça zordur çünkü hem mevcut olmayan bir tepkiyi gözlemlemek zordur, hem de ebeveyn rehberliğinin uygunluğunu belirleyecek standartlar yoktur (Fieguth, Günther, Kleenmann, Tröger, 2002; Akt. Bilim, 2012). Ayrıca fiziksel ve cinsel istismar olay temelli iken ihmal genelde daha kronik bir durum belirtmesi ihmalin fark edilmesini daha da zorlaştırır (Hildyard ve Wolfe, 2002).

İstismarın aktif, ihmalin ise pasif bir durum olması istismar ve ihmali ayıran önemli bir noktadır (Kara ve ark., 2004). İhmal de istismar gibi kendini fiziksel, duygusal ve cinsel alanda gösterebilirken; tıbbi, eğitimsel ve denetimsel alanlarda da ihmalin sıklıkla görülebilir (Horwarth, 2007). Lewit'e (1994) göre ihmal çocuğa yaşının getirisi olan gelişimi gerçekleştirebilmesi için lüzumlu olan dikkat ve bakımın gösterilmemesidir. Lynch'e (1991) göre ise ihmal çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmamasıdır. Bilhassa gelişim geriliği olan, çevresine uyum sağlamakta güçlük çeken, eğitim gereksinimleri karşılanmayan çocuklarda ihmal durumu düşünülmelidir (Tıraşçı ve Gören, 2007). Büyüme ve gelişme geriliği olan çocuklarda; kazalar neticesinde oluşan yaralanmalarda sıklıkla fiziksel ihmal söz konusu olmaktadır. Fiziksel ihmal, fiziksel istismara oranla daha az dramatik olmakla birlikte çocukta yarattığı hasar benzerdir. İhmalin türleri Bahar ve arkadaşları tarafından 2009 yılında şu şekilde sınıflandırılmıştır;

- "Çocuğun üst düzeyde duygusal gelişimini sağlayacak duygusal paylaşımın olmaması durumunda *Duygusal İhmal*''
- "Çocuğun sağlığını ve gelişmesini olumsuz yönde etkileyecek şekilde tıbbi bakım yaptırmama, geciktirme ya da önerilere uymama durumunda *Tıbbi İhmal/Fiziksel İhmal*''

- "Çocuğun yetenek ve becerilerine uygun eğitim olanaklarından yararlanamaması ya da desteklenmemesi durumunda *Eğitim İhmali*''
- "Kurum ve kuruluşların sorumlu oldukları alanlarda duyarsız davranmaları sonucu oluşan durumlar *Sosyal İhmal*''

ABD'de yapılan 3. Ulusal İnsidans Çalışması'nda (1996)

- "*Fiziksel ihmal*, çocuğun tıbbi gereksinimlerini karşılamama, hastalık veya yaralanma gibi bir durumda çocuğun uygun sağlık hizmeti almasını sağlamama veya tıbbi gereksinimleri karşılamayı erteleme, çocuğu terk etme, yetersiz denetim sağlama, uygun danışmanlık eksikliği, çocuğun velayetini reddetme, velayeti almaya gönüllü olmama, velayet sorunları sebebiyle çocuğun sürekli olarak ev değiştirmesi ve çocuğu beslemede, giydirmede, temizliğinin sağlanmasında yetersiz kalınması''
- "*Eğitimsel ihmal*, çocuğun sürekli olarak devamsızlık yapmasına izin verme, çocuğu okula göndermeme veya kardeşlerine bakma, çalışma gibi sebeplerle çocuğun okula geç başlamasına veya uzun sürelerle okuldan uzak kalmasına sebep olma ve çocuğun özel eğitimsel ihtiyaçlarını fark etmekte ve gidermekte yetersiz kalması''
- "*Duygusal ihmal*, çocuğun duygusal destek, ilgi, dikkat gibi ihtiyaçlarını göz ardı etme, ebeveynler arasındaki kronik veya yoğun şiddete tanık olma, alkol veya madde kullanımına izin verme veya teşvik etme, başka türlü uyumsuz davranışlarına göz yumma ve psikolojik yardım alma gereksinimini göz ardı etme, reddetme veya erteleme'' (Sedlak ve Broadhurst, 1996; Akt. Bilim, 2012).
- "*Cinsel ihmal* ise, çocukların cinsel sömürüye karşı korunmaması ve ilgisiz kalınması, cinsel gelişimine gerekli önemin verilmemesi'' olarak tanımlanmaktadır (Aral, 1997)'

Kronik yoksulluk, ciddi derecede çocuk bakmada sıkıntı, ebeveynin psikopatolojisi, alkol ve madde kullanımı, evsizlik, doğum öncesi ve sonrası zayıf

bakım gibi faktörler ihmal ile ilişkili faktörler olup; bazı vakalarda ihmal daha anne karnında başlamaktadır. Annenin gebeliği esnasında alkol ve madde veya sigara kullanımı veya fiziksel sağlığına dikkat etmemesi çocuğun daha doğmadan ihmal edilmesine yol açmaktadır (Hildyard ve Wolfe, 2002) .

İhmal edilmiş çocukların fiziksel ve duygusal gelişimleri ciddi derecede bozulmuştur; fiziksel olarak küçük olabilecekleri gibi uygun bir şekilde sosyal iletişime giremeyebilirler. Sadock'a göre; "Davranışsal olarak kronik ihmal edilmiş çocuklar ise kim olduğuna bakmaksızın, yabancılara bile çok sevgi gösterebilir veya tanıdık ortamlarda bile sosyal olarak cevapsız olabilirler'' (Akt: Yıldırım, 2010).

İhmal, diğer tüm istismar çeşitleri ile de ilişki olduğundan, daha ağır psikolojik sonuçlar ortaya çıkabilmekte olup (Arata, Langhinrichsen-Rohling, Bowers ve O'Brien, 2007; Akt. Tiftik, 2012); bebeklikten itibaren ortaya çıkıp, gelişim gösterememe, güvensiz bağlanma, saldırganlık, kişisel ilişkilerde problemler ve başarı motivasyonunda düşüklük gibi sonuçlar doğurabilmektedir (Dursunkaya, 2007).

Literatürde ulaşılan sınırlı sayıda çalışma, ihmalin de fiziksel ve cinsel istismar ciddi etkilere neden olabileceğini göstermekte olup; ihmal edilmiş çocukların normal gelişimlerini bozan çok sayıda risk faktörüyle karşı karşıya bulundukları tespit edilmiştir (Hart, Binggeli ve Brassard, 1998; Hildyard ve Wolfe, 2002; Wolock ve Horowitz, 1984; Akt. Bilim, 2012). İhmal edilmiş çocuklar genelde yetersiz beslenme ve temizlik sebebiyle dikkat çekmektedir ve bunun yanı sıra bebeklik döneminde donuk, hareketsiz ve çevreye karşı ilgisiz oldukları, öz uyarım (otostimülasyon) için parmak emmeye başvurdukları görülmüştür (Bilir ve ark., 1991). Bu çocuklarda çevrelerinde yeterli sözel uyaran olmadığı için konuşma geriliği ve beslenme eksikliğinden dolayı büyümede gerilik gözlenebilmektedir (Polat, 2001). Gelişim ve zeka testi yapılan çocuklara bakıldığında ise ihmale

uğramamış çocukların puanlarının daha düşük olduğu tespit edilirken; ihmal edilen çocukların genellikle kaygılı ve bağlanmaktan kaçınan bir bağlanma stili oluşturdukları gibi ihmale maruz kalmamış ve diğer istismar çeşitlerine maruz kalan çocuklara oranla daha fazla dürtülerini kontrol etmede problem yaşadıkları, daha az esnek ve problem çözmede oldukça az yaratıcı oldukları gözlenmiştir (Hildyard ve Wolfe, 2002).

1.1.4. Çocuk İhmal ve İstismarının Yetişkinlik Dönemine Etkisi

Çocuklar, gelişimleri boyunca birçok travmatik deneyim ile karşılaşabilirler. Travmaya maruz kalmaya bağlı olarak çocukların bazıları travma sonrası stres bozukluğu, depresyon, anksiyete ya da davranış sorunları gibi belirtiler sergilerken, bazıları da travmadan etkilenmemiş görünebilirler (Hornor, 2010). Çocukların travma karşısında göstereceği davranışın şekillenmesinde bireysel farklılıklar rol oynar ve bu davranışlar doğrudan o bireye özgüdür (Kaler ve Freman, 1994; Glaser, 2000).

Bakıma, ilgiye ve sevgiye en çok ihtiyaç duydukları dönem olan çocukluk döneminde yaşanılan olumsuz deneyimler, istismar ve ihmal mağduru çocukların hem çocukluk hem de yetişkinlik dönemlerinde fiziksel, psikolojik ve duygusal olarak çeşitli sorunlar yaşamalarına yol açmaktadır (Browne ve Finkelhor,1986; Kendall-Tackett, Williams ve Finkelhor, 1993; Spertus, Yehuda, Wong, Halligan ve Seremetis, 2003; Akt., Bilim, 2012). Tüm dünyada ve her kesiminde ihmal ve istismar görülebilir ve etkisi olay yaşandıktan yıllar sonra bile kendini göstermektedir ki yapılan çalışmalar, olaydan 50 yıl sonra bile bazı mağdurların yaşanan olumsuzlukların üstesinden gelemediğini ortaya koymuştur (Chapman ve ark., 2004; Edwards ve ark., 2003; Felitti, 2002; Akt., Bilim, 2012).

Yıllarca psikoanalitik, psikoterapötik ve genel psikiyatrik bakış açısından yapılan deneysel gözlemler, çocuklukta kötü muamelenin yetişkinlikte uzun süreli sonuçları olduğunu belirtmişlerdir (Choen ve ark., 2010; akt.; Sinani, 2012). Heim ve Arkadaşlarına (2010)'na göre "İstismar ve ihmal ile birlikte ortaya çıkabilecek

sonuçlar arasında çocuğun kendisi ve diğer insanlar hakkındaki temel algısının olumsuz yönde şekillenmesi, istismarı çağrıştıran uyaranlarla karşılaşıldığında emosyonel sıkıntının yanı sıra rahatsızlık yaratan duysal ya da otobiyografik nitelikte anıların canlanması, duygulanım ve emosyon regülasyonunda güçlük yaşanması sayılabilir''. Olumsuz hayat deneyimleri ile yetişen çocukların gelecekte daha düşük akademik performans, ergenlik döneminde gebelik, madde kötüye kullanımı, tekrar mağdur olma gibi durumlar yaşadığı saptanmıştır (Arias, 2004; Akt.;Sinani, 2012). Yakın zamanda yapılan birçok klinik ve epidemiyolojik çalışma bu bulguları desteklemekte ve aynı zamanda temel ve klinik nörobilimdeki gelişmeler patogenezin olası mekanizmalarına daha yakından bakmaya olanak sağlamaktadır (Mello ve ark., 2009; Akt.; Sinani, 2012). Son zamanlarda yapılan çalışmalar, travmanın hayat boyu etkisini tanımlayabilmek adına daha çok teorik çalışmalara yönelmişlerdir. Repetti R. ve arkadaşları (2002) 'Yüksek çatışma derecesi, saldırganlık ve ihmalkâr ilişkilerle karakterize riskli aileler çeşitli davranışsal, kişilerarası, duygusal ve biyolojik sonuçları olan kırılganlıklar oluşturarak çocuklarını riske atmaktadırlar ve böylece ortaya çıkan kırılganlıklar hayat boyu artmış ruhsal bozukluklar, kronik fiziksel hastalıklar ve erken ölümü tetiklemektedir' diye bildirmişlerdir (Akt.;Sinani, 2012).

Kendall-Tackett ve Marshall (1998), çocukluk dönemi travmalarına uğramış kişilerin yetişkinlikte yaşayabilecekleri sorunlardan bazılarını şu şekilde tanımlamıştır; (Akt., Bilim, 2012);

- "Travma Sonrası Stres Bozukluğu (örneğin, tekrarlayan düşünceler, olaya ilişkin sahnelerin ani biçimde zihinde canlanması, kötüye kullanım deneyimini yeniden yaşıyor gibi olma)''
- "Bilişsel bozukluklar (örneğin, dünyayı tehlikeli ve kötü bir yer, kendini ise güçsüz olarak algılama)''
- "Duygusal bozukluklar (örneğin, depresyon, korku, anksiyete, fobi, obsesifkompulsif bozukluk, kızgınlık/öfke)''

- “Bozulan benlik duygusu (kendini korumada zorlanma, bağ oluşturmakta zorlanma)’’
- “Kaçınma (disosiyasyon, travmatik olaylara yönelik bellek bozuklukları),
- “Kişilerarası güçlükler (samimiyette bozulma, kendini açmada zorlanma, yakın ilişkileri zarar verici olarak görme)’’
- “Sağlık problemleri (beyin yapısında değişim, bağışıklık sistemi yetersizlikleri, sık sık yorgunluk hissi, yaygın baş ağrıları)’’

Wang ve Holton (2007) çocukluk çağı istismar veya ihmaline maruz kalmış kişilerin, yaşamlarının ileriki dönemlerinde birçok alanda sorun yaşayabileceklerini belirterek bunları şu şekilde sıralamışlardır;

- “Genel sağlık sorunları (kronik yorgunluk, bozulmuş bağışıklık, hipertansiyon, cinsel yolla bulaşan hastalıklar, obezite vb)
- Bozulmuş ruhsal denge ve emosyonel tepkiler (depresyon, anksiyete, yeme bozuklukları, intihar düşünceleri ve girişimleri, travma sonrası stres bozukluğu)
- Sosyal zorlanmalar (ileride yaşıtları ile güvenli ilişkiler kurabilmesi için gerekli olan, bakım veren ile güvensiz bağlanmaya yol açabilecek her türlü etmen)
- Bilişsel işlevlerde bozulma (dikkat eksiklikleri; soyut düşünme, dil gelişimi, problem çözme becerilerinde sorun; düşük akademik performans)
- Riskli davranış sıklığında artış (sayıca fazla cinsel partner değiştirmek)
- Davranış problemleri (agresyon, çocuk ve erişkin dönemde suça karışma, istismar davranışları)’’

Olumsuz çocukluk çağı deneyimleri ve istismar, psikiyatrik bozuklukların yanında sigara, alkol ve madde kullanımı, aşırı yemek yeme gibi zararlı davranışlar için de risk faktörü oluşturur. Bu davranışlar, yaşamın ileri dönemlerinde ise kemik kalp hastalıkları, inme, solunum problemleri, diabetesmellitus ve kanser gibi tıbbi

hastalıkların gelişimine dolaylı yoldan zemin hazırlamaktadırlar (Yang ve ark., 2013; Kendler ve ark. 2000).

Widom, DuMont ve Czaja (2007) tarafından çocukluk ve ergenlik döneminde fiziksel ve cinsel istismara maruz kalmış bireylerin, yetişkinlik dönemlerinde değerlendirildiği prospektif bir araştırmada; 'Karşılaştırma grubuna göre, çocukluklarında fiziksel ve cinsel istismara uğramış bireylerin, majör depresyon rahatsızlığının daha yüksek olduğu' sonucuna varılmıştır. Saunders, Villeponteaux, Lipovsky ve arkadaşları (1992) çalışmalarında, 'Çocukluk döneminde cinsel istismara uğramış bireyler arasında depresyon, fobi, panik bozukluğu, obsesif kompulsif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu, cinsel bozukluklar ve intihara teşebbüs gibi psikiyatrik sorunların yüksek olduğu' saptanmıştır (Akt.; Gölge, 2005).

Çocuklukta yaşadığı travmaya karşı koyamayan çocuk oluşan çaresizlik duygusunu yetişkinlikte de sürdürebilmektedir. Hayatında karşılaştığı olayların etkilerini daha yoğun hissederek bu durumlarla baş etme olasılığının düşük olduğu algısına kapılır. Dolayısıyla yetişkinlik döneminde, korku, güvensizlik, karamsarlık duyguları yaşamakta ve bunların etkisiyle kronik stres belirtileri gösterebilmekte; depresyon, anksiyete gibi psikolojik bozukluklar meydana gelebilmektedir (Dursunkaya, 2007)

Sonuç olarak, çocukluk çağı örselenmesi hangi şekilde yaşanırsa yaşansın, ortaya çıkan olumsuz etkiler yetişkinlikte genel psikolojik sağlık üzerinde de olumsuz etkilerini göstermektedir(Bilim, 2012).

1.2. Suçluluk Kavramı

1.2.1.Suç Tanımı

Suç, dünyanın en eski çağlarından beri var olan ve gelecekte de var olacak evrensel bir olgudur (İçli, 1993). Uluğtekin'e (1991) göre suç; insanoğlunun topluluklar halinde yaşamaya başlamasından bu yana çıkagelmiş bir problemdir. Suç varoluşunu; toplumsal yaşamda insanların ihtirasları nedeni ile meydana getirdiği birçok sosyal çelişki ve uyumsuzluk bulundukça kaybetmeyecektir. Suç bir bakıma, bireylerin yaşadıkları toplumlar tarafından kabul görmüş davranış örnekleri ile bazı bireylerin göstermiş oldukları davranış ve tutumlar arasındaki çelişkili durumdur. Bu çelişkili durum her dönemde ve mekânda mutlak suretle var olduğundan, suç genel ve evrensel bir olgu olmaya devam edecektir (Dönmezer, 1994).

Suçun bir diğer özelliği de göreli olmasıdır. Suç teşkil eden davranışlar, topluluktan topluluğa ve aynı toplulukta da süre zarfında değişiklik gösterebilirler. Herhangi bir toplulukta suç olarak adlandırılan fiil başka bir toplulukta suç adı altında nitelendirilmeyebilir. Buna ek olarak toplulukların sosyal olarak değişip, geliştikleri süreçte, belirli bir zaman zarfında suç adıyla nitelendirilmeyen tavır zaman içinde kanunda suç adıyla nitelendirilebilir (İçli, 1993).

Suç; evrensel, genel ve sosyal bir olay olup; işlendiği çevrenin ve zamanın bazı özelliklerini içerir. Suç işleyen bireyler toplumların sosyal, kültürel ve ekonomik koşullarına göre şekillenmiş oldukları için; suçluluğu psikolojik, sosyolojik, ekonomik ve hukuksal yönleri ele alan bir bakış açısı ile incelemek gerekir (Balo, 1995; Akt: Temel, 2011). Bu nedenledir ki suç; çeşitli bilim dalları tarafından çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Suç olgusunun birçok disiplin tarafından araştırma konusu olarak ele alınması, suç kavramı ile ilgili çok sayıda yaklaşım biçiminin oluşmasına neden olmuştur. Adalet sistemlerindeki çeşitlilik, davranışların kültürel yorumlamaları ve sosyo-ekonomik koşullar gibi faktörlerin var oluşu; suç tanımları

ve kategorileştirmelerinde ki literatür zenginliğinin diğer bir nedenidir. (Kiedrowski, 1998; Akt: Temel, 2011).

Dönmezer(1994) suçu, "Topluma zarar verdiği ya da tehlikeli olduğu kanun koyucu tarafından kabul edilen ve belirtilen eylem" seklinde nitelendirmekte iken başka bir tanıma göre ise suç; "Hukuki ve ahlaki kuralların çiğnenmesi'' anlamına gelir. Kulaksızoğlu(1998) da suçu, "Toplumdaki hukuk düzenini bozduğu için yasalar tarafından yasaklanmış eylem'' olarak tanımlamıştır.

Demirbaş (2001)' ise; Thomas ve Znaniecky'nin suçu sosyal psikoloji yönünden ele aldığını ve "Suç kişinin kendini ait hissettiği grupta, varlığı toplum dayanışması ile çelişen fiildir" diyerek suç tanımı yaptıklarını söylemektedir. Sosyo-kültürel bilimler, suç içeren davranışı, toplumda kabul gören sosyal normlardan bir sapma, "sapıcı eylem" olarak nitelendirirken; suçlu şahısın içinde yaşadığı toplumun normları ile bireysel özellikleri arasında bir denge kuramadığını savunur. Bununla birlikte suç içeren fiil ile genel olarak "sapıcı fiil" arasında bir ayrım yapmak gerekir. Sapma kişinin karakteri ile ilgili olduğu halde, objektif olarak ceza hukukuna göre suç teşkil eden fiil; kanunlarla belirlenmiştir (Dönmezer, 1994).

Hukuki bakımdan suç ceza normu(kanunu) tarafından belirlenir. Eğer norm olmazsa suç da olmaz. Bu durum ceza hukukunun temel ilkelerindendir. Genel bir bakış açısıyla suç; "Ceza tehdidi ile birlikte yasaların yapılmasını yasakladığı olumlu veya olumsuz bir fiil'' olarak tanımlanabilir (Soyaslan, 1998).

Ceza hukukunun yaptığı tanıma göre ise suç, yasaların cezalandırdığı davranıştır. Yasa düzenleyiciler tarafından toplum için tehlike yarattığı ve toplumu zarara uğrattığı tespit edilen fiiller "suç" olarak tanımlanmakta, bu fiilleri gerçekleştiren kişilere ise "suçlu" denilmektedir (Ağırgötüren,2006).

1.1.2.Suç Türleri

Suçu tanımlarken olduğu gibi türlerini belirlenirken de çok çeşitli sınıflandırmalar yapılmıştır. Ağırgötüren(2006) "yetişkin, kadın ve çocuk suçluluğu'' gibi türler tanımlarken; Gökçearslan Çifci (2008); "şahsa yönelik (şiddet), cinsel, bağımlılık maddeleri kullanımına ve mal varlığına yönelik suçlar'' olarak gruplandırmıştır.

Şiddet suçları; "kasten adam öldürme, yağma, kan davası ve aile içi şiddet'' olarak sıralanabilirken; cinsel suç, "aynı cinse ya da karsı cinse karsı islenen suçlar'' olarak tanımlanır ve bu kategoride ırza tecavüz, zina ve fuhuş suçları da sıralanabilir. Bağımlılık maddeleri suçları ise bağımlılık yapıcı madde temin etme ve kullanma suçları olarak iki grupta incelenmektedir. Mal varlığına yönelik suçlar ise; kişilerin malına zarar vermeyi ve izinsiz alıkoymayı kapsar (İçli, 2001; Demirbaş, 2001).

Bonger ve Gill suçu; suç işlemiş bireylerin amaçları bakımından suçu sınıflandırmışlardır ve Dönmezer(1994); Bonger'ın suçları; "ekonomik suçlar, cinsel suçlar, siyasi suçlar, diğer suçlar (bu suçlar özellikle öç alma amacıyla islenen suçlardır)'' diye kategorileştirdiğini aktaran Gill, suç eylemini gerçekleştirenlerin amaçları bakımından suçu sınıflandırmasını şu şekilde aktarmıştır;

- "*Ekonomik suçlar:* serserilik, dilencilik, hırsızlık ve benzeri suçlar, yağma, para için adam öldürme, sahte iflas, gıdalarda hile, zimmete para geçirme, rüşvet suçları''
- "*Cinsel Suçlar*: fuhuş, zina, ırza tecavüz gibi suçları''
- "*Cebir (zor kullanma) ve şiddet suçları:* adam öldürme ve yaralama, yeni doğan çocuğu öldürme gibi suçları''
- "*Siyasi suçları*: politikacıların ve devlet adamlarının suçları, hükümetçe, yönetim ve çalışanlara karsı islenen suçları'' tanımladığını ifade etmiştir.

Bu sınıflandırmalara rağmen çoğu suç tek bir amaca bağlanamaz. Örneğin cinsel bir suç, cinsel arzular yerine sırf öç alma amacı ile gerçekleştirilebilir. Bu nedenle sadece tek amaca dayanarak yapılan bir sınıflandırma bilimsel açıdan yeterlilikten uzaktır (Dönmezler, 1994).

Bu araştırmada suç türleri olarak ele alınacak temel kaynak 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunudur ve bu kanun suçu; ‘‘Uluslararası, Kişilere Karşı, Topluma Karşı, Millete ve Devlete Karşı suçlar’’ olmak üzere 4 başlıkta toplamıştır. Bu başlıkların detayları da aşağıdaki gibidir;

- “Uluslararası Suçlar: *Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar (*soykırım, insanlığa karşı suçlar, örgüt), *Göçmen Kaçakçılığı ve İnsan Ticareti (*göçmen kaçakçılığı, insan ticareti)’’

- “Kişilere Karşı Suçlar: *Hayata Karşı Suçlar (*kasten öldürme, kasten öldürmenin ihmali davranışla işlenmesi, intihara yönlendirme, taksirle öldürme), *Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar (*kasten yaralama, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama, kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi, taksirle yaralama, insan üzerinde deney, organ veya doku ticareti), *İşkence ve Eziyet* (işkence; neticesi sebebiyle ağırlaşmış işkence, eziyet), *Koruma, Gözetim, Yardım veya Bildirim Yükümlülüğünün İhlâli (*terk ve yardım veya bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi), *Çocuk Düşürtme, Düşürme veya Kısırlaştırma* (çocuk düşürtme; çocuk düşürme(10 haftadan fazla olan gebelikleri kasıtlı sonlandırma), izinsiz kısırlaştırma), *Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar* (cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı, reşit olmayanla cinsel ilişki, cinsel taciz), *Hürriyete Karşı Suçlar (t*ehdit, şantaj, cebir, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi, inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasını engelleme, konut dokunulmazlığının ihlali, iş ve çalışma hürriyetinin ihlali, sendikal hakların kullanılmasının

engellenmesi, haksız arama, dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi, nefret ve ayırımcılık, kişilerin huzur ve sükûnunu bozma, haberleşmenin engellenmesi), *Şerefe Karşı Suçlar* (hakaret, haksız fiil nedeniyle veya karşılıklı hakaret, kişinin hatırasına hakaret), *Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar* (haberleşmenin gizliliğini ihlali, kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması, özel hayatın gizliliğini ihlal, kişisel verilerin kaydedilmesi, verileri hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme ve verileri yok etmeme), *Malvarlığına Karşı Suçlar* (hırsızlık, nitelikli hırsızlık; kullanma hırsızlığı, yağma, nitelikli yağma, mala zarar verme, ibadethanelere ve mezarlıklara zarar verme, hakkı olmayan yere tecavüz, güveni kötüye kullanma, bedelsiz senedi kullanma, dolandırıcılık, kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf, hileli iflâs, taksirli iflas, karşılıksız yararlanma, şirket veya kooperatifler hakkında yanlış bilgi, suç eşyasının satın alınması veya kabul edilmesi, bilgi vermeme)''

- "Topluma Karşı Suçlar: *Genel Tehlike Yaratan Suçlar* (genel güvenliğin kasten tehlikeye sokulması, genel güvenliğin taksirle tehlikeye sokulması, radyasyon yayma, atom enerjisi ile patlamaya sebebiyet verme, tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması veya el değiştirmesi, akıl hastası üzerindeki bakım ve gözetim yükümlülüğünün ihlali, inşaat veya yıkımla ilgili emniyet kurallarına uymama, hayvanın tehlike yaratabilecek şekilde serbest bırakılması, işaret ve engel koymama, trafik güvenliğini tehlikeye sokma, trafik güvenliğini taksirle tehlikeye sokma). *Çevreye Karşı Suçlar* (çevrenin kasten kirletilmesi, çevrenin taksirle kirletilmesi, gürültüye neden olma, imar kirliliğine neden olma), *Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar (*zehirli madde katma, bozulmuş veya değiştirilmiş gıda veya ilaçların ticareti, kişilerin hayatını ve sağlığını tehlikeye sokacak biçimde ilaç yapma veya satma, uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanılmasını kolaylaştırma, kullanmak için uyuşturucu veya uyarıcı madde satın almak, kabul etmek veya bulundurmak ya da uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmak, zehirli madde imal ve ticareti, sağlık için tehlikeli madde temini, bulaşıcı hastalıklara ilişkin tedbirlere aykırı davranma, usulsüz

ölü gömülmesi), *Kamu Güvenine Karşı Suçlar (*parada sahtecilik, paraya eşit sayılan değerler, kıymetli damgada sahtecilik, para ve kıymetli damgaları yapmaya yarayan araçlar, mühürde sahtecilik, mühür bozma, resmi belgede sahtecilik, resmî belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek, resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan, özel belgede sahtecilik, özel belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek, açığa imzanın kötüye kullanılması), K*amu Barışına Karşı Suçlar* (halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit, suç işlemeye tahrik, suçu ve suçluyu övme, halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama, kanunlara uymamaya tahrik, görev sırasında din hizmetlerini kötüye kullanma, suç işlemek amacıyla örgüt kurma), *Ulaşım Araçlarına veya Sabit Platformlara Karşı Suçlar* (ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması, kıt'a sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgedeki sabit platformların işgali), *Genel Ahlaka Karşı Suçlar* (hayâsızca hareketler, müstehcenlik, fuhuş, kumar oynanması için yer ve imkân sağlama, dilencilik), *Aile Düzenine Karşı Suçlar* (birden çok evlilik, hileli evlenme, dinsel tören, çocuğun soybağını değiştirme, kötü muamele, aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali, çocuğun kaçırılması ve alıkonulması), *Ekonomi, Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar* (ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, fiyatları etkileme, kamuya gerekli şeylerin yokluğuna neden olma, ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması, mal veya hizmet satımından kaçınma, tefecilik), *Bilişim Alanında Suçlar* (bilişim sistemine girme, sistemi engelleme, bozma, verileri yok etme veya değiştirme, banka veya kredi kartlarının kötüye kullanılması, yasak cihaz veya programlar, tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanması)''

- "Millete ve Devlete Karşı Suçlar: *Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar* (zimmet, irtikap(görev nüfuzunu kötüye kullanarak yarar sağlama); denetim görevinin ihmali, rüşvet, nüfuz ticareti, zor kullanma yetkisine ilişkin sınırın aşılması, görevi kötüye kullanma, göreve ilişkin sırrın açıklanması, kamu görevlisinin ticareti, kamu görevinin terki veya yapılmaması, kişilerin malları üzerinde usulsüz tasarruf, kamu görevinin

usulsüz olarak üstlenilmesi, kanuna aykırı eğitim kurumu, özel işaret ve kıyafetleri usulsüz kullanma, görevi yaptırmamak için direnme, kamu görevine ait araç ve gereçleri suçta kullanma), *Adliyeye Karşı Suçlar* (iftira, suç üstlenme, suç uydurma, yalan tanıklık, yalan yere yemin, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık, yargı görevi yapanı, bilirkişiyi veya tanığı etkilemeye teşebbüs, suçu bildirmeme, kamu görevlisinin suçu bildirmemesi, sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi, suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirme, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama, suçluyu kayırma, tutuklu, hükümlü veya suç delillerini bildirmeme, gizliliğin ihlali, ses veya görüntülerin kayda alınması, yetkili hakim ve savcı kararı olmaksızın genital muayene, adil yargılamayı etkilemeye teşebbüs, muhafaza görevini kötüye kullanma, resmen teslim olunan mala el konulması ve bozulması, başkası yerine ceza infaz kurumuna veya tutukevine girme, hükümlü veya tutuklunun kaçması, kaçmaya imkan sağlama, muhafızın görevini kötüye kullanması, hükümlü veya tutukluların ayaklanması, infaz kurumuna veya tutukevine yasak eşya sokmak, hak kullanımını ve beslenmeyi engelleme), *Devletin Egemenlik Alametlerine ve Organlarının Saygınlığına Karşı Suçlar* (cumhurbaşkanına hakaret, devletin egemenlik alametlerini aşağılama, Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, devletin kurum ve organlarını aşağılama), *Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar* (devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, düşmanla işbirliği yapmak, devlete karşı savaşa tahrik, temel millî yararlara karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama, yabancı devlet aleyhine asker toplama, askerî tesisleri tahrip ve düşman askerî hareketleri yararına anlaşma, düşman devlete maddi ve mali yardım), *Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı Suçlar* (anayasayı ihlal, Cumhurbaşkanına suikast ve fiilî saldırı, yasama organına karşı suç, hükûmete karşı suç, Türkiye Cumhuriyeti hükûmetine karşı silâhlı isyan, silâhlı örgüt, silâh sağlama, suç için anlaşma), *Milli Savunmaya Karşı Suçlar* (askerî komutanlıkların gasbı, halkı askerlikten soğutma, askerleri itaatsizliğe teşvik, yabancı hizmetine asker yazma, yazılma, savaş zamanında emirlere uymama, savaş zamanında yükümlülükler, savaşta yalan haber yayma), *Devlet Sırlarına Karşı Suçlar ve Casusluk* (devletin güvenliğine

ilişkin belgeler, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme, siyasal veya askerî casusluk, devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama, gizli kalması gereken bilgileri açıklama, uluslararası casusluk, askerî yasak bölgelere girme, devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetlerinde sadakatsizlik, yasaklanan bilgileri temin, yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini, yasaklanan bilgileri açıklama, yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama, taksir sonucu casusluk fiillerinin işlenmesi, devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma), *Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar* (yabancı devlet başkanına karşı suç, yabancı devlet bayrağına karşı hakaret, yabancı devlet temsilcilerine karşı suç)'' alt başlıklarını içerir.

1.2.3.Suç Kuramları

Suçu genel anlamda açıklamaya çalışan; biyolojik, psikolojik ve sosyolojik kuramlar bulunmaktadır (Gökçearslan Çiftci, 2008). İçli (2003) sosyolojik nitelikli teorilerin; suç nedenlerini, doğasını ve yayılımını açıklayan kuramların içinde en geniş ve sistemli bakış açısını sunduğunu saptamıştır (Akt: Sevim ve Soyaslan, 2009).

Suçu ve suçluluğu açıklamak için formülleştirilen sosyolojik kuramlar sayı bakımından oldukça çoktur. Bunun nedeni ise; suç kuramlarının bir hayli çok olması, suç olayının karmaşık bir yapıya sahip olması ve suçlu bireylerin sahip oldukları farklı suçlu profilleridir. Diğer bir deyişle; gerek çok çeşitli suç türünün olması (hırsızlık, tecavüz, zimmete para geçirme, adam öldürme, dolandırıcılık, rüşvet, gasp v.b), gerek suçluluk ile ilgli çok sayıda değişkenin varlığı (yoksulluk, işsizlik, eşitsizlik, suçlu akran grubu, sorunlu aile yap ısı, göç, alkol ve uyuşturucu, yerleşim yerinin özelliği, kültür, formel ve enformel denetim unsurlarının zayıflığı, damgalanma v.b) ve gerekse de suç işleyenlerin sahip olduğu bireysel özelliklerinin (yaş durumları, medeni durumları, mesleki yapıları, sosyalleşme biçimleri, cinsiyet durumu v.b) farklılık göstermesi gibi nedenler, suç kavramının çok perspektifli açıklanmasını gerekli kılmıştır. Lakin, geliştirilmiş ve geliştiriliyor olan sosyolojik

suç kuramlarının hiç birinin tek başına, suçluluğu mükemmel bir şekilde formüle ettiği söylenemez (Kızmaz, 2005).

Suçu sosyolojik bakımdan inceleyen teorileri; " Sosyal yapı teorileri (yapısal-fonksiyonalist teoriler, gerilim teorisi, sosyal ekoloji ve düzensizlik teorileri, alt-kültür teorileri), sosyal süreç teorileri (Etiketleme Teorisi, Sosyal Öğrenme Teorileri, Sosyal Kontrol Teorileri), çatışma teorileri '' olarak sınıflandırmak mümkündür (İçli, 2001). Bu teorilerin başlıcalarına aşağıda değinilecektir.

Sosyal yapı teorilerinden olan *yapısal fonksiyonalist yaklaşım*; özellikle sosyal düzen problemi üzerine yoğunlaşır; "düzen sorununun", inançların ve değerlerin içselleştirilmesi nedeni ile sağlandığını öngörmektedir. Bu yaklaşıma göre, ahlaki değerlerin içselleştirilmesini dinsel doktrin ve onu deneyimleme olanaklı kılmaktadır. Bu da, suça yönelme eğilimlerinin önünü kesmektedir. Kısacası, bu yaklaşımın toplum tanımı, bireylerin değer ve normlar etrafında yüksek düzeyde bir birliktelik sağladığı varsayımına dayanmaktadır (Benda,1995; Akt: Kızmaz, 2005a).

Bir diğer Sosyal yapı teorisi olan *gerilim/anomi teorisinin* öncülerinden olan Durkheim ilk zamanlarda, anomiyi sapıcı davranışı açıklarken kullanmış ve bilhassa toplumlarda eşitlikten yoksun süreçlerin var olmasıyla avantajlı olmayan kesimlerde yer alan bireylerin avantajlı gruplardakilere karşı göstermiş oldukları kıskançlık olarak açıklamıştır. Toplumsal yapının suçluluğun açıklanmasını sağladığını savunan Gerilim Teorisi de Durkheim'in bu analizlerinden başlayarak Robert Merton tarafından geliştirilmiştir (Cloward, 1968; Akt: Demirbas, 2001). Metron bu teoriyi geliştirirken; Durkheim'in anomi teorisinden yola çıkmanın yanı sıra, sosyal yapıların kişilerde zengin ve mal sahibi olma isteklerini tahrik ettiğini bir yandan da bu arzuları elde edebilmek adına kullanılabilecek araçları da sınırlandırdığını söylemiştir. Sosyal yapı kültür değerlerinin bilhassa yücelttiği bazı araçlara ulaşmayı sağlayan yasal yolları toplumun çoğunluğu için sınırlandırıyor veya kapatıyorsa,

sapıcı davranışın görülme olasılığı artar (Sokullu Akıncı, 2002). Toplum tarafından belirlenmiş hedeflere belirli bir statüye sahip bireyler meşru yollardan kolayca ulaşırken, belirli bir statüye sahip olmayan kişiler, aynı sonuçlara meşru bir şekilde ulaşmakta zorlanırlar. Bahsedilen bu güçlüklerin sonucu anomi iken suçluluk da bahsedilen anomi sosyal yapının bir neticesidir. Çünkü göz ardı edilmiş durumları nedeniyle meşru yollarla bu hedeflere ulaşamayanlar, yüksek ihtimalle hedeflerine ulaşmak için sapıcı davranış gösterecektir (Demirbaş, 2001).

Suçluluk ekoloji ile uğraşan kişiler tarafından; "Çevrenin değişimi ile birlikte ortaya çıkan sosyal değişmenin bir fonksiyonu'' olarak açıklanır (İçli, 2001**).** *Sosyal düzensizlik teorisi* ise heterojen yapının, sosyal hareketliliğin, çöküntü bölgelerinin, kentleşme ve sanayinin, birebir yahut dolaylı yönden suç davranışına yönelme üzerinde etkili olduğuna dikkat çekmektedir. Shaw ve McKay; bireyin toplumun değer yargılarına bağlılığını azaltarak, kişileri suç davranışına yönelten faktörlerin; ekonomik yoksunluk, kültürel çeşitlilik ve fiziksel aktivitelerin olduğunu savunurken, bu faktörlerin sosyal bağlılığı etkileyerek, çözülmeye yal açtığını savunurlar. Shaw; "suç davranışını net olarak anlayabilmek için kişinin bulunduğu sosyal çevrenin de incelenmesi gerekir'' demektedir. Yetişkin ve çocuk suçluluğu irdelenirken ve araştırılırken olay kesinlikle gerçekleştiği ve kişinin içinde bulunduğu sosyal çevre ile bir fonksiyon halinde bulunur (Dönmezer, 1994).

Alt kültür teorisi savunucuları ise; suç işleme sebeplerini alt-kültüre bağladıkları gibi herhangi bir alt-kültüre mensup olmanın, bireyi o kültürün amaçlarına yönelttiğini ve bu amaçların zaman zaman normlara aykırı olarak suç niteliğinde sayılabileceğini savunurlar (Sokullu Akıncı, 2002). Alt kültür teorileri, toplumlardaki belirli kesimin yahut alt kültürün suç davranışını onaylayarak kişiyi suça sürükleyebilecek etkenlere sahip olabileceğini de iddia ederler. Bu kuramcılara göre; bu alt kültürlerle etkileşime giren bireyler zamanla grubun normlarına uyum göstererek suç davranışı göstermeye başlarlar. Örnek verilecek olur ise; hırsızlık davranışı gösteren bir birey topluluğun diğer bireylerinden hırsızlık yapmanın iyi ve uygun bir davranış olduğunu öğrenmiş olabilir (İçli, 2007; Ümit, 2007).

Sosyal süreç teorilerinden olan *etiketleme/damgalama teorisi* savunucularından Tannenbaum, damgalanma safhasının kişi bakımından ne gibi sonuçlar doğurduğuyla ilgilenmiştir. Ona göre, suç işleyen kişiyi etiketlemek, dışlamak, bu konu hakkında onu bilinçlendirmek ve istenmeyen davranışlarını pekiştirmek kişiyi suçlu yapma sürecini işletir. Yani kişi davranışı nedeni ile, diğer bireyler tarafından değerlendirilip etiketlenmektedir (Reid, 1982; Akt: İçli, 2007). Farklı bir söyleyişle ilk mahkûmiyet suçluyu lekeleyerek onun mesleğine, sosyal statüsüne, ailesine ve esas olarak da topluma etki etmektedir denilebilir (Demirbaş, 2001). Suçlunun yalnızca damgalanmış olduğu bakış açısından hareket edildiğinde, Becker'e göre suçlu bireylerden ziyade, kural koyan kişilerin suçlu olarak nitelendirilmesi gerekmektedir. Aslında bazı durumlar suçun bir tanımlama şekli olarak incelenmesini gerektirmektedir. Örneğin, homoseksüellik ve esrar kullanımı gibi eski dönemlerde suç fiili olarak nitelendirilen bazı davranışlar, son zamanlarda bazı ülkelerde suç olarak nitelendirilmemektedir, bu da suç fiilinin göreceli bir tanımlama şekli olduğunu göstermektedir. Aynı şekilde, ülkeden ülkeye, toplumdan topluma da suç fiilinin farklılaşması da bu durumun bir örneğini içerir (Gökçearslan Çifci, 2008). Bu yaklaşımın bakış açısından bakıldığında; ıslah evleri, cezaevleri ve akıl hastaneleri, sapmışlığı pekiştiren kurumlardır (Kızmaz, 2005).

Sosyal öğrenme kuramı, modern toplumlarda var olan şiddet içerikli davranışların kökenini; aile yapıları, çevresel deneyimler ve kitle iletişim unsurları olarak nitelendirmektedir. Sosyal öğrenme teorileri, suç fiilinin davranışların ve davranım şekliyle ilgili kuralların öğrenilmesinin bir neticesi olduğunu savunur (İçli, 2001). Sosyal öğrenme teorisi bireyin yanlış norm ve değerler tarafından sosyalleşmesine (aksi sosyalleşme) vurgu yapmıştır. Bu kuramın temeli, suçlu bireylerin aslında normal kişiler olup, suçu öğrendiklerini iddia eden Tarde'in "taklit" teorisine dayanır. Tarde'ye göre, kişiler bir kıyafet modelini taklit eder gibi, davranış biçimlerini de kopya ederler (İçli, 2001).

Sosyal öğrenme kuramı suçluluğu normatif değerler, akran grubu ve ayırıcı güçlendirici gibi unsurlar çevresinde çözümlemektedir. Özellikle ergenlik dönemindeki akran etkisinin önemine dikkat çekmekte olan sosyal öğrenme kuramına göre; ergenlik dönemindeki akran etkisi, ebeveynlerin etkisinden önce gelmekte ve aile kurumuna göre daha baskın rol almaktadır. Bu durumda bireylerin akran grubu içerisinde karşılaştığı normatif tanımlar ve ayırıcı pekiştirenler sayesinde suçluluğa yöneldiğini desteklemektedir(Kızmaz, 2005a). Sonuç olarak sosyal öğrenme teorisine göre suçun büyük bir ihtimal ile işlenme nedeni; özendirici tanımların var olması, suçlu akran ya da aile üyelerine maruz kalmak ve suç davranışının desteklenmesidir (Saltık, 2011).

Ayrıştırıcı birleşimler teorisine göre suç davranışı yakın ve uzak kişiler ile sembolik etkileşim süreci içinde öğrenilir. Ayrıştırıcı birleşimlerin temel prensibi ise: kişinin suç işlemesi kanunların aleyhindeki tanımları, lehindeki tanımlardan daha fazla benimsemesine dayanır. Bu görüşe göre eğer kişiler kanuna karşı olan kavramlara kanuna karşı olmayan kavramlardan daha sıkça ve uzun bir zaman boyunca maruz kalırlarsa büyük bir ihtimalle kanunlardan saparlar (Akers&Sellers, 2009; Akt: Saltık, 2011).

Sosyal kontrol teorisi yetersiz ve eksik sosyalleşmenin suça sebep olduğunu ileri sürmüştür. Klasik ve neo klasik teoriler haricinde teorilerin çoğunluğu suçun kötü çevrede yasayan iyi insanlar tarafından işlendiğini savunduğu için 'Suça ne yol açar?' sorusunu sormuşlardır. Kontrol teorisi ise bu yaklaşıma karşı çıkarak iyi olanın toplum kötü olanın ise uygun eğitim almamış birey olduğunu ileri sürmüştür (Walsh&Ellis, 2007; Akt: Saltık, 2011). Başka bir sosyal kontrol kuramcısı olan Hirschi'ye göre ise bireyin toplumla olan bağlantısı sosyal kontrol kuramının temelini oluşturur bu nedenle de bireyin toplumla olan bağı ne kadar zayıflar ise o kadar suça yönelme ihtimali artar (Akt: İçli, 2001). Hirschi'nin teorisinin temeli aileye dayanır, suçluların kişisel ve demografik özelliklerinin uyum içinde olduğundan, babasız büyüyen, varoşlarda yasayan, okul geçmişinde sorunları olan ve

issiz olan genç erkeklerin tipik suçlular olduğundan bahseder. Çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahip olan aile Hirschi'ye göre çocuğun sosyalleşmesinde ve toplumsal norm ve kuralları çevreleyen ahlak sistemini geliştirmesinde en önemli etkendir. Ailesinden kopmuş, onların görüşlerini umursamayan çocuklar üzerinde toplumda yeterli kontrolü uygulayamadığı için çocuğun anti sosyalleşmesi daha da kolaylaşacaktır (Walsh ve Ellis, 2007; Akt: Saltık, 2011).

1.3. Çocukluk Çağı Travması ve Suç İlişkisi

Bireyde, olumsuz çocukluk çağı deneyimlerinin yarattığı ruhsal etkiler uzun süre devam edebilmektedir. Maruz kalınan örselenme yaşantılarının şiddeti ve sıklığı, bireyde gelişen psikolojik semptomların çeşitliliğini ve sıklığını artırmaktadır (Özen ve ark., 2004).

Suç eğilimin oluşmasında en riskli dönem, hiç şüphesiz ki çocukluk çağlarıdır. Yetişkin çağlarda suç işleme eğiliminin varlığı, yüksek ihtimalle çocukluk döneminde var olan anti-sosyal yapının devamlılığı olarak görülür. Robins (1979) de bu konuda yetişkinlikte meydana gelen antisosyal davranışların kökeninin çocukluktaki anti sosyal davranışlar olduğunu savunur (Akt; Kızmaz, 2013).

Çocuk istismarı çocuğun ruh sağlığını bozabildiği hatta ölümüne neden olabildiği gibi, yetişkinlikte birçok psikolojik soruna da yol açabilmektedir. Yaptıkları bir meta analitik derlemede Neumann D. ve arkadaşları (1996) ‘‘Çocuk istismarı anksiyete, sinirlilik, depresyon, intihar, *kendilik* kavramının bozulması gibi çeşitli psikolojik durumlarla ilişkilidir’’ diye belirtmişlerdir (Akt.;Sinani, 2012). Çocuk istismarının, çocuk ve ergenlerde içe dönme (anksiyete, depresyon) ve dışa vurma (agresyon, eyleme vurma-actingout) gibi davranış sorunlarının riskini arttırdığı bildirilmiştir (Lansford ve ark., 2002; Herrenkhl ve ark., 1995; akt.; Sinani, 2012). İstismara uğramış çocukların önemli bir kısmı (1/4-1/3 arasında) yirmili yaşlarda depresyon ölçütlerini karşılamaktadır ve dolayısıyla önemli bir sağlık yükü

oluşturmaktadır (Fergison ve ark., 2007; Widom ve ark., 2004; Akt.; Sinani, 2012). Etkilenenlerin çoğunun depresyonu çocuklukta ortaya çıktığı için istismara uğramış çocuklarda depresyon belirtileri ortaya çıkmadan önce, erken müdahaleye odaklanmak önem kazanmaktadır. Depresyonun sıklıkla ihmal, fiziksel ve cinsel istismar ile birliktelik gösterdiği ve istismarın şiddetinin depresyonun oluşma olasılığını arttırdığı saptanmıştır (Fergison ve ark., 2007; Andrews ve ark., 2004; Akt.; Sinani, 2012). Olguların yirmili yaşlara kadar takip edildiği birçok çalışma fiziksel ve cinsel istismarın intihar girişimlerini iki katına çıkardığını göstermektedir (Fergison ve ark., 2007; Widom, 1998; Akt.; Sinani, 2012).

Çocuk istismarının ilişkili olduğu diğer yetişkin psikiyatrik bozukluklar kişilik bozuklukları (Targius,2006; Tyrka ve ark., 2009; Akt.; Sinani, 2012), alkol kötüye kullanımı veya bağımlılığı, yeme bozuklukları, anksiyete bozuklukları ve travma sonrası stres bozukluğunu içermektedir (Farriqia ve ark., 2011; Akt.; Sinani, 2012). Çocukluğunda cinsel istismara uğrayan bireylerde hayat boyu %3.09 anksiyete bozukluğu, %2.66 depresyon, %2.72 yeme bozukluğu, %2.34 travma sonrası stres bozukluğu, %16.17 uyku bozuklukları ortaya çıktığı ve %4.14 sıklıkla da intihar girişimleri yaşadıkları bulunmuştur (Chen ve ark., 2010; Akt.; Sinani, 2012).

Suçluluğu oluşturan dinamik etkenler arasında zihinsel, duygusal ve kişilik bozuklukları sıralanabilir (Yavuzer, 1986). Suçluluğu açıklayan psikolojik teoriler, kişiliğin unsurlarının sapıcı davranışlara sebep olduğuna dayanırken, kliniksel kişilik yaklaşımların tamamına yakını suç davranışının aslında psikolojik dengenin bozulmasından kaynaklandığından bahseder. Suça sürüklenmiş çocukların nörotik, psikotik, sosyopatik ve şizofrenik davranışları olduğu gözlemlenirken, psikopatların karakterlerinde var olan bozukluk, duygusal tepkilerinde ve toplumsal hayatta nasıl uyum gösterdikleri konusunda etkin rol oynamaktadır. Bu kişiler karakterleri nedeni ile toplumsal normlarla çatışma içine girerler (Lary ve ark., 1981; Akt; Kunt, 2003).

Kızmaz(2013)'ün yaptığı bir araştırmada ise görüşülen suçlular da, çoğunluğu oluşturan kısmın çocukluk çağlarında bazı antisosyal davranışlar (anne babaları ile anlaşmazlık yaşamak, ufak derecede hırsızlık yapmak, yalan söylemek, şiddet veya agresif davranış geliştirmek gibi) göstermiş oldukları tespit edilmiştir. Aynı şekilde araştırmaya katılan suçlu bireylerin önemli bir kısmının, suç davranışı göstermeye çocukluk çağlarında başlamışlardır. Bu da, tekrarlı suçluluk ile çocukluk çağındaki anti-sosyal davranış arasında ilişkinin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Suçlu bireylerin çocukluk çağlarında bazı antisosyal davranışlar sergiledikleri düşünüldüğünde, suçluluk gelişiminin çocukluk dönemi ile doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir.

Çocukluk örselenme yaşantılarında, bireyin içinde büyüdüğü ailenin sahip olduğu özelliklerin de etkili olduğu düşünülebilmektedir. Anne babanın eğitim düzeyi, aile içi ilişkiler, anne babanın evlilikle ilgili problemleri, çocuğun anne-baba arasındaki şiddete tanık olması (Ovacık, 2008) gibi etkenler bireyin aile ilişkilerinin bozuk ve problemli olmasını etkileyebilmektedir. Çocukluk örselenme yaşantılarına maruz kalan bireylerin aile yaşantılarına bakıldığında; ebeveynler arası ilişkilerin bozuk olması, aile içi şiddet, ebeveynlerin psikiyatrik rahatsızlıkları gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir (Polat, 2007).

Kadın suçlularla ilgili araştırmalar, kadınların birçoğunun ailesinde şiddete maruz kalma (İçli ve Öğün, 1988; Nazlıdır, 2010; Osofsky, 1995; Cansunar ve ark., 1997; Rossegger ve ark., 2009), aile içi ilişkilerinin bozuk ve sağlıksız olması (Nazlıdır, 2010; Ayan, 2007; Ortaköylü ve ark., 2004) gibi faktörlerin bireyin örselenme yaşantılarını artırdığını belirtmektedirler. Belirtilen bu faktörler bireyin yaşantısında ayrı ayrı olmak yerine birbiriyle bağlantılı şekilde bireyi etkileyebilmektedir. Ovacık (2008) ergenlerle yaptığı çalışmada, ailesinde şiddet olan çocukların fiziksel örselenme, duygusal örselenme ve ihmal, cinsel örselenme yaşantılarına daha fazla maruz kaldığını; özellikle duygusal ihmalde bu oranın daha yüksek olduğunu belirtmektedir. Ayrıca araştırmada çocukların yarısından fazlasının

daha önce evden kaçtığı saptanmakla birlikte evden kaçma sebeplerinin aile içi ilişkilerinin kötü olması olduğu belirtilmektedir (Ovacık, 2008). İçli ve Öğün (1988), suç eylemi gerçekleştirmiş olan kadınların erkeklere oranla daha problemli bir aile geçmişine sahip olduklarını ve bozuk aile ilişkilerinin sıklığının yüksek olduğunu belirtmektedirler. Aile içinde özellikle kız çocukların fiziksel, duygusal ve cinsel istismara daha fazla uğradıkları (Gölge, 2005; Karadeniz, 2008) düşünüldüğünde, şiddete maruz kaldıkları kişi ile problem yaşamaları beklenebilecek bir sonuçtur. Araştırmadan elde edilen bulgular da, ailesinde problem yaşadığı biri olanların, çocukluk örselenme yaşantılarına maruz kalma düzeylerinin yüksek olduğu yönündedir. Aile, kişinin duygusal hayatının şekillenmesi için çalışan (Akyüz, 1996), içten ve yüz yüze ilişkilerin gözlemlendiği en ufak fakat en önemli toplumsal kurumdur (Akyüz, 1991).

Ailenin birey üzerinde var olan etkisi çoğu zaman daha doğmadan öncesinde başlamıştır (İçli 2004). Birey, gelişiminin ikinci yılından başlayarak kendisinin, duyguları düşünceleri ve istekleri olan ayrı bir varlık olduğunun farkına varır. Kişi önce aile üyeleri ile sosyal bağlar kurar, daha sonra kendi yaşıtlarını keşfeder. Bağımsızlığı ve hareketliliği arttıkça başka sosyal çevrelerle ilişkileri yaygınlaşır. Çevresi ile olan ilişkilerini algılayış biçimi neticesinde benliği ve kişiliği şekillenir (Aşkın 2005). Bundan ötürü de, kişinin ailesinin sağlıklı bir yapıya sahip ise, o kişinin de sosyo-psikolojik bakımdan sağlıklı olarak yetişmesine zemin hazırlanmış demektir, ailenin sağlıksız bir yapısı olmasıyla da; birey problemlerini kurallara aykırı davranarak çözen bir bireye dönüşür (Avcı, 2008).

Hoşgörü ve demokratik bir aile ortamında yetişen çocukların arkadaşları ve çevresi ile daha iyi iletişim kurdukları bilinmektedir. Anne ve babanın sevgi ve ilgisinden mahrum olarak yetişen çocuklarda ise bazı davranış ve uyum bozuklukları gözlenmektedir. Aile içindeki iletişimin çocuğun kişiliğinin oluşmasında ve ruhen sağlıklı ya da sağlıksız bir birey olmasında çok etkili olduğu bilinmektedir (Cüceloğlu 1996).

Anne-babanın çocuklarına yönelik tutumları da istismar ve ihmal oluşturabilir; çoğu zaman çocukların anne ve babaları tarafından herhangi bir suç işlediklerinde fiziksel ya da sözel şiddet içeren cezai yöntemlere maruz kaldıkları bilinmektedir. Hem anne ve babaların gelenekselci bir eğitim anlayışı sergilediklerini kanıtlayan bu tutum, hem de çocukların önemli bir suç türü olan şiddeti öğrenmelerini ve süreç içinde aileden uzaklaşarak, sapıcı davranış gösteren topluluklara katılmalarına sebep olur. Bu konuda Binbaşıoğlu'nun (1983) yaptığı bir araştırmada, '' Suçlu çocukların ailelerinin %60'ının, çocuklarının eğitiminde, geleneksel kötü eğitim yöntemleri uyguladıkları'' belirlenirken, Glueck'lerin ebeveynlerin reddetme davranışları ve kullandıkları disiplin teknikleri açısından suçlu ve suçsuz gruplar arasında yaptıkları karşılaştırmalı bir çalışmada ise, ''suçlu grupta, çocuğa karşı ilgisizlik ya da düşmanlık gösteren baba ve annelerin oranı sırasıyla %69,8 ve %27,9 iken, suçsuz grupta bu oranlar %19,4 ve %4,5 olarak tespit edilmiş, suçlu grupta, çocuğa uygun olmayan disiplin teknikleri (gevşek, aşırı katı ya da tutarsız) uygulayan baba ve annelerin oranı %94,3 ve %95,8 iken, bu oranlar suçsuz grupta %44,5 ve %34,4 olarak; suçlu grupta fiziksel cezayı kullanan baba ve annelerin oranı %67,8 ve %55,6, suçsuz grupta aynı tür cezaya ağırlık veren baba ve annelerin oranı ise, %34,7 ve %34,6 olarak'' belirlenmiştir (Uluğtekin, 1991).

Disiplin yöntemi olarak kullanılan fiziksel şiddet çocuğun evden uzaklaşarak, ailesiyle bağlarını koparmasına sebep olmaktadır. Gökçearslan Çifçi (2008)'nın hükümlü yetişkinler ile yaptığı bir araştırmada ''görüşme yapılan hükümlülerin %59,3'ünün çocukluk çağlarında, babası tarafından şiddet gördüğü, sadece %10,2'sinin anneleri tarafından, %22,4'ünün de ağabey, kardeş veya ablası tarafından sıklıkla şiddet gördüğü'' ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra aynı araştırmada ''Hükümlülerin %34,5'inin babaları da annelerine sık sık şiddet uygulamakta olduğu, gençlerin aile yapıları incelendiğinde ise çoğunun aile ilişkilerinin olumsuz olduğu, hükümlülerin aile üyeleri arasında, şiddetli geçimsizliklerin yaşandığı, parçalanmış ailelerden gelindiği ve hükümlülerin büyük çoğunluğunun aileleri düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğu'' bulguları elde edilmiştir.

Fiziksel ceza ebeveynlerle çocuklar arasındaki bağı zayıflatır, çocuğun kendine saygısını azaltır ve adalete inancın yitirmesine neden olur. Aynı zamanda tutarsız disiplin de çocuk suçluluğuna yol açabilir (İçli 2004). Cezanın amacı, yanlış davranışların, ilgisizliklerin ve dikkatsizliklerin tekrarına engel olmak, istenmeyen davranışların meydana gelmesini engellemektir (Ünal ve Ada, 2001). Bir disiplin yöntemi olarak ceza, bir öğrenciye acı çektirmek ve bu sayede de ona bir ders vermek amacı ile onun yapmaktan hoşlanmadığı bir davranışı yapmasını istemek veya yapmaktan hoşlandığı bir etkinlikten onu mahrum bırakmaktadır (Saban 2002).

Yapılan çoğu araştırma ailede sağlıklı bir iletişim söz konusu olduğunda dayanışma ve uyumunda yüksek olacağını savunmaktadır. Bunun tam tersi olarak ta sıklıkla kavga ve uyumsuz davranışların olduğu ailelerde ise, bilhassa çocuklarda, ruhsal ve fiziksel bakımdan çeşitli problemler görülebilir. Sorunlu ailelerde yaşamına devam eden çocuklarda ortaya çıkan çeşitli kişilik problemleri, ilerleyen dönemlerde sapkın tutuma yahut suçluluğa dönüşebilmektedir(Avcı, 2008).

Glueck'lerin yaptığı bir araştırmada, suç davranışı gösteren bireylerin ''%84,8'inin ailesinde başka suçlu bireylerin olduğu'' tespit edilmiştir (İçli, 1999). İstanbul Üniversitesi Ceza Hukuku ve Kriminoloji Enstitüsü tarafından 974 suçlu çocuk üzerinde yapılan bir araştırmada ise; ''Çocukların 115'inin anne-babasının beraberce ya da yalnız anne veya babanın suç işlemekten dolayı mahkûm edilmiş olduğu'' tespit edilmiştir (Dönmezer, 1984). Ailede ebeveyn ve akrabaların suç içerikli bir davranışta bulunması, çocuk suçluluğunu tetikleyen önemli bir etkendir. Çünkü aile aile çocuğun topluma kazanılmasını sağlayan ilk kurumdur ve ilk rol model alınan kişiler de aile üyeleridir. Bu nedenle aile üyelerinin sergilediği tutum ve davranışlar örnek alınır ve kopya edilerek sergilenir. Yapılan araştırmaların çoğunda aile üyelerinin kural dışı davranış sergilemelerinin çocuğu suça yönelten etkilerden olduğu gözlemlenmiştir (Avcı, 2008).

Çocuklar doğdukları günden itibaren anne sevgisini ve ilgisini kaybetmemek amacı ile sakin durup yaramazlık yapmadan ebeveyninin istediği gibi tavır sergilemeyi öğrenirler. Bu durumda da toplumsal davranışların öğrenilmesinde anneye duyulan sevgi ve bağlanma yatar. Sevgi ve bağlanma gelişmemiş ise çocuk toplumsal kurallara uyum sağlamakta güçlük çeker. Örneğin sürekli hırsızlık davranışı sergileyenlerde anne yoksunluğu ya da annesiyle kötü ilişkileri olanlar oldukça fazladır. Bunun yanı sıra doğduğu dönemde annesine muhtaçlık hisseden çocuğun, kişiliğinin gelişebilmesi için bir baba figürüne de ihtiyacı vardır. Çünkü baba otoriteyi temsil eder ve bu da toplumsal değerlerin temsilcisidir diyebiliriz. Çocuğun üzerine aşırı titreyen oldukça korumacı davranan veya ona zaman ayırmakta zorlanan, çocuğunu ihmal eden az yada çok otoriter davranan baba çocuğunun kişiliği üzerinde negatif etkiler bırakacaktır. Anneye benzer olarak baba yoksunluğu, otorite boşluğu ve rol model eksikliğine neden olur. Warren ve Palmer'in suçlu çocuklar üzerinde yaptığı araştırma da ''çocukların %98'inin baba yokluğu (evde baba yerini tutabilecek kimse de yok) ve %17'sinin anne yoksunluğu çeltiği'' tespit edilmiştir (Akt.; Günçe, 1983).

Ailenin parçalanması sıklıkla çatışma, düşmanlık ve saldırganlıkla bir arada görülür. Boşanmış aile çocuklarında gevşek denetim, zayıflatılmış bağlılık ve arkadaş baskısına karşı çok fazla alınganlık görülür (İçli, 2004). Bozuk, düzensiz aile ortamı, anne babanın ciddi ruhsal rahatsızlığının olması, anlamlı toplumsal riskleri oluşturur (Bakırcıoğlu, 2007). Boşanma, ölüm ve ayrı yaşamak şeklinde görülen parçalanmış ailede yaşayan çocukların, o andaki yaşının çocuklar üzerinde farklı sonuçlar doğurduğu bilinmektedir. Yaşı daha küçük olan çocuk, anne ve babasının sevgisine ve ilgisine daha fazla ihtiyaç duymaktadır. Fakat yaş ilerledikçe çocuklar boşanma ve ölüm gibi sebeplerle beliren olumsuzluklardan daha az etkilenmektedirler. Bunun yanı sıra annenin yokluğu küçük çocuklarda, babanın yokluğu ise büyük çocuklarda sorunlar oluşturmaktadır. Çünkü küçük yaştaki çocukların yeme, içme, giyinme ve temizlik gibi ihtiyaçlarını karşılayabilmek için annelerine bağımlılıkları söz konusudur. Yine çocuklar üzerinde ailenin parçalanma şeklinin de olumsuz etkileri vardır. Ölümle bir ailenin parçalanması ile boşanma

sonucu bir ailenin parçalanması elbette ki aynı olmamaktadır. Hatta bazen boşanmanın çocuk üzerinde ölümden daha ağır bir etkiye sahip olduğu gözlenmektedir. Çünkü çocuk boşanmaya sebep olan sebeplerin ortadan kalkacağını ve boşanmanın engellenebileceğini düşünerek daha fazla olumsuz olarak etkilenebilmektedir. Bunda her boşanmanın tartışmalı ve gergin bir geçmişe sahip olmasının da etkisi vardır. Ama çocuk anne ve babasının ölümünü ve bundan çıkan sonucu zamanla kabullenebilmektedir (Şentürk, 2006).

Ebeveynlerin farklı davranış şekillerine sahip olmaları, çocukların da zaman içinde bilerek veya bilmeyerek bu farklı tavırların benimsemesine neden olur (Çiftçi 1991). Şiddet gören çocuk, anne babanın davranışını örnek alıp benimser, ayrıca edindiği birtakım davranışsal güçlüklerin ve sürekli zorlanmaların yol açtığı beyindeki fizyolojik ve nörokimyasal değişimin etkisiyle de suça ve şiddete yönelirler (Bakırcıoğlu, 2007).

Aileye bağlı olma durumu suç davranışına yönelimi azaltacağı gibi yeniden suç davranışına yönlenmeye de engel olan güçlü bir faktördür (Gold, 1963; Laub ve Sampson, 1988'den Akt: Seydlitz ve Jenkins, 1998; Akt: Gökçearslan Çifci, 2008). Gökçearslan Çifci'nin (2008) araştırmasında; hükümlü bireylerin yarısına yakınının ceza evine girmeden evvel ailesi yanında değil arkadaşları ile yaşadıkları tespit edilirken, hükümlü bireylerin aile özelliklerine bakıldığında ise eğitim düzeylerinin oldukça düşük olduğu disiplin yöntemi olarak ta fiziksel şiddete başvurdukları öğrenilmiştir. Ölüm, boşanma vb nedenlerle parçalanmış ailelerin bağlarının da oldukça zayıf olduğu aile üyeleri ve akrabalar arasında suç davranışına karışmış bireylerin olduğu görülmektedir. Bu araştırmada şu bulgulara da ulaşılmıştır; ''Ailelerinin zamanında kendileriyle ilgilenilmediğini belirten hükümlülerin, "keşke o dönemlerde ailemiz bizimle daha yakından ilgilenselerdi" demekte oldukları ve hükümlünün küçük yaşta çalışmak için kendisinden çok büyük bir kişinin yanına bırakılmasının da ailesi tarafından yeterince ilgilenilmediği anlamına gelmektedir''.

1.4. Sosyal Hizmetin Çocukluk Çağı Travması ve Adli Alandaki İşlevselliği

1.4.1. Çocukluk Çağı Travması ve Sosyal Hizmet İlişkisi

1800'lü yılların sonlarında gönüllü çalışmalarla başlayan ve daha sonra profesyonel bir hizmet modeli haline gelen Sosyal Hizmetler, Sosyal Refah kavramının ortaya atılmasından sonra büyük bir gelişme göstermiştir. Sosyal Hizmetin mesleki etkinliğinin odağı, bireyin toplumsal işlevselliği ve çevresi ile olan etkileşimidir (Kars, 1996).

Sosyal hizmet mesleği ekolojik sistem yaklaşımını benimsemiş bir disiplindir. *Ekolojik sistem yaklaşımı*, insan davranışına etki eden iç ve dış kuvvetlerin karşılıklı etkileşimleri üzerinde durarak, bireylerin farklı durumlara uyumlarını sağlayan geçerli davranış kalıplarını tanımlayarak, çevre içerisinde bulunan insan ve diğer sistemlerin birbirleri üzerinde meydana getirdikleri etkileri açıklamaktadır (O'Melia, Miley ve Dubois 1998). Eklektik bir yaklaşım olan ekolojik sistem yaklaşımı, çeşitli insan davranışı teorilerinin güçlü yanlarını özellikle de ekolojik teori ve genel sistem teorisine temel oluşturan kavramları bütünleştirerek bireyin iç dinamikleri kadar onun yaşamını etkileyecek dış dinamikler üzerinde de durmaktadır (Grief 1986: Akt. O'Melia, Miley ve Dubois, 1998).

İnsan gelişimi ekolojisinde, gelişen insan organizmasıyla, yaşayıp büyüdüğü çevre arasındaki etkileşim, aile, okul, akranlar, akrabaları içeren 'mikrosistem'; çocuğun aktif rol oynamadığı ancak onun yaşantısını ve gelişimini etkileyen kitle iletişim araçları, komşular, sosyal hizmet kurumları ve bütün bu sistemlerin kendi içindeki bağlantılarını sağlayan 'mezosistem'; inanç, değer ve ideolojileri içeren 'makrosistem' içerisinde çocukların gelişimi olumlu ya da olumsuz yönde değişebilmektedir. Merkezde yer alan çocuk açısından, ekosistemin bu farklı yüzleriyle, aile-akrabalarıyla birlikte uyum içerisinde çalıştığında sistemin dengede olduğu, çocuğun normal gelişimini sürdürdüğü söylenebilir. Çocukla ekosistem

arasında uyumun olmaması halinde ise çocuğun gelişimsel dönemleri ve sağlıklı gelişimi açısından çeşitli riskler söz konusu olabilmektedir (Yolcuoğlu, 2010).

Ekolojik sistem kuramının sunduğu yaklaşım açısından, 'korunması gereken çocuklar' sorununu açıklayabilecek bir çerçeve şu şekilde oluşturulabilir; ülkemizde var olan korunması gereken çocuklar sorunu, toplumsal değişme, sosyoekonomik değişmeler, göç, kentleşme, işsizlik ve yoksulluk gibi toplumsal değişmeye yol açan yapısal etmenlerle ailelerin durumu ve özelliklerinin (aile yapısı ve işlevleri vb.) etkileşiminin bir ürünüdür. Toplumsal değişme, göç, kentleşme, işsizlik, ve yoksulluk gibi faktörler hem aileleri etkilemekte hem de onlardan etkilenmektedir. Ailelerin özelliklerinden bir bölümü göç etme, işsiz ya da yoksul olma, bir bölümü de ailenin işlevselliğini kaybetmesi, geniş aile desteği ve sosyal destekten yoksul kalması gibi değişkenlerdir (Yolcuoğlu, 2009).

Aile sorunlarının çözülmesi, ailenin düzenli bir şekilde gelişmesi ve devam etmesi amacını güden çalışmalar sosyal hizmetin "Aile Refahı" alanını oluşturur aile refahı ile birlikte düşünülen "Çocuk Refahı" alanı da önemli hizmetleri içerir. Çocukların refahına etki eden her husus aynı zamanda çocuğun üyesi bulunduğu bütün grupların, ailenin ve toplumun refahı ile ilgilidir. Çocuk refahı alanı bu bakımdan yalnız çocuk için değil tüm grubun refahı için toplum kaynaklarının düzenlenmesinin bir bölümünü oluşturur (Koşar, 1989).

Çocukluk çağı travmasının temelini oluşturan çocuk jhmal ve istismarı karmaşık ve birçok sebebi olan bir olay olup; sadece bir uzmanlık alanının bu sorunu çözümleme ve yeterli olma yeteneği var denilemez. Bu alan birden çok disiplini ve toplum kaynağını içine alır. Çocuğa, tibbi bakım, yasal, süreç, ruh sağlığı hizmetleri ve sosyal hizmet, gerekli durumlarda ailenin korunması ve rehabilitasyon sağlanması gerekebilir (Kaminer ve ark, 1988; Akt: Lalayants ve Epstein, 2005)

Çocuk istismar ve ihmalini toplumlar ve bireyler üzerindeki olumsuz etkilerini ortadan kaldırmanın en iyi yolu, çocuk istismar ve ihmalini önlemektir. Bu durum çocuk istismar ve ihmaline insancıl yaklaşımın bir gereğidir. Ayrıca istismar ve ihmalin önlenmesi, istismar ve ihmale maruz kalmış çocukların sağaltılmasına kıyasla daha ekonomiktir. Byers (1991)'e göre, fiziksel, cinsel ve duygusal istismar ve ihmal aşağıda belirtilen şekillerde önlenebilir:

- Fiziksel istismar ve ihmal: Ana baba ile çocuk arasındaki duygusal bağın sağlıklı kurulması gerekmektedir. Bu amaçla ana baba eğitimleri verilmeli, telefonla yardım hatları kurulmalı, stres altındaki ana babalar için krize müdahale hizmetleri ve çocuk bakımıyla ilgili destek sağlanmalıdır. Çok genç annelere bebek doğmadan önce eğitim verilmeli ve sonrasındaki bir yıl boyunca profesyonel destek ve gözetim sürdürülmelidir.

- Cinsel istismar ve ihmal: Çocuklara kendilerini nasıl koruyacakları konusunda eğitilmeleri gerekmektedir. Bu çocukların sağaltılması için her çeşit tedbirin alınması, yetişkin olduklarında birer istismarcı olmalarını engellemektedir. Çocuklarla beraber olan tüm uzmanların konu ile ilgili hizmet içi eğitimlere alınmaları, kurumların daha güvenli yerler haline getirilmeleri gerekmektedir. Ana babaların eğitimi için de özel ve nitelikli programlar oluşturulmalıdır.

- Duygusal istismar ve ihmal: Ana baba ve çocuk için yoğun erken çocukluk eğitimi ve desteği sağlayacak, iş programları, gündüz bakımevleri destek programları ve mesken koşullarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu konuda kamuoyunun bilinçlendirilmesi ve önleme çalışmalarının öneminin kavranması da önemlidir.

Çocukların aileleri tarafından istismar ve ihmal edilmelerinin önlenmesi çeşitli disiplinlerden uzmanların uğraşısını gerektirmektedir. Ancak unutulmamalıdır ki, çocuklarla her gün ilişki halinde olduğu için özellikle okul yöneticileri ve öğretmenlere, aileleri tarafından istismar edilen çocukları belirlemede ve bu

çocuklarla ilgili koruyucu önlemleri almada önemli roller düşmektedir (Kepenekçi 2004).

1.4.2. Adli Sosyal Hizmet

Cılga (2001) tarafından yapılan tanımda da altı çizildiği gibi, sosyal hizmet disiplinler arası bir bilim dalı ve meslektir. Sosyal hizmetin bu yapısı, onun farklı disiplinler içerisinde işlevselleşmesine; aynı şekilde başka disiplinlerin de sosyal hizmetin içerisinde işlevselleşmesini beraberinde getirir. Hukuk da bu disiplinlerden biridir. Hukuk disiplini insanı temel almasından dolayı birçok disiplinle yardımlaşmaktadır, bu disiplinlerin oluşturduğu bütüne ise genel olarak *adli bilimler* denilmektedir. Sosyal hizmet de bu yapı içerisinde bazen bağımsız, bazen de bir alt sistem olarak bütünün önemli bir boyutunu oluşturmaktadır (İl, 2003).

Adli sosyal hizmet, literatürde birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Bunlardan biri Green, Thorpe ve Traupmann'ın (2005, Akt: Maschi ve Killian 2009) tanımıdır; 'hem cezai hem de medeni hukuk bakımından, yasal konuları ve davaları ilgilendirebilecek her türlü uygulama adli sosyal hizmettir". Adli Sosyal Hizmet Barker'a (1999) göre; hukuksal ve yasal sorunlara karşı; gerek cezai gerekse hukuki davalar ile çocuk refahı, vesayet, boşanma, genç suçluluğu, destekten yoksunluk, akraba sorumluluğu, refah hakları, fiil (ve ceza) ehliyeti gibi konulara odaklanan bir uzmanlık alanıdır. Adli sosyal hizmette sosyal hizmet uzmanları genellikle tanıklık hazırlık aşamasında yardımcı olurken, bir diğer yandan da sosyal hizmet uzmanlarını hukuk, hukukçuları ise sosyal hizmet alanında eğitmeyi amaçlar.

Rome (2008)'e göre adli sosyal hizmet, mahkeme sistemine doğrudan müdahale eden özel bir sosyal hizmet alanıdır. Adli sosyal hizmet uzmanı adli süreçle ilişkili olan müracaatçısı ile yaptığı psiko-sosyal değerlendirme sonucunda müracaatçının risk faktörlerini, suça yönelme nedenlerini, ailevi durumunu, görgü şahitlerinin suç ile ilgili düşüncelerini raporlaştırarak mahkemeye sunar ve hâkimin karar vermesine etki eder. Aynı zamanda mahkeme kararında yer verilecek bir

rehabilitasyon planı (treatment) hazırlar. Sosyal problem olarak tanımlanabilecek; ev içi şiddet, çocuğa kötü muamele, hükümlü, suç ve çocuk adalet sistemi, yaşlı istismarı, boşanma, koruyucu aile, evlat edinme gibi pek çok konu sosyal hizmet mesleğinin ilgi alanına girmektedir. Görüldüğü gibi mahkeme sistemine doğrudan müdahale edebilecek pek çok alanda sosyal hizmet uzmanlarına ihtiyaç duyulmaktadır (Patterson, 2012). Ulusal literatürde ise adli sosyal hizmet, İl (2003) tarafından sade ve net şekilde; 'sosyal hizmetin hukuk (kriminal ve medeni hukuk) alanındaki işlevselliği" olarak tanımlanmıştır.

Ülkemizde ise sosyal hizmet mesleğinin, adalet sistemi içerisindeki işlevselliği gün geçtikçe artmaktadır. Literatüre bakıldığında, sosyal hizmetin ilk yıllarında, şuan sağlık ve ruh sağlığına olduğundan, hukuk ve adalet sistemine daha yakın olduğu görülmektedir (Barker ve Branson, 2000). Adli sosyal hizmetin ilk gelişim yıllarında, cezaya vurgu yapan ve caydırıcı ceza politikalarına karşı, suçluların refahı adına hayırseverlik alanında boy gösteren özel kuruluşlar, suçluluk alanında büyük rol üstlenmiştir. Sosyal hizmet bakış açısı, ıslah ve rehabilitasyonun önemine değinen insancıl yaklaşımı ile cezalandırmayı ön planda tutan ceza adalet sistemi içerisinde fark yaratmaya başlamıştır. Yüzyılda cezai refah kavramının gündeme gelmesiyle de suçluluk ve yoksulluk gibi konular, sosyal sorun olarak kabul edilmeye başlanmış ve devletin bu konulara müdahale edecek uzmanları işe almasıyla iyileştirici ve rehabilite edici çalışmalar başlamıştır (Davies, 2002).

Ülkemizde, cezaevlerinde gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları ile sosyal hizmet uzmanlarının rol ve sorumlulukları, Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkif Evlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzük (1967) ve Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük (2006) kapsamında ifade edilmektedir. Buna göre, psiko-sosyal yardım servisi bünyesinde görev yapan sosyal hizmet uzmanları, hükümlülerin-tutukluların, fiziksel ve ruhsal sağlıkları için koruyucu, önleyici ve geliştirici etkinlikler düzenleyen, bireysel özelliklerini, yaşam koşullarını ve suç işleme nedenlerini belirleyerek kişisel

gelişmelerine yardımcı olan, kurum yaşamına uyumlarını ve tahliye sonrasında toplumsal yaşama uyum sağlamalarına yardımcı olan, cezaevinden sonraki yaşamda yeniden suç işlemesini engelleyecek önlemleri alan ve bu doğrultuda mesleki uygulamalar gerçekleştiren meslek elemanlarıdır. Ceza infaz sisteminde, ortaya çıkan insancıl uygulamalar doğrultusunda hükümlünün-tutuklunun yeniden topluma kazandırılması gerektiği inancı benimsenmeye başlamıştır. Hükümlünün-tutuklunun ıslah edilmesini ve suç içerikli davranışlar sergilemekten uzak duran, topluma faydalı bireyler olmasını hedefleyen bu uygulamalar, klasik bir cezalandırma yöntemi olan hapsetmenin, ceza infaz sistemi içerisinde yetersiz kaldığını ve hem hükümlülere-tutuklulara hem de devlete büyük zararlar verdiğini ortaya koymuştur (Çolak ve Altun, 2006).

Sosyal hizmet mesleği, insanın kendisine değer veren ve bireyin güçlü yönlerini pekiştiren yaklaşımı ile ceza adalet sistemi içerisinde tektir (Wormer ve Boes, 1998). Güçlendirme yaklaşımı, bütüncül bir bakış açısı ile toplum içerisinde fırsat ve kaynaklara erişimde eşitlik ilkesi ile yola çıkmıştır ve zor koşullar altında yaşayan insanlara, gereksinimlerinin karşılanması ve sorunlarının çözümü adına, kendi potansiyellerinin farkına varmalarına sağlayan bir süreçtir. Bu süreç sonucunda hem bireyde hem de bireyin içerisinde yaşadığı çevrede değişiklikler yaratmak istenmektedir (Lee, 2001). Güçlendirme bakış açısına göre bireyler, değişimin öznesi olmak yerine nesnesi oldukları ve sosyal değişimin inşasında yeterli rol almadıkları oranda güçsüzleşmektedirler. Güçlendirme yaklaşımı, "bireyi çözüm sürecine dâhil etmeyen ve onu bir özneden çok nesne olarak gören yaklaşımların alternatifi olarak gündeme gelmiştir ve sorun yaşayan bireyi kendi çözümünü bulma yönünde güçlendirmek, onu çözümün baş mimarı yapmak ve baş etme kapasitesi gelişmiş güçlü bireyler oluşturmak amacındadır" (Erbay ve Tuncay, 2010). Hükümlüler-tutuklular, suçlu olmaktan dolayı, sosyal yaşamda dışlanan ve sosyal baskıya maruz kalan, toplum tarafından etiketlenmiş buna bağlı olarak kaynaklara erişimde eşitsizlik yaşayan dezavantajlı gruplardır. Sosyal hizmet bakış açısı ile güçlendirme yaklaşımı, hükümlülerin-tutukluların içerisinde bulundukları olumsuz koşulları değiştirebilmek adına kendi potansiyellerinin farkına varmaları için bilinçli tercihler

yapmalarını sağlar. Bu sürecin sonunda, hükümlünün-tutuklunun bu zamana kadar varlığının farkında olmadığı, sorunlarıyla başa çıkabilmesi için kendi kendisine yardımcı olmasını sağlayacak gücünün ve potansiyelinin ortaya çıkarılması hedeflenmektedir. Sosyal hizmet mesleğinin, davranışları anlamaya yönelik bakış açısı, adalet sistemi içerisinde sosyal hizmet uygulamalarını, oldukça önemli bir yerde tutmaktadır. Bununla birlikte ceza-adalet sisteminin iki önemli yapı taşı olan cezalandırma öncesi gözlem ve süpervizyon, sosyal hizmet mesleğini ve ceza adalet sistemini birbiri ile buluşturmaktadır. Mahkemeler, müdahale becerileri kadar insan davranışları ve çevresi hakkında bilgi sahibi olan meslek elemanlarına gereksinim duymaktadır. Bu nedenle, 1960'larla birlikte suçluları rehabilite etmeye yönelik gelişen sosyal hizmetin görünümü ve varlığı, ıslah edici müdahalelerin odağı olmaya başlamıştır. Suçluların şiddet içerikli davranışlarını değiştirmeye yönelik gerçekleştirilen çalışmalar kapsamında, sosyal hizmet uzmanları, bu işlevi tam da yerinde gerçekleştirmektedir (Roberts ve Springer, 2007).

Suçluluk alanında çalışan sosyal hizmet uzmanının rolleri; kabul ve izleme, teşhis ve sınıflandırma, danışmanlık, tedavi ve tahliye planlamasını içermektedir. Sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıyı hem soruna hem de çözüme katkı veren geniş sosyal sistemin bir parçası olarak görürler. Bu anlamda ekip çalışması ve toplum kaynaklarıyla bağlantı kurma, sosyal hizmet uzmanının ayırıcı becerileri olmaktadır. Sosyal hizmet uzmanları müracaatçının davranış değişiminde olduğu kadar, aile ve sosyal çevreyle ilişkileri, ceza ve adalet sisteminin iyileştirilmesi konularında da etkili çalışmalar yapar (Netherland, 1971; Akt: Duyan, Özgür Sayar ve Özbulut, 2008). Suçluluk alanında önemli bir yer tutan adli sosyal hizmet uygulamaları, suça yönelmiş kişilerin gereksinimleri ile kanunların gerektirdiği uygulamalar arasında bağlantı kurar ve bu süreçte hükümlünün-tutuklunun psiko-sosyal durumunu da göz önünde bulundurur.

Ülkemizde birçoğu henüz hayata geçirilmemiş olsa da sosyal hizmet uzmanlarının, adli sosyal hizmet alanında sıklıkla yaptığı işler aşağıdaki gibi sıralanabilir (Killian ve Maschi, 2009);

- Mağdurlara yardım etme programlarında görev alma; mağdurların ihtiyacı olan yardım ve güvenlik önlemlerini alır ve eğer mağdur isterse suçlu ile görüşmelerini düzenler
- Mahkûmların tahliye sonrasına ilişkin hazırlıklarını destekleme ve kalacak yeri olmayan mahkûmların toplum kaynaklarına ulaşmasını sağlama
- Suç önleme programlarında görev alma
- Göçmen aileleri ve çocukları ile çalışma
- Şartlı tahliye hizmetleri ve denetimli serbestlik hizmetleri içerisinde madde bağımlılarına danışmanlık hizmeti verme
- Ağır ruhsal rahatsızlıkları veya madde bağımlılığı olan evsiz kişilere ev desteği sağlayan kurumlarda görev alma
- Aile içi şiddetten korunmak için oluşturulan sığınma evlerinde çalışma
- Denetimli serbestlik hizmetlerinde görev yapma

Sosyal hizmetin amacı, bireyin doğasında var olan gücünü harekete geçirip fonksiyonelliğini arttırmak ve toplum refahına katkıda bulunmaktır. Adli sosyal hizmet uzmanlarının amacı ise;

- Aldığı mesleki eğitimle bağlantılı olarak müracaatçısının yüksek yararı için en doğru kararı almak ve onun topluma faydalı bir birey olmasına yardım etmek,
- İnsanların kişisel ve sosyal ihtiyaçları konusunda hukuk profesyonellerine (avukat, hakim, savcı) bilgi verme,
- Meslektaşlarını yasal mevzuat hakkında bilgilendirmek olarak özetlenebilir.

Söz konusu amaçlar çerçevesinde adli sosyal hizmet sisteminde görev alan sosyal hizmet mesleği çeşitli yollarla yasal otoritelere yardım etmektedir. Örneğin mahkemeye veya müfettişlere bilgi sağlamak amacıyla görgü şahitleri ve suç kurbanları ile görüşürler; özellikle ceza hukuku uygulamaları gelişmiş olan ülkelerde (Avrupa ülkeleri ve Amerika'da) avukatlara süreç ile ilgili olarak danışmanlık verirler, ruhsal sorunları olan bireylerin ceza sorumluluklarının belirlenmesi

konusunda çalışırlar, mahkemede bilirkişi olarak görev alırlar (Barker ve Branson, 2009).

Ceza infaz kurumları özelinde sosyal hizmet müdahalelerini ele aldığımızda bir dezavantajlı grup olarak hükümlü-tutuklu bireyler, aynı zamanda sosyal hizmetlerin çalışma alanına giren pek çok diğer dezavantajlı grubu da içermektedir. Bunlar; yoksul, yaşlı, engelli, bağımlı, korunmaya muhtaç çocuk, akıl hastaları ve LGBTİ olarak sıralanabilir. Tüm bu dezavantajlı grupların hem ceza infaz kurumu sürecini sağlıklı bir şekilde sürdürmesi, hem de toplum kaynaklarının bu kişilerin yararına harekete geçirilmesi, aile ilişkileri ve özellikle tahliye sonrası toplum yaşamına hazırlık konularında bireyle, aileyle, sivil toplum kuruluşları ve devlet kurumlarıyla işbirliği içinde çalışmak sosyal hizmet uzmanlarının öncelikli görevidir (Gümüş ve Aydoğan, 2013).

Suçluluk alanında cezaevlerinde gerçekleştirilen sosyal hizmet uygulamaları, mesleğin diğer alanlarındaki uygulamalarına göre birçok açıdan farklı özelliklere sahiptir. Cezaevlerinde çalışan sosyal hizmet uzmanları, müracaatçıların gelişmesi için çabalar ve bu doğrultuda oldukça geniş bir yelpazede bir dizi mesleki beceri kullanır. (NASAW, Erişim; 2016) Cezaevlerinde çalışan sosyal hizmet uzmanları, fiziksel ve zihinsel sağlık sorunları, gelişimsel engeller veya diğer bilişsel bozukluklar, yaşlılar, gençler, kadınlar, cinsel suçtan ya da şiddet içerikli suçlardan mahkûm olanları da içeren, özel ilgi gerektiren alt gruplar ile çalışmaktadır (Champagne ve Felizardo; Erişim; 2016). Sosyal hizmet uygulamaları, yalnızca yeniden suç işlemeyi önleme, yeniden cezaevine girmeyi önleme ve ceza adalet sistemi ile ilk temas açısından suçlulara pozitif yönde etki eden programlar ile ilgilenmez, aynı zamanda bireylerin, ailelerin ve toplumun "kurban" haline gelmesini de önler (Ritter, Vakalahi ve Kiernan, 2009; Akt. Soytürk, 2013). Cezaevinde çalışan sosyal hizmet uzmanları, hükümlülerin-tutukluların daha iyi bir yaşam düzeyine erişebilmeleri, içerisinde bulundukları koşullar altında yaşadıkları sorunları en aza indirmek, hükümlülerin-tutukluların bireysel, ailesel ve cezaevi koşulları ile ilgili sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak için çalışırlar. Bu çalışmaları yaparken sosyal hizmet bilgi ve becerilerini kullanmaktadırlar. Sosyal hizmet uzmanlarının

ıslah alanında kullandığı beceriler, kanunla ihtilafa düşen bireylerin zihinsel ve fiziksel sağlıklarına yönelik gereksinimlerine daha çok odaklanmayı gerektirmektedir. Sosyal hizmet uzmanlarına müdahalelerinde rehberlik eden ve bireyi çevreleyen dış etkenleri göz önünde bulunduran "çevresi içinde birey" yaklaşımı, bireyi mesleki uygulamalarının odağına alan diğer mesleklerden farkıyla tektir ve paha biçilemezdir (Champagne ve Felizardo; Erişim; 2016).

Mesleki müdahaleleri ile suçluları rehabilite ederek yeniden topluma kazandırma amacında olan sosyal hizmet mesleği, denetimli serbestlik uygulamaları içerisinde kendisine önemli bir yer bulmuştur. Sosyal hizmet uzmanları, bu uygulamaların baş aktörlerindendir (Soytürk, 2013). Sosyal hizmet uzmanları, Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği (2013)'nde yer alan denetimli serbestlik uzmanları arasında sayılmaktadır ve görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Hükümlüler ile bireysel görüşmeler ve grup çalışmaları yapmak.
- Hükümlülerin boş zamanlarını değerlendirmeye yönelik sosyal etkinlikler planlamak.
- Hükümlüler ile ilgili sosyal inceleme raporu hazırlamak.
- Hükümlülerin karşılaştıkları risk ve gereksinimlerinin belirlenmesine yönelik değerlendirmeler ve gerektiğinde planlamalar yapmak.
- Hükümlülerin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılmasına yönelik projeler hazırlamak.
- Hükümlülerin ev ve iş yerine ziyarete gitmek ve görüşmeler yapmak.
- Hükümlülere danışmanlık hizmeti vermek.

Denetimli serbestlik uygulamaları içerisinde hükümlülerin, kötü alışkanlıklar edinebileceği çevrelerden uzak tutulmasına, kamuya yararlı işlerde çalıştırılmasına, madde bağımlısı çocuk ve yetişkinlerin tedavilerinin gerçekleştirilmesine, psiko-sosyal destek sağlanmasına, tıbbi tedavi gereksinimi olanların tedavilerinin gerçekleştirilmesine, bir eğitim kurumuna devam edebilmesine, şartlı tahliye olan hükümlülerin iş bulmasına yönelik sosyal hizmet uygulamaları düzenlenmektedir.

Cezalandırmaya öncelik veren, rehabilitasyonu ikinci plana atan, ceza - adalet anlayışına karşı, sosyal hizmet bakış açısı, insancıl ve eşitlikçi değerleri ile hükümlülerin-tutukluların güçlendirilmesine vurgu yapmaktadır (Soytürk, 2013).

1.5. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın temel amacı; yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyini ve bu düzey ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranacaktır;

- Hükümlülerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, doğum yeri, medeni durum, eğitim, meslek) nelerdir?
- Hükümlülerin ailelerinin sosyo-demografik özellikleri (ebeveyn eğitim, ebeveyn meslek ve kardeş sayısı) nelerdir?
- Hükümlülerin çocukluk dönemlerine (kiminle ve nerede yaşadıkları; yaşadıkları yer, ailelerinin gelir durumu ve aile ilişkilerini tanımlama biçimleri) ilişkin bulgular nelerdir?
- Hükümlü bireylerin ve ailelerinin suç durumuna (ilk suç işleme yaşı, daha önce cezaevinde bulunma durumu, hükümlü bulunma nedenleri ve süreleri, ailede suç eyleminde bulunan kişinin varlığı) ilişkin bulgular nelerdir?
- Hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyi ile sosyo demografik özellikleri (yaş ve cinsiyetleri) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyi ile ailelerinin sosyo demografik özellikleri (ebeveyn eğitimi, ebeveyn mesleği ve kardeş sayısı) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyi ile çocukluk dönemlerine ilişkin bulgular (yaşadıkları yer; yaşadıkları kişiler; yaşadıkları yer ve ailelerinin gelir düzeyi tanımları; aile ilişkilerini tanımlamaları) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyi ile kendilerinin ve ailelerinin suç durumuna ilişkin bulgular (ilk suç işleme yaşları, daha önce cezaevine girme durumları, suç türleri ve ailede cezaevine giren kişinin var olup olmaması) arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.6. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde suç sadece işlendiği yaş ve çevre ile ilişkilendirilmekte olup, yetişkin döneminde işlenen suçun çocukluk dönemi ile bağlantısı çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Bunun yanı sıra suçlu önleyici çalışmalarda, çocukluk çağı travması ve bu travmanın çözümlenmesine yönelik bir çalışmaya sıklıkla yer verilmediği görülmüştür. Çocukluk döneminde travma yaşayan bireyin suç davranışına yönelebileceği ve suç işlemiş birçok bireyinde çocukluk döneminde travmaya maruz kalmış olabileceği düşünüldüğünden bu durumun belirlenip, gerekli önlemlerin alınabilmesi için araştırma önem teşkil etmektedir.

Bunun yanı sıra ülkemizde bu konuyu temel alarak yapılan çalışmaların yok denecek kadar az olduğu dikkati çekmektedir. Türkiye'de çocukluk çağı travması ile ilgili yapılan çalışmaların temelinde istismara uğramış bireylerin ruh sağlığı olduğu ancak alt bulgularında suça yönelme eğiliminde oldukları bulgusuna değinildiği gözlemlenmiştir. Araştırmanın suçluluk ve çocukluk çağı travması ilişkisine dikkat çekmesinin önemli olacağı gibi yetişkin hükümlülerin sosyo demografik özelliklerine ve ailelerine ilişkin verilen bulgularında konu ile ilgili gelecekte yapılacak çalışmalara litaratür oluşturması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

2. GEREÇ VE YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden tarama modelinde gerçekleştirilmiş olup; tarama modellerinden genel tarama modeli, genel tarama modellerinden ise ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Tarama modeli; geçmişte ya da şuanda var olan bir durumu var olduğu şekliyle tanımlamayı amaçlayan araştırma yaklaşımı şeklinde tanımlanabilir. Tarama modelinde araştırmanın konusu olan kişi, davranış, olay veya nesne, olduğu gibi kendi koşulları içinde tanımlanmaya çalışılır ve hiçbir şekilde değiştirme, etkileme çabası içine girilmez. İlişkisel tarama modelinde ise; iki veya daha çok sayıdaki değişken arasındaki değişimin var olup olmadığını ve derecesini belirlemek amaçlanır (Karasar, 2007). Bu çalışmada da çalışma kapsamına giren yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyleri ve bu düzeyler ile sosyo demografik özellikler arasındaki ilişki araştırılmıştır.

2.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırma evrenini Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğüne bağlı Ceza İnfaz Kurumlarında halen kalmakta olan yetişkin hükümlüler oluşturmaktadır.

Adalet Bakanlığından edinen verilere göre ülkemiz bünyesinde hem kadın hem erkek cezaevi bulunduran ve çalışma yapılabilecek illerdeki ceza infaz kurumları ve kurumlarda kalmakta olan hükümlü sayıları aşağıdaki çizelgede yer almaktadır.

Çizelge 2. 1. Hem Kadın Hem Erkek Ceza İnfaz Kurumu Bulunan İller

Kurum Adı	Kadın Tutuklu Sayısı	Kadın Hüküm lü Sayısı	Kadın Hüküm Özlü Sayısı	Erkek Tutuklu Sayısı	Erkek Hüküm lü Sayısı	Erkek Hüküm Özlü Sayısı
Ankara Sincan Kadın Kapalı CİK	107	251	39	0	0	0
İstanbul Bakrköy Kadn Kapalı CİK	260	557	87	0	0	0
Adana Karataş Kadın Kapalı CİK	53	142	31	0	0	0
Gebze Kadın Kapalı CİK	19	298	18	0	0	0
İzmir Kadın Kapalı CİK	64	267	29	0	0	0
Denizli Bozkurt Kadın Açık CİK	0	**557**	0	0	0	0
Metris 1 Nolu T Tipi Kapalı CİK	0	0	0	812	49	4
Kocaeli 1 Nolu T Tipi Kapalı CİK	0	0	0	174	851	144
Adana E Tipi Kapalı CİK	0	0	0	867	689	97
Denizli D Tipi Kapalı CİK	14	73	6	220	**1110**	86
İzmir 1 Nolu T Tipi Kapalı CİK	0	0	0	32	937	55
Ankara Sincan T Tipi Kapalı CİK	0	0	0	187	381	132

Çizelgede de görüldüğü üzere; bünyesinde hem erkek hem kadın ceza infaz kurumu bulunduran iller arasından en çok kadın ve erkek hükümlü sayısına sahip Denizli İlidir. Bu nedenle araştırmanın çalışma evrenini Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumunda ve Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda kalmakta olup, ailesi yanında izinli bulunmayan, hasta olmayan ve gönüllü olarak katılmak isteyen yetişkin hükümlülerin oluşturması planlanmıştır.

Araştırmada, ilk olarak kullanılacak olan ölçeğin 28 soru olması nedeni ile sonucun anlamlı çıkabilmesi için kadın ve erkek ayrı olmak sureti ile ölçek soru sayısının 5 katı kadar yani en az 140 kadın 140 erkek olmak üzere toplam 280 yetişkin hükümlüye ulaşılması gerekmiştir. Ceza infaz kurumundan en fazla kaçar kişi ile görüşülebileceği konusunda bilgi istenmiş; idarece her kurumda en fazla 160 ile 170 arasında kişiyle görüşülebileceği öğrenilmiştir. Bu nedenle 170 erkek 170 kadın olmak üzere toplam 340 kişiye ulaşılması hedeflenmiştir.

Araştırmada örneklem, olasılıklı örnekleme yöntemlerinden olan sistematik örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Evreni oluşturan birimlerin her birine eşit

seçilebilme şansı verilen örnekleme türüne olasılıklı örnekleme denir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2000). Sistematik örneklemede ise örnekleme alınacak elemanların sayısı önceden belirlenir ve bu sayıya göre örneklemdeki eleman sayısının çalışma evrendeki eleman sayısına oranı (k) hesaplanır. Daha sonra evrendeki elemanlar sıraya dizilir, sıra numarası verilir ve verilen numaraya göre başlangıçtan itibaren her 1/k' nıncı eleman örnekleme alınır (Baykul, 1996). Bu araştırmada ise Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumunda halen kalmakta olup izinli olmayan kadın hükümlü listesindeki kişi sayısının 553 olması ve 170 kişiye ulaşılması hedeflendiği için (553/170=3,25) k ortalama 3 bulunmuştur. Kadın hükümlülerin listesinden sırayla her 3 kişiden birisi seçilmiştir. Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda halen kalmakta olup izinli olmayan erkek hükümlü listesindeki kişi sayısının 1090 olması ve yine 170 kişi görüşülecek olması nedeni ile (1090/170=6,41) k ortalama 6 bulunmuştur. Bu listeden ise her 6 kişiden birisi araştırmaya dahil edilmek için davet edilmiştir. Bu hedef doğrultusunda yapılan çalışma neticesinde ise araştırmaya katılmakta gönüllü olan ve araştırmayı tam tamamlayan 143 erkek 151 kadın hükümlüye ulaşılmıştır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırma materyalinin toplanmasında daha önce geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış çocukluk çağı travma ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır.

2.3.1. Sosyo-Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından düzenlenen sosyo-demografik formda; katılımcıların cinsiyet, yaş, öğrenim durumu; ailelerine, çocukluk dönemlerine ve suçlarına ilişkin değişkenlere yer verilmiştir. 22 sorudan oluşan sosyo-demografik bilgi formu Ek 2 de sunulmuştur.

2.3.2. Çocukluk Çağı Travma Ölçeği

Hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin belirlenmesi amacı ile uygulanan Çocukluk Çağı Travma Ölçeği(CTQ); 1995 yılında David P. Bernstein tarafından geliştirilmiştir. İlk olarak 1996 da ise Şar tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek, 2012 yılından yine Şar ve arkadaşları tarafından yeniden düzenlenmiştir. Bu ölçek ile çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duygusal (emosyonel) istismarı ile duygusal ve fiziksel ihmali konu alan beş alt boyut ve bu boyut puanlarının toplamından elde edilen puan ile değerlendirilmektedir. Ölçekte yanıltıcı özellikte olan üç tane minimizasyon sorusu da dahil olmak üzere toplam 28 soru bulunmakta olup, katılımcıların sorulara '1)Hiç Bir Zaman' '2)Nadiren' '3)Kimi Zaman' '4)Sık Olarak' '5)Çok Sık' yanıtlarından birini vermeleri beklenmektedir. Her soruya 1-5 arasında puan verilir. Ölçek ile her bir travmatik yaşantı alt ölçeklerinin tek tek puanını ve toplam puan hesaplanabilmektedir (Şar ve Ark., 2012). Çocukluk Çağı Travma Ölçeği Ek 3 de sunulmuştur.

Çocukluk Çağı Travma Ölçeği puanları hesaplanırken önce olumlu ifadelerin (madde 2,5,7,13,19,26,28) puanları ters çevrilmiştir (örneğin 1 puan 5 puana 4 puan 2 Puana çevrilmiştir). Beş alt puanın toplamı CTQ toplam puanını vermiş olup; alt puanlar 5-25, toplam puan 25-125 arasındadır. Olumlu ifade olmasına rağmen minimizasyonla ilgili (madde 10, 16, ve 22) maddelerin puanları ters çevrilmemiştir, çünkü bu üç madde sadece travmanın inkârını ölçmekte ve toplam puanı etkilememektedir (Şar ve ark., 2012).

Duygusal (emosyonel) istismar 3,8,14,18,25 numaralı maddelerle, fiziksel istismar 9,11,12,15,17 numaralı maddelerle, fiziksel ihmal 1,4,6,2,26 numaralı maddelerle, duygusal (emosyonel) ihmal 5,7,13,19,28 numaralı maddelerle, cinsel istismar 20,21,23,24,27 numaralı maddelerle değerlendirilmiştir (Şar ve ark., 2012).

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama sürecini gerçekleştirmek üzere, T.C. Adalet Bakanlığı'ndan araştırmanın örneklemini belirlemek amacı ile hem erkek hem kadın cezaevi bulunan illerin listesi ve buradaki hükümlü sayısı dilekçe ile istenmiştir. Adalet Bakanlığından edinilen veriler ışığında en çok hükümlü birey bulunan Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu ve Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu belirlenmiş ve bu kurumlarda çalışma yapılmak üzere; araştırmanın detaylarını içeren ve uygulamayı anlatan bir dilekçe Bakanlığa sunularak izin istenmiştir. T.C. Adalet Bakanlığı'ndan gerekli izinler alındıktan sonra adı geçen ceza infaz kurumlarıyla iletişime geçilmiştir. Bakanlıktan gelen izin yazısı Ek 5'de sunulmuştur.

Her iki kuruma da gidilerek araştırma ölçütlerini karşılayan (18 yaşının üzerinde, hükümlü, hastanede veya ailesi yanında izinli olmayan) hükümlü kadınlar ve erkeklerin listesi alınmış, listeden sistematik örnekleme yöntemine göre seçilen 170 kadın 170 erkek toplam 340 kişi araştırmaya davet edilmiş olup; araştırmaya katılımda gönüllük esas alınmıştır. İlk olarak hükümlü bireylere araştırmanın amacı ve verilen cevapların gizliliği ile ilgili sözel bilgi verilmiş ardından da anlatılanların daha ayrıntılı biçimde yer verildiği bilgilendirilmiş onam formu kendilerine sunulmuştur. Bilgilendirme sonucunda araştırmaya katılmayı kabul eden hükümlülerden bilgilendirilmiş onam formunu imzalamaları istenmiştir. Bu süreçte isim yazmak istemeyenler olmuş, bu nedenle isim yazma konusunda zorunluluk olmadığı ifade edilmiştir. Araştırmada kullanılan bilgilendirilmiş onam formunun örneği Ek 1'de sunulmaktadır.

Anket formlarını katılımcıların kendilerinin okuyup yanıtlamaları istenmiş olup, takıldıkları ve sormak istedikleri konularda kendilerine destek olunabileceği söylenmiştir. Araştırma sürecinde okuma yazması olmayan 2 kadın katılımcıya araştırmacı, 1 erkek katılımcıya ise kurumda çalışmakta olan psikolog tarafından

yardım edilmiş olup, bu üç kişiden alınan cevaplar formlara geçirilmiştir. Yaklaşık üç gün süren veri toplama işlemi, kurum idaresinin belirlediği gün ve saatlerde kuruma gidilerek yürütülmüştür. Anket materyalleri Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumu'nda ise araştırmaya katılmayı kabul eden 167 kadın hükümlüye bir gün boyunca geniş gruplar halinde konferans salonunda uygulanmıştır. Ancak 16 kişinin anket sorularının yarısından fazlasını boş bırakması nedeni ile anketler araştırmaya dahil edilmemiş toplam 151 anket toplanmıştır. Denizli D tipi kapalı Ceza infaz kurumunda ise sadece erkek hükümlüler ile görüşme yapılmasına izin verildiğinden, soru formları araştırmaya katılmayı kabul eden 170 erkek hükümlüye iki gün boyunca yaklaşık yirmişer kişilik gruplar halinde kurum kütüphanesinde uygulanmıştır. 10 kişinin araştırmayı yarım bırakmak istemeleri ve 17 kişinin de anket sorularının yarısından fazlasını boş bırakmaları nedeni ile 27 kişinin anketi araştırmaya dahil edilmeyerek toplam 143 anket toplanmıştır. Anket uygulaması her grupta ortalama 15-20 dk sürmüş olup; uygulama 01.02.2016 - 03.02.2016 tarihleri arasında yapılmıştır.

2.5. Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel yöntemleri olarak sayı, yüzde, ortalama, standart sapma kullanılmıştır. Araştırma değişkenlerinin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek üzere Kolmogorov-Smirnov normal dağılım testi uygulanmıştır. Normal dağılım testi aşağıda verilmiştir.

Çizelge 2. 2. Kolmogorov-Smirnov Normal Dağılım Testi

		Duygusal istismar	**Fiziksel istismar**	**Fiziksel ihmal**	**Duygusal ihmal**	**Cinsel istismar**	**CTQ toplam**
N		294	294	294	294	294	294
Tanımlayıcı İstatistikler	Ortalama	8,5578	7,7245	8,4422	11,1361	6,3095	43,1429
	Ss.	4,84663	4,98622	3,71535	5,60733	3,48807	18,14165
Kolmogorov-Smirnov Z		3,969	6,009	3,037	2,348	7,700	2,973
P		,000	,000	,000	,000	,000	,000

CTQ ölçeği alt boyutları ve genel puanların normal dağılım göstermediği saptanmıştır($p<0,05$). Araştırma bulgularının belirlenmesinde hipotez testleri olarak parametrik olmayan yöntemler kullanılmıştır.

İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında man whitney-u testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında kruskall whallis testi; sıralı verilerde ise korelasyon analiz yöntemi kullanılmıştır. Kruskall whallis testi sonrasında farklılıkları belirlemek üzere tamamlayıcı olarak man whitney-u testi testi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

Araştırmada kullanılan geçerlilik güvenilirliği yapılmış olan ölçeğin Türkçeye uyarlanması sırasında elde edilen Cronbach Alpha değerleri ve araştırmada elde edilen değerler aşağıda verilmiştir.

Çizelge 2.3. Ölçeğin Geçerlilik Güvenilirlik Çalışması Sırasında Elde Edilen Cronbach Alpha Değerleri

	Cronbach Alpha
Duygusal İstismar	0,87
Fiziksel İstismar	0,89
Fiziksel İhmal	-
Duygusal İhmal	0,88
Cinsel İstismar	0,80
CTQ Toplam	0,93

Çizelge 2. 4. Ölçeğin Araştırmada Elde Edilen Cronbach Alpha Değerleri

	Cronbach Alpha
Duygusal İstismar	0,86
Fiziksel İstismar	0,94
Fiziksel İhmal	0,69
Duygusal İhmal	0,87
Cinsel İstismar	0,92
CTQ Toplam	0,93

3. BULGULAR

Hükümlü bireylerin ve ailelerinin sosyo demografik özelliklerini, çocuk dönemi yaşantılarına ilişkin bilgileri belirlemek ve bu bilgileri çocukluk çağı travma düzeyleri ile karşılaştırmak amacı ile Denizli Bozkurt Kadın Açık Ceza infaz kurumunda 151 kadın hükümlüyle ve Denizli D tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunda bulunan 143 erkek hükümlüyle gerçekleştirilen araştırmada bulgular; 'Hükümlü bireylerin sosyo-demografik bulguları; ailelerine ilişkin sosyo-demografik bulgular; çocukluk çağlarına ilişkin bulgular; hükümlü bireylerin ve ailelerinin suçluluk durumlarına ilişkin bulgular; hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeyi ve sosyo demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular; çocukluk çağı travma düzeyi ve ailelerine ilişkin sosyo demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular; çocukluk çağı travma düzeyi ve çocukluk çağlarına ilişkin bilgiler arasındaki ilişkiye yönelik bulgular; çocukluk çağı travma düzeyi ve suçluluk durumlarına ilişkin bilgiler arasındaki ilişkiye yönelik bulgular' olarak 8 temel başlık altında toplanmıştır.

3.1.Hükümlü Bireylerin Sosyo-Demografik Bulguları

Bu bölümde hükümlülerin sosyodemografik özelliklerine ilişkin bulgular yer almaktadır. Sosyo-demografik özelliklerde; araştırmaya katılan hükümlülerin yaş ortalamaları, yaşları, cinsiyetleri, doğum yerleri, medeni durumları, eğitim durumları ve mesleklerine ilişkin veriler yer almaktadır.

Çizelge 3. 1. Hükümlülerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Yaş Ortalaması		**Min.-Max. Yaş**	**Yaş SS**
38,10		20-65	9,81
Özellikler		**Sayı**	**%**
Yaş	18-24 arası	25	8,5
	25-29 arası	33	11,2
	30-39 arası	**122**	**41,5**
	40-49 arası	68	23,1
	50-59 arası	41	13,9
	60-69 arası	5	1,7
	Toplam	294	100,0

Çizelge 3.1. Devamı Sonraki Sayfada

Çizelge 3. 2. Devam Hükümlülerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Cinsiyet	Kadın	151	51,4
	Erkek	143	48,6
	Toplam	294	100,0
Doğum Yeri	İl	**132**	**44,9**
	İlçe	87	29,6
	Kasaba	25	8,5
	Köy	50	17,0
	Toplam	294	100,0
Medeni Durum	Evli	**127**	**43,5**
	Hiç Evlenmemiş	54	18,5
	Boşanmış	73	25,0
	Dul	32	11,0
	Ayrı Yaşıyor	6	2,1
	Toplam	292	100,0
Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	3	1,0
	Okur Yazar	5	1,7
	İlkokul Terk	13	4,5
	İlkokul Mezunu	**81**	**27,8**
	Ortaokul Terk	25	8,6
	Ortaokul Mezunu	43	14,8
	Lise Terk	37	12,7
	Lise Mezunu	49	16,8
	Üniversite Terk	9	3,1
	Üniversite Mezunu	26	8,9
	Toplam	291	100,0
Meslek	Serbest Meslek	**75**	**32,9**
	İşçi	70	30,7
	Ev Hanımı/İşsiz	55	24,1
	Çiftçi	18	7,9
	Memur	10	4,4
	Toplam	228	100,0

Araştırmaya 151 (%51,4) kadın 143 (%48,6) erkek toplam 294 kişi katılmıştır ve katılımcıların yaşları 20-65 yaş arasında değişmekte olup yaş ortalaması 38,10; standart sapması 9,81'dir. Katılımcıların çoğunluğu olan 122 kişi (%41,5) 30-39 yaş aralığında olup; yarısına yakınını (%44,9) bir ilde üçte birine yakını (%29,6) ise bir ilçede doğmuştur. Araştırmaya katılanların yarısına yakını olan 127 kişinin (%43,5) evli olduğu; büyük bir kısmı olan 81 kişinin (%27,8) ise ilkokul mezunu olduğu ve 75 (%32,9) kişinin ise mesleğini serbest meslek olarak tanımladığı belirlenmiştir.

3.2.Hükümlü Bireylerin Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Özellikler

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlülerin kardeş sayısı, babalarının eğitim durumu, annelerinin eğitim durumu, babalarının mesleği ve annelerinin mesleğine ilişkin sosyo-demografik veriler yer almaktadır.

Çizelge 3. 3. Hükümlülerin Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Bulgular

Özellikler		**Sayı**	**%**
Kardeş Sayısı	Tek Çocuk Olanlar	12	4,1
	İki Kardeş Olanlar	49	16,8
	Üç Kardeş Olanlar	76	21,6
	Dört Kardeş Olanlar	49	16,8
	Beş Ve Üzerinde Kardeş Olanlar	**105**	**36,1**
	Toplam	291	100,0
Baba Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	32	12,2
	Okur Yazar	16	6,1
	İlkokul Terk	25	9,5
	İlkokul Mezunu	**126**	**47,9**
	Ortaokul Terk	9	3,4
	Ortaokul Mezunu	24	9,1
	Lise Terk	3	1,1
	Lise Mezunu	15	5,7
	Üniversite Mezunu	13	4,9
	Toplam	263	100,0
Anne Eğitim Durumu	Okur Yazar Değil	68	26,2
	Okur Yazar	17	6,5
	İlkokul Terk	16	6,2
	İlkokul Mezunu	**115**	**44,2**
	Ortaokul Terk	6	2,3
	Ortaokul Mezunu	16	6,2
	Lise Terk	6	2,3
	Lise Mezunu	13	5,0
	Üniversite Mezunu	3	1,2
	Toplam	260	100,0
Baba Çalışma Durumu	Çalışıyor	**264**	**98,1**
	Çalışmıyor	5	1,9
	Toplam	269	100,0
Anne Çalışma Durumu	Çalışıyor	48	17,0
	Çalışmıyor	**234**	**83,0**
	Toplam	282	100,0

Araştırmaya katılan hükümlü bireylerin ailelerine ait sosyo-demografik özelliklere bakıldığında; cevap verenlerin üçte birinden fazlası olan 105 (%36,1) kişinin beş kardeş ve üzerinde kardeşe sahip olduğu, 128 (%47,9) kişinin babalarının ilkokul mezunu olduğu ve 264 (%98,1) kişinin babasının çalıştığı, sadece 5'inin babasının çalışmadığı, 115 (%44,2) inin ise annelerinin ilkokul mezunu olduğu ve tamamına yakını olan 234 kişinin (%83.0) annesinin çalışmayarak ev hanımı olduğu görülmektedir.

3.3.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlülerin çocukluk çağlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Bu bulgularda; hükümlülerin çocukluk dönemlerinde yaşadıkları aile modeli, çocukluk dönemlerinde en uzun süre yaşadıkları yer, çocukluk çağlarında aile ve çevrelerine ilişkin gelir düzeyi algıları ve çocukluklarında aile ilişkilerini tanımlama şekilleri yer almaktadır.

Çizelge 3. 4. Hükümlülerin Çocukluk Döneminde Yaşadıkları Aile Modeli

Çocukluğunda Kiminle Yaşadığı	**Sayı**	**%**
Çekirdek Aile	**227**	**77,7**
Geniş Aile	16	5,5
Parçalanmış Aile	49	16,8
Toplam	292	100,0

Hükümlü bireylerin, çoğunluğunu oluşturan %77,7'sinin çocukluğunda çekirdek ailede yaşadığı, bunu %16,8 ile parçalanmış aile ile yaşayanların takip ettiği saptanmıştır.

Çizelge 3. 5. Hükümlülerin Çocukluk Çağında En Uzun Süre Yaşadıkları Yer

Çocukluğunda En Uzun Süre Yaşadığı Yer	**Sayı**	**%**
İl	**155**	**53,6**
İlçe	88	30,4
Kasaba	11	3,8
Köy	35	12,1
Toplam	289	100,0

Hükümlülerin en uzun süre yaşadıkları yer durumu incelendiğinde ise yarısından fazlası olan 155 kişinin (%53,6) bir ilde yaşadığı, 88 (%30,4) kişinin ise çocukluklarında en uzun süre ilçede yaşadığı tespit edilmiştir.

Çizelge 3. 6. Hükümlülerin Çocukluk Çağında Aile ve Çevrelerine İlişkin Gelir Düzeyi Algıları

Özellikler		**Sayı**	**%**
Çocukluğunda En Uzun Süre Yaşadığı Yerin Ortalama Gelir Düzeyi	Yüksek Gelir Düzeyi	29	9,9
	Orta Gelir Düzeyi	**183**	**62,5**
	Düşük Gelir Düzeyi	81	27,6
	Toplam	293	100,0
Çocukluğunda Ailesinin Ortalama Gelir Düzeyi	Yüksek Gelir Düzeyi	23	7,8
	Orta Gelir Düzeyi	**168**	**57,1**
	Düşük Gelir Düzeyi	103	35,0
	Toplam	294	100,0

Araştırmaya katılan hükümlülerin çocukluk çağlarında aile ve çevre gelir düzeyi algıları incelendiğinde; katılımcıların yarısından fazlası olan 183 (%62,5) kişinin yaşadıkları yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak tanımladıkları, ailelerinin gelir düzeyini de yine buna paralel olarak 168 (%57,1) kişinin orta gelir düzeyine sahip olarak tanımladıkları saptanmıştır.

Çizelge 3. 7. Hükümlülerin Çocukluğunda Aile İlişkilerini Tanımlama Biçimi

Çocukluk Çağı Aile İlişkileri	**Sayı**	**%**
Ailenin Bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır ve Birbirlerini Severdi	**187**	**65,6**
Anne ve Babam Birbirleri İle İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	16,5
Babam Annemi ve Bizleri Döverdi	44	15,4
Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez ve İyi Anlaşamazdı	3	1,1
Üvey Babam Bizi ve Annemi Döverdi	2	0,7
Annem Babamı ve Bizleri Döverdi	1	0,4
Ailesiz Büyüdüm	1	0,4
Toplam	285	100,0

Hükümlülerin çocukluk çağlarında aile ilişkilerini tanımlama şekline bakıldığında ise; yarısından fazlası olan 187 (%65,6) kişinin ailelerinin bütün fertlerinin birbirleri ile iyi anlaştığını ve birbirlerini sevdiğini belirttikleri; 47 (%16,5) kişinin anne ve babasının birbiri ile iyi anlaşamadığını ancak kendilerini sevdiğini; 44 (%15,4) kişinin ise babalarının annelerini ve kendilerini dövdüğünü belirttiği tespit edilmiştir.

3.4.Hükümlü Bireylerin ve Ailelerinin Suç Durumlarına İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlülerin ve ailelerinin suçluluk durumlarına ilişkin bulgular yer almaktadır. Bu bulgularda; hükümlülerin ilk suç işleme yaşı, daha önce cezaevi deneyimi olma durumu, halen bulundukları hüküm nedeni ile cezaevinde bulunma süreleri, hüküm giydikleri suç türü ve ailelerinde suç eyleminde bulunan kişinin var olma durumuna ilişkin verilere yer verilmiştir.

Çizelge 3. 8. Hükümlülerin İlk Suç İşleme Yaşı

İlk Suç İşleme Yaşı	**Sayı**	**%**
12-18 Arası	56	22,8
19-24 Arası	37	15,0
25-35 Arası	**96**	**39,0**
36-45 Arası	35	14,2
46-55 Arası	18	7,3
56-65 Arası	4	1,6
Toplam	246	100,0

Araştırmaya katılan hükümlü bireylerin ilk kez suç işledikleri yaş aralığının en çoğu olan 96 (%39,0) kişinin 25-35 yaş aralığında olduğu ve bunu 56 (%22,8) kişi ile 12-18 yaş aralığının takip ettiği saptanmıştır.

Çizelge 3. 9. Hükümlülerin Daha Önce Cezaevi Deneyimi Olma Durumları

Daha Önce Cezaevinde Bulunma Durumu	**Sayı**	**%**
Hiç Girmeyenler	**192**	65,3
Bir Kez Girenler	47	16,0
İki Kez Girenler	26	8,8
Üç Kez Girenler	12	4,1
Dört Kez Girenler	6	2,0
Toplam	294	100,0

Araştırmaya katılan bireylerin yarısından fazlası olan 192 (%65,3) kişi; daha önce cezaevine girmediğini ve şuan ki hüküm durumunun ilk kez cezaevi deneyimi olduğunu belirtirken, 47 (%16,0) kişinin daha önce bir kez cezaevi deneyimi olduğunu belirttiği, daha önce dört kez cezaevine girdiğini belirten kişi sayısının en az olduğu (%2,0) tespit edilmiştir.

Çizelge 3. 10. Hükümlülerin Hükümlü Bulunma Süreleri

Ne Kadar Süredir Cezaevinde Bulunduğu	**Sayı**	**%**
1-6 Ay Arası	**117**	**41,6**
7-12 Ay Arası	39	13,9
13-24 Ay Arası	47	16,7
25-36 Ay Arası	16	5,7
36 Ay ve Üzeri	62	22,1
Toplam	281	100,0

Hükümlü bireylerin halen hükümlü bulundukları suç nedeni ile yarısına yakınının (%41,6) 1-6 ay arası cezaevinde olduğu, 62 (%22.1) kişinin ise 36 ay ve üzerinde cezaevinde bulunduğu saptanmıştır.

Çizelge 3. 11. Hükümlülerin Halen Hükümlü Bulundukları Suç Eylemi Nedeni

Hüküm Giyilen Suç Türü	**Sayı**	**%**
Mal Varlığına Karşı Suçlar(Hırsızlık,Dolandırıcılık,Yağma vb)	**68**	**28,1**
Hayata Karşı Suçlar(Adam Öldürme, İntihara Yönlendirme vb)	45	18,6
Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar(Yaralama, Organ Ticareti vb)	45	18,6
Kamu Güvenine Karşı Suçlar(Parada, Resmi Belgede Sahtecilik vb)	18	7,4
Hürriyete Karşı Suçlar(Tehdit, Şantaj, Hürriyetinden Yoksun Bırakma vb)	16	6,6
Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar(Uyuşturucu, Zehirli Madde vb)	14	5,8
Ekonomi Sanayi ve Ticarete İlişkin Suçlar(İhaleye Fesat Karıştırma vb)	12	5,0
Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar(Cinsel Saldırı,Reşit Olmayanla İlişki vb)	6	2,5
Diğer	18	7.4
Toplam	242	100,0

Araştırmaya katılanların halen cezaevinde bulundukları hüküm giyme nedenlerine bakıldığında; çoğunluğu oluşturan 68 (%28,1) kişinin mal varlığına karşı suçlardan hüküm giydiği, bunu da 45 (%18,6) kişi ile eşit olarak hayata karşı ve vücut dokunulmazlığına karşı işlenmiş suçların takip ettiği belirlenmiştir.

Çizelge 3. 12. Hükümlülerin Ailelerinde Suç Eyleminde Bulunan Kişinin Varlığı

Ailede Cezaevi Deneyimi Olan Birey Durumu	**Sayı**	**%**
Ailesinde Şuç Eyleminde Bulunmuş Birey Var Olmayanlar	**208**	**70,7**
Ailesinde Şuç Eyleminde Bulunmuş Birey Var Olanlar	86	29,3
Toplam	294	100,0

Hükümlü bireylerin ailelerinde cezaevi deneyimi olan bireyin var olma durumu incelendiğinde; çoğunluğu oluşturan 208 (%70,7) kişinin ailesinde cezaevi deneyimi olan bir bireyin olmadığı, 86 kişinin ise ailesinde bir suça karışarak cezaevine giren birey bulunduğu saptanmıştır.

3.5.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ve Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeyleri ve sosyo demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular yer almaktadır. Bu bulgularda; hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyleri ve bu düzeylerin cinsiyete göre ortalamalarının ilişkisine yer verilmiştir.

Çizelge 3. 13. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi

	N	Ort	Ss	Min.	Max.
Duygusal İstismar	294	8,56	4,85	5,00	24,00
Fiziksel İstismar	294	7,72	4,99	5,00	25,00
Fiziksel İhmal	294	8,44	3,71	5,00	23,00
Duygusal İhmal	294	**11,14**	5,61	5,00	25,00
Cinsel İstismar	294	6,31	3,49	5,00	25,00
CTQ Toplam	294	43,14	18,14	25,00	107,00

Araştırmaya katılan hükümlülerin "duygusal istismar" düzeyi (8,558 ± 4,847); "fiziksel istismar" düzeyi (7,725 ± 4,986); "fiziksel ihmal" düzeyi (8,442 ± 3,715); "duygusal ihmal" düzeyi (11,136 ± 5,607); "cinsel istismar" düzeyi (6,310 ± 3,488); "CTQ toplam" düzeyi (43,143 ± 18,142); olarak saptanmıştır.

Çizelge 3. 14. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Cinsiyete Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duygusal İstismar	Kadın	151	8,556	4,93	10 563,50	0,74
	Erkek	143	8,56	4,77		
Fiziksel İstismar	Kadın	151	7,67	4,79	10 778,50	0,98
	Erkek	143	7,78	5,20		
Fiziksel İhmal	Kadın	151	8,64	3,98	10 621,00	0,81
	Erkek	143	8,24	3,41		
Duygusal İhmal	Kadın	151	11,11	6,17	10 104,50	0,34
	Erkek	143	11,17	4,97		
Cinsel İstismar	Kadın	151	7,14	4,34	8 703,00	**0,00**
	Erkek	143	5,43	1,92		
CTQ Toplam	Kadın	151	44,17	19,84	10 579,50	0,76
	Erkek	143	42,06	16,15		

Hükümlülerin cinsel istismar puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=8 703,000; p=0,000<0,05). Kadınların cinsel istismar puanları (x=7,139), erkeklerin cinsel istismar puanlarından (x=5,434) yüksek bulunmuştur.

Hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, CTQ toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

3.6.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ve Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzey ortalamaları ve ailelerine ilişkin sosyo demografik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik bulgular yer almaktadır. Bu bulgularda; hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyleri ve anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu ve kardeş sayıları ilişkisine yer verilmiştir.

Çizelge 3. 15. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Anne Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duygusal İstismar	Çalışıyor	48	9,29	5,15	5 044,50	0,25
	Çalışmıyor	234	8,38	4,74		
Fiziksel İstismar	Çalışıyor	48	8,46	5,46	4 769,50	0,05
	Çalışmıyor	234	7,54	4,80		
Fiziksel İhmal	Çalışıyor	48	8,62	4,31	5 439,50	0,73
	Çalışmıyor	234	8,40	3,52		
Duygusal İhmal	Çalışıyor	48	11,29	6,11	5 572,00	0,93
	Çalışmıyor	234	11,03	5,49		
Cinsel İstismar	Çalışıyor	48	7,35	4,70	5 012,50	0,09
	Çalışmıyor	234	6,11	3,18		
Travma	Çalışıyor	48	46,21	21,16	5 222,00	0,44
	Çalışmıyor	234	42,41	17,14		

Hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, travma puan ortalamalarının anne çalışma durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Çizelge 3. 16. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Baba Çalışma Durumuna Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	MW	p
Duygusal İstismar	Çalışıyor	264	8,64	4,89	463,50	0,24
	Çalışmıyor	5	6,00	1,73		
Fiziksel İstismar	Çalışıyor	264	7,76	4,96	415,00	0,10
	Çalışmıyor	5	5,00	0,00		
Fiziksel İhmal	Çalışıyor	264	8,49	3,71	588,50	0,67
	Çalışmıyor	5	7,60	2,79		
Duygusal İhmal	Çalışıyor	264	11,14	5,49	569,50	0,60
	Çalışmıyor	5	9,60	5,22		
Cinsel İstismar	Çalışıyor	264	6,29	3,46	530,00	0,27
	Çalışmıyor	5	5,00	0,00		
CTQ Toplam	Çalışıyor	264	43,27	18,04	543,00	0,50
	Çalışmıyor	5	34,60	5,68		

Hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, ctq toplam puan ortalamalarının baba çalışma durum değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır (p>0,05).

Çizelge 3. 17. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ile Anne Baba Eğitim Düzeyi ve Kardeş Sayısı Arasındaki Korelasyon İlişkisi

		Anne Eğitim Durumu	Baba Eğitim Durumu	Kardes Sayısı
Duygusal İstismar	r	-0,08	-0,12	-0,01
	p	0,18	0,06	0,79
Fiziksel İstismar	r	-0,07	-0,11	-0,02
	p	0,28	0,08	0,71
Fiziksel İhmal	r	-0,10	-0,16**	0,11
	p	0,11	0,01	0,06
Duygusal İhmal	r	-0,13*	-0,12	0,05
	p	0,04	0,05	0,38
Cinsel İstismar	r	-0,04	-0,04	0,07
	p	0,49	0,46	0,23
CTQ Toplam	r	-0,10	-0,14*	0,03
	p	0,09	0,03	0,55

Hükümlülerin anne, baba eğitim durumu ve kardeş sayıları ile travma düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek adına yapılan korelasyon analizine göre; duygusal ihmal ve anne eğitim düzeyi arasında çok zayıf olmakla beraber negatif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır(r=-0.127; p=0,040<0.05). Baba eğitim düzeyine

bakıldığında da; fiziksel ihmal (r=-0.165; p=0,008<0.05) ve ctq toplam(r=-0.136; p=0,027<0.05) ile aralarında çok zayıf negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani; anne eğitim düzeyi arttıkça duygusal ihmal azalmakta, baba eğitim düzeyi arttıkça, fiziksel ihmal ve CTQ toplam travma düzeyi azalmaktadır. Hükümlü bireylerin kardeş sayısına bakıldığında ise çocukluk çağı travması ve alt boyutları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Diğer değişkenler arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

3.7. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Çocukluk Çağlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeyleri ve çocukluk çağlarına ilişkin bilgiler arasındaki ilişkiye yönelik bulgular yer almaktadır. Bu bulgularda; hükümlülerin çocukluk çağı travma düzey ortalamaları ve çocuklukta en uzun süre yaşadıkları yer, çocuklukta yaşanılan yerin ekonomik düzey algısı, çocukluğunda kiminle yaşadığı, çocukluğunda ailesinin ekonomik düzey algısı ve çocuklukta aile ilişkilerini tanımlama ilişkisine yer verilmiştir.

Çizelge 3. 18. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Yaşanılan Yere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Duygusal İstismar	İl	155	8,20	4,61	2,11	0,55
	İlçe	88	8,50	4,69		
	Kasaba	11	9,00	5,08		
	Köy	35	10,09	6,18		
Fiziksel İstismar	İl	155	7,25	4,49	2,99	0,39
	İlçe	88	7,54	4,67		
	Kasaba	11	8,18	5,29		
	Köy	35	9,74	7,09		
Fiziksel İhmal	İl	155	8,25	3,62	4,37	0,22
	İlçe	88	8,15	3,68		
	Kasaba	11	9,09	3,70		
	Köy	35	9,51	4,07		
Duygusal İhmal	İl	155	10,68	5,50	5,27	0,15
	İlçe	88	10,82	5,29		
	Kasaba	11	13,09	6,36		
	Köy	35	13,06	6,29		

Çizelge 3.18 devamı arka sayfada

Çizelge 3. 18. **Devam** Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Yaşanılan Yere Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Cinsel İstismar	İl	155	6,05	3,08	1,67	0,64
	İlçe	88	6,44	3,44		
	Kasaba	11	8,18	6,97		
	Köy	35	6,60	3,89		
CTQ Toplam	İl	155	41,47	16,78	4,48	0,21
	İlçe	88	42,50	17,80		
	Kasaba	11	48,27	22,36		
	Köy	35	49,60	22,52		

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, CTQ toplam puanları ortalamalarının çocuklukta yaşanılan yer değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Çizelge 3. 19. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Yaşanılan Yerdeki Gelir Düzeyine Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duygusal İstismar	Yüksek gelir düzeyi	29	7,31	4,05	14,66	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	183	8,01	4,43			
	Düşük gelir düzeyi	81	10,23	5,61			
Fiziksel İstismar	Yüksek gelir düzeyi	29	6,41	3,08	9,06	**0,01**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	183	7,18	4,47			
	Düşük gelir düzeyi	81	9,35	6,15			
Fiziksel İhmal	Yüksek gelir düzeyi	29	7,52	3,13	24,33	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	183	7,90	3,58			
	Düşük gelir düzeyi	81	9,97	3,81			
Duygusal İhmal	Yüksek gelir düzeyi	29	9,52	5,61	16,29	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	183	10,43	5,25			
	Düşük gelir düzeyi	81	13,26	5,87			
Cinsel İstismar	Yüksek gelir düzeyi	29	5,65	1,97	0,85	0,65	
	Orta gelir düzeyi	183	6,39	3,66			
	Düşük gelir düzeyi	81	6,37	3,53			
CTQ Toplam	Yüksek gelir düzeyi	29	37,72	14,77	22,41	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	183	40,97	16,95			
	Düşük gelir düzeyi	81	49,86	20,17			

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar puanları ortalamalarının çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzey algısı değişkeni açısından anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=14,665; p=0,001<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (10,235 ± 5,611), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (7,310 ± 4,054) yüksek bulunmuştur. Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (10,235 ± 5,611), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (8,011 ± 4,433) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel istismar puanları ortalamalarının çocuklukta yaşadıkları yerdeki gelir düzeyi algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=9,063; p=0,011<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (9,346 ± 6,149), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (6,414 ± 3,077) yüksek bulunmuştur. Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (9,346 ± 6,149), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (7,180 ± 4,472) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel ihmal puanları ortalamalarının çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyi algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur

(KW=24,335; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; hükümlü bireylerin çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (9,975 ± 3,811), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,517 ± 3,135) yüksek bulunmuştur. Çocuklukta yaşanılan yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak fiziksel ihmal puanları (9,975 ± 3,811), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,896 ± 3,579) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal ihmal puanları ortalamalarının çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyi algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=16,287; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocuklukta yaşanılan yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,259 ± 5,875), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (9,517 ± 5,610) yüksek bulunmuştur. Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,259 ± 5,875), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (10,432 ± 5,253) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin CTQ toplam puanları ortalamalarının çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyi algıları değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=22,411; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocuklukta yaşanılan yerin

gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (49,864 ± 20,171), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (37,724 ± 14,774) yüksek bulunmuştur. Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (49,864 ± 20,171), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (40,967 ± 16,948) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin cinsel istismar puanları ortalamalarının çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyi algısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Çizelge 3. 20. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocukluğunda Yaşadığı Aile Yapısına Göre Ortalaması

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duygusal İstismar	Parçalanmış aile ile büyüyenler	49	9,91	4,55	15,23	**0,00**	**1>3 2>3**
	Geniş aile ile büyüyenler	16	9,87	5,10			
	Çekirdek aile ile büyüyenler	227	9,83	5,37			
Fiziksel İstismar	Parçalanmış aile ile büyüyenler	49	7,86	4,94	16,16	**0,00**	**1>3**
	Geniş aile ile büyüyenler	16	7,81	3,60			
	Çekirdek aile ile büyüyenler	227	6,92	5,53			
Fiziksel İhmal	Parçalanmış aile ile büyüyenler	49	9,52	3,36	15,01	**0,00**	**1>3**
	Geniş aile ile büyüyenler	16	9,25	3,80			
	Çekirdek aile ile büyüyenler	227	9,12	3,71			
Duygusal İhmal	Parçalanmış aile ile büyüyenler	49	14,18	5,90	14,58	**0,00**	**1>3 2>3**
	Geniş aile ile büyüyenler	16	14,06	6,22			
	Çekirdek aile ile büyüyenler	227	13,04	5,67			
Cinsel İstismar	Parçalanmış aile ile büyüyenler	49	5,78	2,33	4,09	0,13	
	Geniş aile ile büyüyenler	16	5,19	0,54			
	Çekirdek aile ile büyüyenler	227	6,30	3,28			
CTQ Toplam	Parçalanmış aile ile büyüyenler	49	49,21	16,70	15,37	**0,00**	**1>3 2>3**
	Geniş aile ile büyüyenler	16	46,94	15,46			
	Çekirdek aile ile büyüyenler	227	46,32	12,79			

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar puan ortalamalarının çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi

sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=15,23; p=0,00<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların duygusal istismar puanları (9,83± 5,37), çocukluklarında geniş aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (9,87±5,10) düşük bulunmuştur. Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların duygusal istismar puanları (9,83 ± 5,37), çocukluklarında parçalanmış aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (9,91±4.55) düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel istismar puan ortalamalarının çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=16,16; p=0,00<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların fiziksel istismar puanları (6,92± 5,53), çocukluklarında parçalanmış aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (7,86±4,94) düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel ihmal puan ortalamalarının çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=15,01; p=0,00<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların fiziksel ihmal puanları (9,12±3,71), çocukluklarında parçalanmış aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (9,52±3,36) düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal ihmal puan ortalamalarının çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=14,58; p=0,00<0.05). Buna göre; çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların duygusal ihmal puanları (13,04±5,67), çocukluklarında geniş aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (14,06±6,22) düşük bulunmuştur. Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların duygusal ihmal puanları (13,04±5,67), parçalanmış ailede yaşadıklarını söyleyenlerin duygusal ihmal puanlarından (14,18±5,90), düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin CTQ toplam puan ortalamalarının çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=15,37; p=0,00<0.05). Buna göre; çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların ctq toplam puanları (46,32±12,79), çocukluklarında geniş aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (46,94±15,46) düşük bulunmuştur. Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların ctq toplam puanları (46,32±12,79), parçalanmış ailede yaşadıklarını söyleyenlerin ctq toplam puanlarından (49,21±16,70), düşük bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin cinsel istismar puan ortalamasının çocuklukta yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır(p>0.05).

Çizelge 3. 21. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocuklukta Aile Gelir Tanımına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duygusal İstismar	Yüksek gelir düzeyi	23	7,52	4,55	13,59	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	168	7,92	4,39			
	Düşük gelir düzeyi	103	9,83	5,37			
Fiziksel İstismar	Yüksek gelir düzeyi	23	7,26	4,94	4,65	0,10	
	Orta gelir düzeyi	168	7,26	4,59			
	Düşük gelir düzeyi	103	8,58	5,53			
Fiziksel İhmal	Yüksek gelir düzeyi	23	7,52	3,36	28,97	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	168	7,72	3,54			
	Düşük gelir düzeyi	103	9,82	3,71			
Duygusal İhmal	Yüksek gelir düzeyi	23	9,91	5,90	18,38	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	168	10,14	5,24			
	Düşük gelir düzeyi	103	13,04	5,67			
Cinsel İstismar	Yüksek gelir düzeyi	23	5,78	2,33	1,71	0,42	
	Orta gelir düzeyi	168	6,39	3,74			
	Düşük gelir düzeyi	103	6,30	3,28			
CTQ Toplam	Yüksek gelir düzeyi	23	39,35	16,70	21,26	**0,00**	**3 > 1** **3 > 2**
	Orta gelir düzeyi	168	40,49	17,30			
	Düşük gelir düzeyi	103	48,32	18,79			

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar puan ortalamalarının çocukluk dönemlerindeki ailelerinin gelir durumunu tanımlamaları değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=13,588; p=0,001<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (9,835 ± 5,373), çocukluklarında ailelerinin gelirini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların puanlarından (7,522 ± 4,551) yüksek bulunmuştur. Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (9,835 ± 5,373), çocukluklarında ailelerinin gelirini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (7,917 ± 4,392) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel ihmal puan ortalamalarının çocukluklarında ailelerinin gelirlerini tanımlamaları değişkeni açısından anlamlı bir

farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=28,967; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (9,825 ± 3,711), çocukluklarında ailelerinin gelirini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,522 ± 3,356) yüksek bulunmuştur. Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (9,825 ± 3,711), çocukluklarında ailelerinin gelirini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,720 ± 3,536) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal ihmal puan ortalamalarının çocukluklarında ailelerinin gelirini tanımlama değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=18,376; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,039 ± 5,669), çocukluklarında ailelerinin gelirini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (9,913 ± 5,900) yüksek bulunmuştur. Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,039 ± 5,669), çocukluklarında ailelerinin gelirini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (10,137 ± 5,245) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin CTQ toplam puanları ortalamalarının çocukluklarında aile gelir durumu tanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı

bulunmuştur(KW=21,258; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır. Buna göre; çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (48,320 ± 18,796), çocukluklarında ailelerinin gelirini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (39,348 ± 16,705) yüksek bulunmuştur. Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (48,320 ± 18,796), çocukluklarında ailelerinin gelirini orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (40,488 ± 17,300) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel istismar ve cinsel istismar puanları ortalamalarının çocuklukta aile gelir tanımı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır(p>0.05).

Çizelge 3. 22. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocukluk Çağı Aile İlişkileri Algısına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Duygusal İstismar	Ailenin Bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır ve Birbirlerini Severdi	187	6,80	2,95	89,87	**0,00**	2 > 1 3 > 1 6 > 1 7 > 1 3 > 2 6 > 2 7 > 2
	Anne ve Babam Birbirleri İle İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	8,64	3,97			
	Babam Annemi ve Bizleri Döverdi	44	14,95	5,73			
	Annem Babamı ve Bizleri Döverdi	1	20,00	0,00			
	Ailesiz Büyüdüm	1	17,00	0,00			
	Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez ve İyi Anlaşamazdı	3	17,00	5,00			
	Üvey Babam Bizi ve Annemi Döverdi	2	18,00	4,24			
Fiziksel İstismar	Ailenin Bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır ve Birbirlerini Severdi	187	5,98	2,84	116,99	**0,00**	2 > 1 3 > 1 4 > 1 5 > 1 6 > 1 7 > 1 3 > 2 6 > 2 7 > 2
	Anne ve Babam Birbirleri ile İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	7,34	3,94			
	Babam Annemi ve Bizleri Döverdi	44	15,05	6,32			
	Annem Babamı ve Bizleri Döverdi	1	8,00	0,00			
	Ailesiz büyüdüm	1	14,00	0,00			
	Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez ve İyi Anlaşamazdı	3	15,00	1,73			
	Üvey Babam Bizi ve Annemi Döverdi	2	16,00	4,24			

Çizelge 3.22. devamı arka sayfada

Çizelge 3. 22.Devam Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Çocukluk Çağı Aile İlişkileri Algısına Göre Ortalamaları

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p	Fark
Fiziksel İhmal	Ailenin bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır ve Birbirlerini Severdi	187	7,26	2,66	72,40	**0,00**	2 > 1 3 > 1 6 > 1 7 > 1 3 > 2 7 > 2
	Anne ve Babam Birbirleri İle İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	9,00	3,99			
	Babam Annemi ve Bizleri Döverdi	44	12,43	3,91			
	Annem Babamı ve Bizleri Döverdi	1	13,00	0,00			
	Ailesiz büyüdüm	1	12,00	0,00			
	Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez ve İyi Anlaşamazdı	3	13,33	5,51			
	Üvey Babam Bizi ve Annemi Döverdi	2	16,50	2,12			
Duygusal İhmal	Ailenin bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır Ve Birbirlerini Severdi	187	8,83	4,16	101,90	**0,00**	2 > 1 3 > 1 6 > 1 7 > 1 3 > 2
	Anne ve Babam Birbirleri İle İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	13,40	5,33			
	Babam Annemi ve Bizleri Döverdi	44	18,00	4,36			
	Annem Babamı ve Bizleri Döverdi	1	21,00	0,00			
	Ailesiz büyüdüm	1	16,00	0,00			
	Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez ve İyi Anlaşamazdı	3	17,33	0,58			
	Üvey Babam Bizi ve Annemi Döverdi	2	18,50	4,95			
Cinsel İstismar	Ailenin bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır ve Birbirlerini Severdi	187	5,77	2,63	29,88	**0,00**	**2 > 1** **3 > 1** **4 > 1**
	Anne ve Babam Birbirleri İle İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	6,74	3,86			
	Babam Annemi ve Bizleri Döverdi	44	7,86	4,84			
	Annem Babamı Ve Bizleri Döverdi	1	13,00	0,00			
	Ailesiz büyüdüm	1	5,00	0,00			
	Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez Ve İyi Anlaşamazdı	3	5,00	0,00			
	Üvey Babam Bizi Ve Annemi Döverdi	2	15,00	14,14			
CTQ Toplam	Ailenin bütün Fertleri Birbirleri İle İyi Anlaşır Ve Birbirlerini Severdi	187	35,92	10,65	101,43	**0,00**	**2 > 1** **3 > 1** **6 > 1** **7 > 1** **3 > 2** **6 > 2** **7 > 2**
	Anne Ve Babam Birbirleri İle İyi Anlaşamazlar Ama Çocuklarını Severlerdi	47	45,68	16,77			
	Babam Annemi Ve Bizleri Döverdi	44	68,45	18,94			
	Annem Babamı Ve Bizleri Döverdi	1	75,00	0,00			
	Ailesiz büyüdüm	1	64,00	0,00			
	Aile Fertleri Birbirlerini Hiç Sevmez Ve İyi Anlaşamazdı	3	68,00	7,55			
	Üvey Babam Bizi Ve Annemi Döverdi	2	84,00	25,46			

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar puanları ortalamalarının aile ilişkileri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=89,866; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile ilişkilerini annem ve babam birbirleri ile iyi anlaşamaz ama biz çocuklarını severdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (8,638 ± 3,975) aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (6,802 ± 2,953) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (14,955 ± 5,734), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olanların duygusal istismar puanlarından (6,802 ± 2,953) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (17,000 ± 5,000), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (6,802 ± 2,953) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (18,000 ± 4,243), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (6,802 ± 2,953) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (14,955 ± 5,734), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olanların duygusal istismar puanlarından (8,638 ± 3,975) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (17,000 ± 5,000), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (8,638 ± 3,975) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (18,000 ± 4,243), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (8,638 ± 3,975) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel istismar puanları ortalamalarının aile ilişkileri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=116,989; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (7,340 ± 3,936),aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (15,046 ± 6,321), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini annem babamı ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (8,000 ± 0,000), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerinizi nasıl tanımlarsınız sorusuna cevabı ailesiz büyüdüm olanların fiziksel istismar puanları (14,000 ± 0,000), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (15,000 ± 1,732), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (16,000 ± 4,243), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (15,046 ± 6,321), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (7,340 ± 3,936) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini aile fertleri

birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (15,000 ± 1,732), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (7,340 ± 3,936) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini Üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları (16,000 ± 4,243), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (7,340 ± 3,936) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel ihmal puanları ortalamalarının aile ilişkileri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=72,400; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (9,000 ± 3,989), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,257 ± 2,656) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (12,432 ± 3,908), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,257 ± 2,656) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (13,333 ± 5,508), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,257 ± 2,656) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (16,500 ± 2,121), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,257 ± 2,656) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (12,432 ± 3,908), aile ilişkilerini anne ve

babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (9,000 ± 3,989) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (16,500 ± 2,121), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (9,000 ± 3,989) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal ihmal puanları ortalamalarının aile ilişkileri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur(KW=101,901; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,404 ± 5,335), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (8,834 ± 4,158) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (18,000 ± 4,356), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (8,834 ± 4,158) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (17,333 ± 0,577), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (8,834 ± 4,158) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (18,500 ± 4,950), aile ilişkileri ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (8,834 ± 4,158) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri babam annemi ve bizleri döverdi olanların duygusal ihmal puanları (18,000 ± 4,356), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (13,404 ± 5,335) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin cinsel istismar puanları ortalamalarının aile ilişkileri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=29,879; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanları (6,745 ± 3,859), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanlarından (5,775 ± 2,630) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanları (7,864 ± 4,840), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanlarından (5,775 ± 2,630) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini annem babamı ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanları (13,000 ± 0,000), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanlarından (5,775 ± 2,630) yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan hükümlülerin CTQ toplam puanları ortalamalarının aile ilişkileri değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur (KW=101,433; p=0,000<0.05). Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Buna göre; aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (45,681 ± 16,768), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olanların CTQ toplam puanlarından (35,920 ± 10,648) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (68,455 ± 18,936), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (35,920 ± 10,648) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların CTQ

toplam puanları (68,000 ± 7,550), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (35,920 ± 10,648) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (84,000 ± 25,456), aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (35,920 ± 10,648) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (68,455 ± 18,936), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olanların CTQ toplam puanlarından (45,681 ± 16,768) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (68,000 ± 7,550), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (45,681 ± 16,768) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini üvey babam bizi ve annemi döverdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (84,000 ± 25,456), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (45,681 ± 16,768) yüksek bulunmuştur.

3.8.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ve Suç Durumlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan hükümlülerin ilk suç işleme yaşı, daha önce cezaevi deneyimi olma durumu, hüküm giydikleri suç türü ve ailelerinde suç eyleminde bulunan kişinin var olma durumları ile çocukluk çağı travma ortalamalarının karşılaştırılmasına ilişkin verilere yer verilmiştir.

Çizelge 3. 23. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ile İlk Suç İşleme Yaşı ve Cezaevinde Daha Önce Bulunma Durumları Arasındaki Korelasyon İlişkisi

		İlk Suç İşleme Yaşı	**Daha Önce Cezaevinde Bulunma Durumu**
Duygusal İstismar	r	-0,05	0,14*
	p	0,46	0,01
Fiziksel İstismar	r	-0,02	0,14*
	p	0,72	0,02

Çizelge 3.23 devamı arka sayfada

Çizelge 3. 23. Devam Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyi ile İlk Suç İşleme Yaşı ve Cezaevinde Daha Önce Bulunma Durumları Arasındaki Korelasyon İlişkisi

		İlk Suç İşleme Yaşı	**Daha Önce Cezaevinde Bulunma Durumu**
Fiziksel İhmal	r	0,00	0,13*
	p	0,95	0,03
Duygusal İhmal	r	-0,05	0,11
	p	0,39	0,06
Cinsel İstismar	r	-0,00	-0,04
	p	0,96	0,53
CTQ Toplam	r	-0,03	0,13*
	p	0,60	0,03

Hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeyi ve ilk suç işleme yaşı arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan korelasyon analizine göre; ilk suç işleme yaşı ve çocukluk çağı travma düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($p<0,05$).

Hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeyi ve daha önce cezaevine girme durumları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan korelasyon analizine göre; hükümlü bireylerin daha önce cezaevine girme durumları ile duygusal İstismar ($r=0.145$; $p=0,013<0.05$), fiziksel istismar ($r=0.139$; $p=0,017<0.05$), fiziksel ihmal ($r=0.128$; $p=0,028<0.05$) ve ctq toplam puanları($r=0.127$; $p=0,029<0.05$) arasında çok zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Hükümlülerin daha önce cezaevine girme durumları var olup, cezaevinde bulunma sayıları arttıkça fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve ctq toplam puanları artmaktadır. Diğer değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı değildir ($p>0.05$)

Çizelge 3. 24. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Hüküm Giydikleri Suç Türüne Göre Ortalaması

	Grup	N	Ort	Ss	KW	p
Duygusal İstismar	Hayata Karşı Suçlar	45	8,47	4,57	3,68	0,88
	Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	45	8,33	4,78		
	Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	6	5,83	0,98		
	Hürriyete Karşı Suçlar	16	8,06	4,19		
	Mal Varlığına Karşı Suçlar	68	9,44	5,33		
	Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	14	7,57	3,41		
	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	18	9,50	6,89		
	Ekonomi Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar	12	9,33	5,71		
	Diğer	18	8,11	4,96		
Fiziksel İstismar	Hayata Karşı Suçlar	45	8,04	5,19	4,19	0,84
	Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	45	8,00	5,22		
	Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	6	5,50	1,22		
	Hürriyete Karşı Suçlar	16	7,62	4,48		
	Mal Varlığına Karşı Suçlar	68	8,15	5,55		
	Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	14	7,50	3,92		
	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	18	8,78	6,57		
	Ekonomi Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar	12	6,42	3,31		
	Diğer	18	7,11	4,97		
Fiziksel İhmal	Hayata Karşı Suçlar	45	8,69	3,60	6,86	0,55
	Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	45	9,36	4,01		
	Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	6	7,50	1,76		
	Hürriyete Karşı Suçlar	16	7,00	2,61		
	Mal Varlığına Karşı Suçlar	68	8,00	3,56		
	Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	14	8,00	3,90		
	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	18	9,00	4,84		
	Ekonomi Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar	12	8,67	4,70		
	Diğer	18	8,61	3,16		
Duygusal İhmal	Hayata Karşı Suçlar	45	11,91	5,97	2,69	0,95
	Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	45	11,47	5,64		
	Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	6	9,33	3,93		
	Hürriyete Karşı Suçlar	16	10,44	6,31		
	Mal Varlığına Karşı Suçlar	68	11,23	5,56		
	Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	14	10,00	5,20		
	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	18	12,00	7,02		
	Ekonomi Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar	12	10,33	4,96		
	Diğer	18	10,61	5,58		
Cinsel İstismar	Hayata Karşı Suçlar	45	6,80	3,59	6,40	0,60
	Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	45	6,22	3,90		
	Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	6	5,00	0,00		
	Hürriyete Karşı Suçlar	16	5,56	1,63		
	Mal Varlığına Karşı Suçlar	68	6,13	2,86		
	Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	14	6,64	5,34		
	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	18	5,56	1,92		
	Ekonomi Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar	12	6,75	4,59		
	Diğer	18	5,17	0,51		

Çizelge 3.24. devamı arka sayfada

Çizelge 3. 24. Devam Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Hüküm Giydikleri Suç Türüne Göre Ortalaması

CTQ Toplam	Hayata Karşı Suçlar	45	44,67	19,17	2,70	0,95
	Vücut Dokunulmazlığına Karşı Suçlar	45	44,29	18,33		
	Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlar	6	34,33	5,12		
	Hürriyete Karşı Suçlar	16	40,00	16,34		
	Mal Varlığına Karşı Suçlar	68	43,85	19,43		
	Kamunun Sağlığına Karşı Suçlar	14	40,64	16,93		
	Kamu Güvenine Karşı Suçlar	18	45,89	23,27		
	Ekonomi Sanayi Ve Ticarete İlişkin Suçlar	12	42,42	18,78		
	Diğer	18	40,83	14,24		

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, ctq toplam puan ortalamalarının suç türü değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-Testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$).

Çizelge 3. 25. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Ailesinde Suç İşlemiş Birey Olma Durumuna Göre Ortalaması

	Grup	**N**	**Ort**	**Ss**	**MW**	**p**
Duygusal İstismar	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunmayanlar	208	7,96	4,50	6 491,00	**0,00**
	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunanlar	86	10,01	5,35		
Fiziksel İstismar	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunmayanlar	208	7,15	4,52	7 106,50	**0,00**
	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunanlar	86	9,10	5,76		
Fiziksel İhmal	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunmayanlar	208	8,04	3,48	7 131,00	**0,00**
	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunanlar	86	9,42	4,09		
Duygusal İhmal	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunmayanlar	208	10,38	5,26	6 674,00	**0,00**
	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunanlar	86	12,95	6,01		
Cinsel İstismar	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunmayanlar	208	6,15	3,04	8 498,00	0,33
	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunanlar	86	6,70	4,39		
CTQ Toplam	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunmayanlar	208	40,77	16,48	6 691,00	**0,00**
	Ailesinde Suç İşlemiş Birey Bulunanlar	86	48,87	20,64		

Hükümlülerin duygusal istismar puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birinin var olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=6 491,000; p=0,000<0,05). Ailesinde suç işleyen kişi bulunmayanların duygusal istismar puanları (x=7,957), ailesinde suç işleyen birileri bulunanların duygusal istismar puanlarından (x=10,012) düşük bulunmuştur.

Hükümlülerin fiziksel istismar puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birinin var olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=7 106,500; p=0,001<0,05). Ailesinde suç işleyen kişi bulunmayanların fiziksel istismar puanları (x=7,154), ailesinde suç işleyen birileri bulunanların fiziksel istismar puanlarından (x=9,105) düşük bulunmuştur.

Hükümlülerin fiziksel ihmal puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birinin var olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur(Mann Whitney U=7 131,000; p=0,005<0,05). Ailesinde suç işleyen kişi bulunmayanların fiziksel ihmal puanları (x=8,039), ailesinde suç işleyen birileri bulunanların fiziksel ihmal puanlarından (x=9,419) düşük bulunmuştur.

Hükümlülerin duygusal ihmal puan ortalamasının ailesinde suç işleyen var olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=6 674,000; p=0,001<0,05). Ailesinde suç işleyen kişi bulunmayanların duygusal ihmal puanları (x=10,385), ailesinde suç işleyen birileri bulunanların duygusal ihmal puanlarından (x=12,954) düşük bulunmuştur.

Hükümlülerin ctq toplam puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birinin var olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (Mann Whitney U=6 691,000; p=0,001<0,05). Ailesinde suç işeyen kişi bulunmayanların travma puanları

(x=40,774), ailesinde suç işleyen birileri bulunanların travma puanlarından (x=48,872) düşük bulunmuştur.

Hükümlülerin cinsel istismar puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birey olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$).

4.TARTIŞMA

Çocukluk çağı travması; stres yaşama etkeni olmakla birlikte, yetişkinlik çağında psikolojik semptomlarda önemli bir yükselişe de neden olabilmektedir (Dursunkaya, 2007). Tüm dünyada ve her kesimde görülebilen çocukluk çağı travmasının etkisi, olay yaşandıktan yıllar sonra bile kendini göstermektedir ki yapılan çalışmalar da olaydan 50 yıl sonra bile bazı mağdurların yaşanan olumsuzlukların üstesinden gelemediğini göstermektedir. (Chapman ve ark., 2004; Edwards ve ark., 2003; Felitti, 2002; Akt., Bilim, 2012). İçli ve Öğün (1988), suç eyleminde bulunan kişilerin problemli bir aile yaşantısına sahip olduklarını ve bozuk aile ilişkisi görülme sıklıklarının yüksek olduğunu belirtmektedirler. Suçluların, çocukluk çağlarında aile ilişkilerinin bozuk olması ihmal ve istismara uğrama olasılıklarını arttırdığı için bu durum suçluluğun gelişiminde çocukluk döneminin önemini ortaya koymaktadır (Kızmaz, 2013).

Bu bilgiler doğrultusunda bu araştırmada yetişkin hükümlülerin çocukluk çağına ilişkin çeşitli sosyo-demografik bulgulara yer verilmesinin ve çocukluk çağı travma düzeyinin belirlenmesinin, gelecek dönemde yapılacak olan çalışmalara literatür oluşturabileceği gibi suç önleme ve rehabilitasyon çalışmalarında da kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir. Temel amacı; yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyini ve bu düzey ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek olan araştırmada; bu doğrultuda araştırmaya katılan hükümlü bireylerin; çocukluk çağı travma düzeyinin ve türlerinin belirlenmesi, işledikleri suç türlerinin belirlenmesi, cinsiyet, yaş, suç işledikleri yaş, eğitim durumları, medeni durumları gibi sosyo demografik özelliklerinin belirlenmesi, çocukluk çağlarındaki ekonomik durumları ve aile durumları ile sosyal yaşantılarının belirlenmesi, yaşadıkları çocukluk çağı travma türleri ve düzeyi ile işledikleri suç türleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi, sosyo-demografik özellikleri ve travma düzeyi arasındaki ilişkinin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu amaçlar doğrultusunda araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyo-demografik Bilgi Formu ve Çocukluk Çağı Travma Ölçeği uygulama esnasında 151

kadın, 143 erkek hükümlüye uygulanmıştır. Bu bölümde araştırma neticesinde elde edilen bulgular ilgili yazın çerçevesinde tartışılacaktır.

4.1.Hükümlü Bireylerin Sosyo-Demografik Bulgularının Tartışılması

Araştırmaya 151 (%51,4) kadın 143 (%48,6) erkek toplam 294 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaşları 20-65 yaş arasında değişmekte olup yaş ortalaması yaklaşık 38' dir. Katılımcıların çoğunluğunu oluşturan 122 kişinin (%41,5) 30-39 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün sitesinden edinilen 01.04.2016 tarihi itibari ile geçerli olan bulgulara göre Türkiye'de hükümlü bireylerin yaklaşık üçte ikisinin 21-39 yaş arasında olduğu görülmektedir. TÜİK'in 2013 verilerine göre Türkiye'deki hükümlü bireylerin (161.711 kişi) üçte ikisinin (54.493 kişi) 25-34 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir. Türkiye geneline de araştırma bulgularına da bakıldığında hükümlü bireyler Levinson'un bireysel yaşam yapısı kuramına göre ilk yetişkinlik dönemindedirler. Levinson ilk yetişkinliği 20-40 yaş arası olarak değerlendirir ve bu dönemde kişilerin biyolojik olarak en üst düzeyde olduklarını ancak psikolojik olarak ta en stresli dönemde olduğunu savunur. İlk yetişkinlik dönemindeki bireylerin kişisel tatminler ve haz peşinde oldukları bunun yanı sıra toplumda yer edinip statü kazanmaya çalışmaları kişileri büyük bir stresle baş başa bırakır. Bu dönemde beklentiler ile gerçeklerin uyuşmadığını fark eden kişiler kaygı ve uyumsuzluğa itilir (Aktu, 2016). Bu dönemde topluma uyum sağlayamayan ve umutlarını kaybeden bireyin arzularına ulaşabilmek adına sapıcı davranışlar gösterdiği, bu nedenle de hükümlü bireylerin yaş aralığının bu evrede yoğunlaştığı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılanların medeni durumuna bakıldığında ise; yarısına yakını olan %43,5'inin evli olduğu; %25'inin boşanmış, %18,5'inin ise hiç evlenmemiş olduğu görülmektedir. Ceza Ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün sitesinden alınan güncel bilgilere göre; Türkiye'deki hükümlü bireylerin yarısına yakınının (66.960 kişinin) evli olduğu görülmüştür. Yine TÜİK'in 2013 yılı verileri de

araştırma bulgularını doğrular niteliktedir. Hükümlü bireylerin çoğunun ilk yetişkinlik yaş aralığında olduğu düşünüldüğünde bu bireylerin evli olması beklenen bir bulgudur, çünkü Levinson'un teorisine göre bu dönemde aile yaşamı arkadaşlık dostluk gibi bağlılık gerektiren ögeler ön plandadır, evlilik ile aile yaşamına adım atmak, toplumda kabul görmek anlamına gelmektedir (Aktu, 2016).

Araştırmada katılımcıların yarısına yakınını olan %44,9'unun bir ilde üçte birine yakını olan %29,6'sının ise bir ilçede doğmuş olduğu tespit edilmiştir. Gökçearslan Çifci'nin 2008 yılında kapkaç suçundan hüküm giyen bireylerle yaptığı araştırmasında; görüştüğü hükümlülerin yarısından fazlasının bir ilde doğduğu, 1/5'lik bir bölümünün ise köyde doğduğu saptamıştır. Araştırmaya katılan hükümlülerin aile ekonomik düzeylerinin çocuğunun ortalamanın altında olduğu düşünüldüğünde bu durumun Türkiye'de ilçe ve köylerde doğum yapmaya yeterli donanıma sahip hastanelerin sayısının kısıtlı olmasından kaynaklandığı sonucuna varılabilir.

Araştırmaya katılanların %27,8'inin ilkokul mezunu olduğu bu durumu %16.8 ile lise mezunlarının takip ettiği, %14.8'inin ise ortaokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Yine Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün sitesinden alınan güncel bilgilere göre; Türkiye'deki hükümlü bireylerin çoğunluğunun ilkokul mezunu olduğu, ilkokul mezunlarının yaklaşık yarısı kadarının da lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Literatürden elde edilen bilgiler, bu araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Çalışmalar, ülkemizde, eğitim düzeyinin düşüklüğünün suça yönelme eğilimini etkilediğini göstermektedir. Akademik alanda başarı sağlayabilmek için, bilişsel ve duygusal kapasitenin belirli bir seviyede gelişmiş olması gerekir ve bu durum kişilerin, mantık yürütebilmesini, dili kullanabilmesini, görsel-mekansal ve genel bilgiye sahip olmasını sağlar. Sosyal Kontrol kuramcılardan Hirschi'de 'Suç bireyin geleneksel kurumlardan olan okul, aile, din gibi kurumlara olan bağının zayıflamasıyla oluşur.' demektedir. (Akt.; Sevim ve Soyaslan, 2009). Buna ek olarak; okuldan kaçmak ve devamsızlık yapmak, okul

başarısızlığı, okulu terk etmek; okul ile kişi arasındaki bağın zayıf olmasından kaynaklanır, bu durumun da çocukların kontrol mekanizmalarından uzaklaşmasına ve suç davranışına sürüklenmesine neden olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin mesleklerine bakıldığında ise %32,9'inin mesleğini serbest meslek olarak tanımladığı %30,7'sinin işçi olduğu ve hükümlülerin dörtte birine yakın olan %24,1'inin işsiz veya ev hanımı olduğu tespit edilmiştir. Sevim ve Soyaslan'ın (2009) hırsızlık suçu şüphelilerinin mesleklerini inceledikleri çalışmalarında; araştırmaya katılanların %51,4'ünün mesleğinin olmayıp çalışmadığını, %36,1'inin işçi olarak çalıştıklarını, %9,7'sinin serbest meslek sahibi olduğunu tespit etmişlerdir. Literatürde suçlu bireylerin mesleklerinin farklılık gösterme nedeninin; bireylerin mesleklerini kendilerinin tanımlamaları ve kesin verilere ulaşılamaması olduğu düşünülmektedir. Örneğin kişi işçi olarak çalıştığı halde işini serbest meslek olarak tanımlayabilmektedir, bu durum meslek tanımlarının kesin çizgileri ile birbirinden ayrılmamasından kaynaklanabilmektedir. Hükümlü bireylerin çoğunluğunun bir mesleğe sahip olamamalarının daha önce de suç işleyip cezaevinde bulunmaları, toplum tarafından damgalanmaları bu nedenle de kendilerinin de bir işte çalışmak istememelerinden kaynaklanabilir. Bunun yanı sıra; bireylerin bir mesleğinin olmaması, gelir elde edebilecek bir iş bulmasını zorlaştıracak, zorunlu ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar parası olmayan kişilerin, özellikle mal varlığına karşı olan suç türünü işleme ihtimalinin artacağı düşünülmektedir. Suç kavramını açıklamaya çalışan sosyolojik kuramlardan Gerilim Teorisini geliştiren Merton'un da bu görüşü destekler nitelikte olarak; "Ekonomik bakımdan dezavantajlı konumda veya alt sınıftan olan bireyler varlıklı veya üst sınıftan kişilerle aynı imkânlara sahip olmadıkları için, sınıf atlamak için gayri meşru yollara başvurabilir'' (Kızmaz, 2002) görüşünü savunduğu bilinmektedir.

4.2.Hükümlü Bireylerin Ailelerine İlişkin Sosyo-Demografik Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan hükümlülerin kardeş sayılarına bakıldığında; soruya cevap verenlerin üçte birinden fazlası olan %36,1'inin beş kardeş ve üzerinde kardeşe sahip

olduğu, %21,6'sının üç kardeşe sahip olduğu, tek kardeş olanların ise en az oranı oluşturarak %4,1 olduğu tespit edilmiştir. Soyaslan ve Sevim'in 2008 yılında yaptığı araştırmalarında; katılımcıların kardeş sayıları incelenmiş ve %23,6'sının 6 ve daha fazla, %13, 9'unun 5 kardeşe, %26,4'ünün 3 kardeşe sahip olduğu, yine araştırmamız ile benzer olarak en az %2,8'inin 1 kardeşe sahip olduğu görülmüştür. Gökçearslan Çiftçi'nin 2008 yılında yaptığı çalışmasında ise araştırmaya katılan hükümlülerden 1-3 arası kardeşe sahip olanların yoğunluğu oluşturduğu görüşülen kişilerin en az bir kardeş, en çok 15 kardeşe sahip olduğu sonucu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında da araştırma bulgularını destekler nitelikte bulguların var olduğu tespit edilmiş olup; suç davranışı gösteren bireylerin kardeş sayısının artması ile suça yönelme arasında bir ilişki olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle sosyo-ekonomik durumu düşük olan ailelerde kardeş sayısı arttıkça çocuğun aile içindeki önemi ve çocuğa sunulan olanakların azaldığı, çocuğa farklı roller yüklendiği (kardeşinin bakımı vb) ve ebeveyn denetiminin azaldığı bilinen bir gerçektir. Bu doğrultuda da denetim boşluğu bulan bireyler çocukluk dönemlerinde sapkın davranışlara yönelebileceği gibi, çocukluk çağında kendine değer verilmeden yok sayılarak yetişen bireyin yetişkinlik döneminde de kendisini ailesine ve çevresine kanıtlayıp dikkat çekebilmek adına suç davranışına yönelebileceği düşünülmektedir.

Hükümlü bireylerin ailelerinin eğitim durumuna bakıldığında ise ailelerinin de kendilerine benzer bir şekilde düşük bir eğitim durumu dağılımı gösterdiği görülmektedir. Araştırmaya katılan kişilerin %47,9'unun babalarının ilkokul mezunu olduğu ve %44,2'sinin ise annelerinin ilkokul mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bu oranı hem anne eğitim durumunda %26,2 ile hem baba eğitim durumunda %12,2 ile okuryazar olmayanların takip ettiği görülmüştür. Genel duruma bakıldığında %20,8 ile hükümlülerin babalarının ortaokul mezunu ve üzerinde eğitim aldıkları, anne eğitim durumunda ise %14,6 sının ortaokul mezunu ve üzerinde eğitim aldıkları tespit edilmiştir. Gökçearslan Çiftçi'nin 2008 yılında yaptığı araştırmaya göre hükümlü bireylerin annelerin %50,8'i ile babaların %24,6'sı okuryazar olmadığı tespit etmiştir. Saltık'ın 2011 yılında yaptığı çalışmasında suçlu çocukların ebeveynlerinin eğitim durumuna bakıldığında 'Çocukların % 29.2 sinin annesinin

okuryazar olmadığı, verilerin tümü ele alındığında ise çocukların annelerinin %80 den fazlası ilköğretim mezunu ve daha alt düzeyde eğitime sahip olduğu, babalarının ise; % 16.9 u okuryazar olmadığı, verilere bütün olarak bakıldığında çocukların babalarının % 65 e yakını ilkokul mezunu ve daha alt düzeyde eğitim düzeyine sahip olduğu' sonucuna ulaşılmıştır. Öter'in (2005) çalışmasında da araştırma bulgularımıza paralel olarak, suç davranışında bulunan bireylerin annelerinin eğitim seviyesi babalarınınkine göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Hem araştırma hem literatür bulgularında görüldüğü üzere kadınların eğitim durumları erkeklerinkinden düşüktür. Bu durumun toplumumuzda kadına yüklenen toplumsal cinsiyet rollerinin (çocuk bakmak, ev işi yapmak vb) eğitim öğretime devam etmeyi gerektirmediği algısının yaygın olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir. Akduman ve arkadaşlarının 2005'de yaptığı çalışmada da tespit ettikleri gibi anne ve babanın öğrenim düzeyi arttıkça, kişilerin suça yönelme eğilimleri de azalmaktadır diyebiliriz. Çünkü eğitim seviyesi arttıkça refah seviyesinin de artacağı, bu doğrultuda çocuklara uygulanan anne-baba tutumunun değişeceği ve çocuk ile ebeveyn arasında daha sağlıklı bir ilişki oluşabileceği düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hükümlü bireylerin anne ve babalarının çalışma durumuna bakıldığında; hükümlülerin 264 (%98,1) kişinin babasının çalıştığı, sadece 5'inin babasının çalışmadığı bunun tam aksine tamamına yakını olan 234 kişinin (%83.0) annesinin çalışmayarak ev hanımı olduğu tespit edilmiştir. Temel'in 2011 yılında yaptığı çalışmasında; araştırmaya katılanların %96.8'i annelerinin ev hanımı olduğu %48.9'unun babasının serbest meslek mensubu olduğu %33.0'ünün babasının işçi olduğu tespit edilmiştir. Öter' de 2005'te yaptığı çalışmasında suça yönelmiş çocukların annelerinin %96.7'sinin ev hanımı olduğunu bulmuştur. Gönültaş'ta 2009'da yaptığı çalışmasında 'Suç davranışı gösteren çocukların babalarının %48.9 ile en çok vasıflı olmayan mevsimlik, sürekliliği olmayan işler, bahçecilik vs. gibi işlerde çalıştıklarını, % 12.1'inin babasının işçi olduğunu, %16.8'inin ise herhangi

bir işte çalışmadıklarını' belirlemiştir. Son olarak Gökçearslan Çiftçi'nin 2008 yılında yaptığı araştırmaya göre de; "Hükümlülerin %80,3'ünün annesinin ev hanımı olduğu, babaların ise %32,8'inin isçi, %13,1'inin emekli, %42,6'sının ise yükseköğrenim gerektirmeyen işlere (tamirci, çifti, kahveci, şoför, kasap, boyacı) sahip olduğu, sadece % 6,6'sının ise işsiz olduğu'' tespit edilmiştir. Literatür bulgularının da araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu tespit edilirken, ülkemizde kadınların iş hayatında erkeklere oranla daha az bir yere sahip olduğu ve toplumsal cinsiyet rollerinin kadınlara yüklediği sorumlulukların iş hayatının önüne geçmesinin yadsınamaz bir gerçek olduğu da bir kez daha kanıtlanmıştır. Bunun yanı sıra, ailede çalışan bir bireyin var olması demek evin azda olsa ekonomik bir kaynağının olması demektir, ancak bulgular neticesinde görüldüğü üzere hükümlülerin ebeveynlerinin çoğunun gelir düzeyi yüksek olabilecek bir işte çalışmadığı, orta ve az düzeyde gelir getirisi olan işler yürüttüğü tespit edilmiştir. Bu doğrultuda aşağıda gelir düzeyi algılarından da görüleceği gibi, katılımcıların çoğunluğu düşük gelir düzeyine sahiptir ve düşük gelir düzeyine sahip semtlerde oturmaktadır. Alt kültür teorisi kuramcılarının de söylediği gibi; bu semtlerde belirli bir kesim suç davranışını onaylayarak kişiyi suça sürükleyebilecek etkenlere sahip olabilirler, bu kesimle iletişimde olan bireyin zamanla grubun normlarına uyum göstererek suç davranışı göstermeye başlayabilir (İçli, 2007; Ümit, 2007). Bu bağlamda ekonomik getirisi nedeni ile anne baba mesleğinin suçluluk ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir.

4.3. Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Hükümlü bireylerin çocukluklarında yaşadıkları kişilere bakıldığında; katılımcıların, çoğunluğunu oluşturan %77,7'sinin çocukluğunda çekirdek ailede yaşadığı, bunu %16,8 ile parçalanmış aile ile yaşayanların takip ettiği saptanmıştır. Türkiye'de konu ile ilgili yapılan çalışmaların verilerimize tam olarak uygunluk göstermediği belirlenmiş olsa da %16,8 oranının da katılımcının parçalanmış bir ailede yetiştiği düşünüldüğünde bu olgunun suçluluk üzerinde etkisinin azımsanmaması gerektiği ve aile bağlarının kişinin suça yönelmesi konusunda etkili

olduğu sonucuna varılabilir. Sosyal düzensizlik kuramı savunucularının da söylediği gibi ailenin parçalanması ve fonksiyonlarını giderek kaybetmesini sosyal disorganizasyonluğun göstergesi olarak görülmektedir. Kişinin ailesine bağlılığı ve aile kontrol mekanizması ne kadar kuvvetli ise o kişinin suç işleme olasılığının düşük olacağı düşünülmektedir, bu nedenle bireyin ailesinin yapısı ve bağlılık derecesi ile suç davranışı ile ilgili doğrudan bir bağ vardır denebilir. Bu doğrultuda da Dönmezer tarafından 1994 yılında yapılan çalışmada katılımcıların %57'sinin parçalanmış aileye mensup oldukları tespit edilirken, Kızmaz tarafından 40 kişi üzerinde yapılan araştırmada ise kişilerin %37,5'inin parçalanmış aileye sahip olduğu tespit edilmiştir. (Kızmaz, 2002).

Araştırmaya katılan hükümlülerin çocukluk çağlarında en uzun süre yaşadıkları yer durumu incelendiğinde ise hükümlülerin %53,6'sının bir ilde yaşadığı, %30,4'ünün ise çocukluklarında en uzun süre ilçede yaşadığı %12,1'inin köyde; %3,8 inin ise kasabada yaşadığı tespit edilmiştir. Aile ve çevre gelir düzeyi algıları incelendiğinde ise; katılımcıların yarısından fazlasının (%62,5) çocukluğunda yaşadığı yerin gelir düzeyini orta gelir düzeyi olarak, %27,6 sının ise düşük gelir düzeyi olarak tanımladıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların çocukluk dönemlerinde ailelerinin gelir düzeyini de yine buna paralel olarak %57,1'inin orta gelir düzeyine sahip olarak tanımladıkları %35'inin ise düşük gelir düzeyine sahip olduklarını ifade ettikleri görülmüştür. Ekonomik yetersizliklerin kişilerin suça yönelmesinde önemli bir etken olduğu bilinmektedir (Demirbaş 2001) Literatür bulguları da araştırma bulgularını destekler niteliktedir. Kocadaş'ın 2007 yılında yaptığı çalışmasında; katılımcıların %48.3'ünün düşük gelir grubunda %42.7'sinin orta gelir grubunda yer aldığı, buna paralel olarak Temel'in 2011 yılında yaptığı çalışmasında da; araştırmaya katılanların % 31.3'ünün gelirlerinin giderlerini karşıladığını, %23.2'si gelirlerinin yetersiz olduğunu ifade ettiği tespit edilmiştir. Alt Kültür ve Gerilim Teorisi kuramcılarının da söylediği gibi, toplumun alt kültüründen olan kişiler zenginlik ve lüks arzusu ile yine toplumun onlara diğer insanlar ile eşit fırsat sunmaması neticesinde kıskançlık duygusu ile amaçlarına ve arzularına gayri meşru

yollar ile ulaşmak isterler, bu durumun kişileri suç davranışına sürüklediği düşünülmektedir.

Hükümlülerin çocukluk çağlarında aile ilişkilerini tanımlama şekline bakıldığında ise; %65,6'sının ailelerinin bütün fertlerinin birbirleri ile iyi anlaştığını ve birbirlerini sevdiğini belirttikleri; %16,5'inin anne ve babasının birbiri ile iyi anlaşamadığını ancak kendilerini sevdiğini; %15,4'ünün ise babalarının annelerini ve kendilerini dövdüğünü belirttiği tespit edilmiştir. Bu araştırmaya paralel olarak; Sevim ve Soyaslan 2008 de yaptığı çalışmasında katılımcıların aile ilişkilerini incelendiğinde; %68, 1'i aile ilişkilerini iyi olarak tanımlamış, ayrıca %83, 3'ünün anne ve babalarının birbirleri ile olan ilişkilerini iyi olarak tanımladığı saptamıştır. Saltık'ın 2011 yılında yaptığı çalışmasında ise; katılımcıların tutuklanmadan önce ebeveynleri arasında şiddetli kavgalar olur muydu sorusuna % 64.6 sının hiç olmazdı, %7.7 sinin çoğu kez olurdu ve % 20 si ara sıra olurdu diye yanıt verdiği tespit edilmiş ve çocukların ebeveynleri tarafından dayak yiyip yemedikleri sorulduğunda ise % 30.8 i evet % 69.2 si hayır diye yanıt vermişlerdir. Yaptığımız araştırmada da genele bakıldığında da hükümlülerin %16,5 inin ailesi içinde şiddet olgusunun var olduğu görülebilmektedir. Aile, kişinin hayatının şekillenmesini sağlayan, en içten ilişki kurduğu en küçük ancak önemli bir toplumsal kurumdur (Akyüz, 1991). Bu nedenle ailenin kişinin kişiliğinin gelişmesinde önemli bir rol oynadığı, bireyin suç davranışına sürüklenmesi ile aile bağlarının kuvvetli olması arasında ters orantılı bir ilişki olduğu savunulabilir. Ancak bu araştırma ve literatür bulguları incelendiği üzere suç eyleminde bulunan kişilerin aile ilişkilerini çok fazla olumsuz ifadeler ile tanımlamamak istemedikleri tespit edilmiştir. Bunun nedeninin kişilerin yetişkinlik döneminde çocukluk döneminden daha olumsuz deneyimler yaşaması olduğu ve çocukluk dönemlerini, ailelerini ve ilişkilerini daha iyi olduğunu düşünerek olumsuz cevap vermek istemedikleri olduğu düşünülmektedir. Bu durum anket uygulaması sırasında birçok hükümlü tarafından da sözel olarak ifade edilmiştir.

4.4.Hükümlü Bireylerin ve Ailelerinin Suçluluk Durumlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

,Araştırmaya katılan hükümlü bireylerin ilk kez suç işledikleri yaş aralığına bakıldığında; %39'unun 25-35 yaş aralığında olduğu ve bunu %22,8 oranı ile 12-18 yaş aralığının takip ettiği, 19-24 yaş aralığında ilk suçunu işleyenlerin katılımcıların %15'ini oluşturduğu, 36-45 yaş aralığın da ilk suçunu işleyenlerin ise katılımcıların %14,2'sini oluşturdukları görülmektedir. Türkiye'de de suç işleme yaşının 11'in altına düştüğü ve çocuk suçluluğunun bir önceki yıllara göre %10-11 civarında artış göstermeye devam ettiği bilinmektedir; güvenlik birimlerine 2013 yılında gelen 273 571 çocuğun %57,9'unun 15-17 yaş grubunda, %25'inin 12-14 yaş grubunda, %17,1'inin ise 11 yaş altı çocuklar olduğu görülmüştür (TÜİK, 2013). Yaş dönemi özellikle çocuk suçluluğu için önemli bir veridir. İçinde bulunduğu dönemin bir özelliği olarak kimlik arayışı içinde olan genç, bu arayış içerisinde kendini çevreden yalıtma yoluna gidebilmektedir. Bu yolun, bu arayış içerisinde gence sağladığı faydaların yanında, gencin kendi bedenine, duygusal ve sosyal çevresine yabancılaşması aşırı bir hal alırsa, çocukta-gençte kendine ya da çevreye dönük yıkıcı davranışlar gelişebilmektedir. Bu davranışlardan biride elbette ki suç olan davranışlar olacaktır(Uluğtekin ve ark.,2004).Kızmaz(2013)'ın cezaevinden çıkan bireylerin neden yeniden suç işlediğini ele alan araştırmasın da ise; "Araştırma grubundaki suçluların önemli bir oranının, suç işlemeye çocukluk dönemlerinde başlamış oldukları; suçluların önemli bir oranının çocukluk dönemlerinde küçük çapta hırsızlık yaptıkları, kavga ettikleri bazı yaralama olaylarına karıştıkları, okuldan ve evden kaçtıkları'' tespit edilmiştir. Bu da, tekrarlı suçluluk ile çocukluk çağındaki anti-sosyal davranış arasında ilişkinin varlığını açıkça ortaya koymaktadır. Suçlu bireylerin çocukluk çağlarında bazı antisosyal davranışlar sergiledikleri düşünüldüğünde, suçluluk gelişiminin çocukluk dönemi ile doğrudan ilişkili olduğu söylenebilir. Suç eğilimin oluşmasında en riskli dönem, hiç şüphesiz ki çocukluk çağlarıdır. Yetişkin çağlarda suç işleme eğiliminin varlığı, yüksek ihtimalle çocukluk döneminde var olan anti-sosyal yapının devamlılığı olarak görülür (Akt; Kızmaz, 2013). Araştırma bulgularını destekleyen bu literatür verilerinin çocukluk çağının bir çok alan ile ilişkisi olduğu gibi suçluluk ile de doğrudan ilişkili olduğunun kanıtı olduğu, çocukların en çok sevgiye ve ilgiye ihtiyaç duyduğu dönemde sevgi ve ilgi

kazanabilmek adına gerek arkadaşları gerek ailesi gerekse akrabaları tarafından suç davranışına sürüklenmeye oldukça yatkın olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan bireylerin daha önce cezaevi deneyimi olma durumlarına bakıldığında; yarısından fazlasının (%65,3) daha önce cezaevine girmediğini ve şuan ki hüküm durumunun ilk kez cezaevi deneyimi olduğunu belirttiği, %16'sının daha önce bir kez cezaevi deneyimi olduğunu belirttiği, daha önce dört kez cezaevine girdiğini belirten kişi sayısının en az olduğu (%2,0) tespit edilmiştir. Sonuç olarak hükümlü bireylerin %34,7 sinin daha önce de bir cezaevi deneyimi olduğu ve suç davranışını tekrarladığı tespit edilmiştir. Temel'in 2011 yılında suça yönelmiş çocuklarla yaptığı çalışmasında da bu araştırmaya paralel olarak; katılımcıların %64.6'sının ilk kez suç işlediği, %16.2'sinin 2-4 kez suç işlediği bulunmuş olup Gönültaş'ın araştırmasında (2009) katılımcıların %41.5'inin ilk defa suç işlediği ancak %16.7'sinin 5 ile 10 defa arası suç işlediği görülmüştür. Öter'in (2005) çalışmasında ise çocuklardan %34'ünün önceden suç işlediği belirlenmiş olup Kocadaş'ın (2007) araştırmasında çocukların %18'inin tekrarlı suç işledikleri görülmüştür. Bu çalışmalardan farklı olarak; Sevim ve Soyaslan'ın 2008 yılında 72 kişi ile yaptıkları araştırmalarında 42 tanesinin daha önceden cezaevi deneyimi olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmanın diğer çalışmalara nazaran daha çok oranda kişinin suçu tekrarladığını göstermesinin nedeninin; araştırmanın yapıldığı cezaevinde kalan kişilerin çevresel koşulları ve ailelerinin sosyo kültürel yapısı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Literatüre bakıldığında da suç davranışının tekrar etme oranı azımsanamayacak kadar fazladır. Bu doğrultuda da etiketleme veya damgalama teorisyenlerinin de dediği gibi, bireylerin suçlu olarak etiketlenmeleri ile suçluk arasında ilişki kurulabilir ve kişinin suçlu olarak etiketlenmesinin suçluluk sürecinde pekiştirici rol aldığını savunulabilir (Kızmaz, 2002). Mahkûmiyetin suçluyu lekelediği, tüm kişiliği ve sosyal yaşamını olumsuz etkilediği, kendi sosyal çevresinden ayrılan kişinin sapkın gruplar ile ilişki kurmaya başladığı ve yeni sosyal çevresi sayesinde yeniden suç davranışına tekrar tekrar yöneldikleri düşünülmektedir.

Hükümlü bireylerin halen hükümlü bulundukları suç nedeni ile yarısına yakınının (%41,6) 1-6 ay arası cezaevinde olduğu, %22.1'inin ise 36 ay ve üzerinde, %16,7'sinin 13-24 ay arasında; %13,9'unun 7-12 ay arası; %5,7'sinin ise 25-36 ay arasıdır cezaevinde bulunduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılanların halen cezaevinde bulundukları hüküm giyme nedenlerine bakıldığında ise; katılımcıların çoğunluğu oluşturan %28,1'inin mal varlığına karşı suçlardan hüküm giydiği, bunu da %18,6 oranı ile eşit olarak hayata karşı ve vücut dokunulmazlığına karşı işlenmiş suçların takip ettiği, %7,4'ünün Kamu güvenine karşı, %6,6'sınınn Hürriyete karşı, %5,8'inin Kamu sağlığına karşı, %2,5'inin cinsel dokunulmazlığa karşı suç işlediği belirlenmiştir. Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü'nün internet sitesinde alınan bilgilere göre, halen cezaevinde kalmakta olan 184.905 yetişkin hükümlü ve tutuklu bazı suç türlerine göre sınıflandırılmış; en çok hırsızlık suç türünün (41.857 kişi) bunu uyuşturucu suçunun (35.007 kişi) takip ettiği, adam öldürme ve adam öldürmeye teşebbüs suçlarının toplamının (30.540 kişi) üçüncü sırayı aldığı takip ettiği tespit edilmiştir. Araştırma bulgularının litaratür ile hemen hemen benzer olduğu gözlemlense de, azda olsa tespit edilen bu farkın; araştırmanın yapıldığı ceza infaz kurumunda kalan hükümlülerin çevresel koşullarının bölgeden bölgeye değişiklik göstermesinden ayrıca ulaşılan kişi sayısının kısıtlı; suç türlerinin çok çeşitli olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hükümlü bireylerin ailelerinde cezaevi deneyimi olan bireyin var olma durumu incelendiğinde; çoğunluğu oluşturan 208 (%70,7) kişinin ailesinde cezaevi deneyimi olan bir bireyin olmadığı, 86 kişinin ise ailesinde bir suça karışarak cezaevine giren birey bulunduğu saptanmıştır. Literatür bilgilerinin araştırma bulgularına tam olarak uygunluk göstermediği ve farklı bulgulara yer verildiği tespit edilirken; yurtdışında 1517 suçlu kişi üzerinde yapılan bir araştırmada; "%32.9'unun babalarının, %7'sinin annelerinin suç kayıtlarının olduğu'' tespit edilmiştir (Rowe, Farrington 1997). Aksoy ve Ögel'in 2005 yılında yaptığı araştırmasında ise, "Hükümlü bireylerin aile çevresinde suç işleyenler arasında ilk sırayı yakın akrabalarının (amca, dayı, v.b. , %43.2), ikinci sırayı ağabey, abla (%27.4), üçüncü sırayı ise babanın aldığı'' tespit edilmiştir. Saltık'ın 2011 yılında çocuk hükümlülerle yaptığı çalışmasında; "Annen

baban ya da yakın akrabalarından tutuklanmış ya da hapse girmiş olan var mı?'' sorusuna çocukların % 61.5 i evet, % 38.5'inin ise hayır dediği; katılımcıların % 23. 1 inin babasının, %15.4 ünün ise erkek kardeşi, % 41.5 inin ise yakın akrabasının cezaevi deneyimi olduğunu saptadığı görülmüştür. Suç davranışının öğrenildiğini savunan kuramların, aile üyelerinin veya bireyin ilişkide olduğu kişilerin suç eyleminde bulunmasının, bireylerin suçluk süreçleri için oldukça önemli olduğunu savundukları bilinmektedir (Kızmaz, 2002). Kişilerin ailelerinde suçu öğrenip kopya ettiği, bu nedenle de suç davranışa yöneldiği düşünülmektedir. Buna rağmen araştırma bulgusunda katılımcıların %70,7'sinin ailesinde suç davranışı gösteren birinin olmadığını söyleme nedeninin daha öncede belirtildiği üzere kişilerin ailelerine yönelik olumsuz cümleler kullanmak istememelerinden kaynaklandığı, literatür ve araştırma bulguları arasındaki bu farkın da araştırma yapılan bölgelerin farklı kültürel özelliklere sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

4.5.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Sosyo Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan hükümlülerin "duygusal istismar" düzeyi (8,558 ± 4,847); "fiziksel istismar" düzeyi (7,725 ± 4,986); "fiziksel ihmal" düzeyi (8,442 ± 3,715); "duygusal ihmal" düzeyi (11,136 ± 5,607); "cinsel istismar" düzeyi (6,310 ± 3,488); "CTQ toplam" düzeyi (43,143 ± 18,142); olarak saptanmıştır. Zoroğlu ve arkadaşlarının 2001 yılında yaptığı "Çocukluk Dönemi İstismar ve İhmalinin Olası Sonuçları'' isimli 839 lise öğrencisi ile yapılan araştırmada; deneklerin %16.5'i ihmale, %15.8'i duygusal istismara, %13.5'i fiziksel istismara ve %10.7'si cinsel istismara (ensest dahil) maruz kaldığı saptanmıştır. Tiftik'in 2012 yılında yaptığı araştırmasında ise; araştırmaya katılan hükümlülerin yaklaşık %23'ünün çocukluk döneminde örselenme yaşantısına maruz kaldığı tespit edilmiş; çocukluk örselenme yaşantıları türleri ayrı ayrı incelendiğinde; yaklaşık %26'sının fiziksel örselenme yaşantılarının, %21'inin duygusal örselenme yaşantılarının ve %10'unun cinsel örselenme yaşantılarının, yüksek olduğu tespit edilmiştir. Hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeylerinin bu denli ortalama değerlerde olmasının nedeninin

kişilerin yetişkinlikte oldukça kötü bir hayat deneyimi geçirmiş olmaları, bu nedenle de çocukluk dönemlerini iyi hatırlamak ve anmak isteyerek, yaşadıkları kötü deneyimleri saklamak istemelerinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hükümlülerin cinsiyet değişkenine göre çocukluk çağı travması ve tüm alt travma türleri incelendiğinde; duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, CTQ toplam puanları ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak hükümlülerin cinsel istismar puan ortalamaları cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde; grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur($p=0,000<0,05$) ve kadınların cinsel istismar puanları ($x=7,139$), erkeklerin cinsel istismar puanlarından ($x=5,434$) yüksek bulunmuştur. Alandaki çalışmalar da, kadın suçluların yüksek oranda çocukluklarında fiziksel, duygusal ve cinsel örselenmeye maruz kaldıklarını belirtmektedir (Rossegger ve arkadaşları, 2009; Steffensmeier ve Broidy, 2001; Weizmann- Henelius ve ark., 2003; Putkonen ve ark., 2008; Akt; Tiftik, 2012). Bu durumun yaşı fark etmeksizin kadınların cinsel obje olarak görülmesi ve erkeklerin cinsel istismara maruz kalsa da konuyu saklamak istemelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Cinsel İstismar; ortaya çıkardığı suçluluk, utanç gibi duygular nedeniyle genellikle gizlenmektedir ve bu nedenle de gerçeği yansıtan istatistiksel verilere ulaşmak oldukça zordur (İşeri, 2008). Aslında toplumlarda sıklıkla görülen bir durum olmasına rağmen saklandığı için % 5-10'unun ortaya çıktığı düşünülmektedir (Turhan ve ark., 2006). Çünkü cinsel istismar kişinin ruhsal sağlığına zarar verebilecek en travmatik istismar türlerinden biridir. Chen ve arkadaşlarının 2010 yılında yaptığı araştırmada; 'Çocukluğunda cinsel istismara uğrayan bireylerde hayat boyu %3.09 anksiyete bozukluğu, %2.66 depresyon, %2.72 yeme bozukluğu, %2.34 travma sonrası stres bozukluğu, %16.17 uyku bozuklukları ortaya çıktığı ve %4.14 sıklıkla da intihar girişimleri yaşadıkları' bulunmuştur (Akt;Sinani, 2012). Suçluluğu oluşturan dinamik etkenler arasında zihinsel, duygusal ve kişilik bozuklukları sıralanabilir (Yavuzer, 1986). Cinsel istismar duygusal ve kişilik bozukluğunu etkileyen gizli kalmış bir istismar türüdür,

saklanıp çözümlenemediği için de suç davranışına yönelimi her dönemde tetiklediği düşünülmektedir.

4.6.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Ailelerine İlişkin Sosyo Demografik Özellikleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Yapılan araştırmalara göre ebeveynin yaşının küçül olması, herhangi bir işte çalışmıyor olması, ekonomik olarak yoksunluk, aile içi iletişim eksikliği, alkol madde kullanımı, ailede çocuk sayısının fazla olması ve ebeveynlerin eğitimsizliği gibi unsurların aile içerisinde çocuğun istismar ve ihmale maruz kalma ihtimalini artırıcı unsurlar olduğu belirlenmiştir (Beyazova ve Şahin 2001). Bu doğrultuda araştırmaya katılan bireylerin aile sosyo demografik bilgileri ve çocukluk çağı puan ortalaması ilişkisi karşılaştırılmıştır.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, CTQ toplam puanları ortalamalarının anne ve baba çalışma durum değişkeni açısından incelendiğinde grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Literatürde ebeveyn mesleği ve çocukluk çağı travması ilişkisine dair bir bulguya rastlanamadığından karşılaştırma yapılamamıştır. Birçok çalışmada anne baba mesleği ile ilgili bulgu bulunmakta ancak travma düzeyleri ile ilgili bir kıyaslamaya rastlanamamıştır.

Hükümlülerin anne, baba eğitim durumu ve kardeş sayıları ile travma düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek adına yapılan korelasyon analizine göre; duygusal ihmal ve anne eğitim düzeyi arasında; baba eğitim düzeyine bakıldığında; fiziksel ihmal ve ctq toplam ile aralarında çok zayıf negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Yani; anne eğitim düzeyi arttıkça duygusal ihmal azalmakta, baba eğitim düzeyi arttıkça, fiziksel ihmal ve CTQ toplam travma düzeyi azalmaktadır.

Hükümlü bireylerin kardeş sayısına bakıldığında ise çocukluk çağı travması ve alt boyutları ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Literatür ile araştırma bulgularının kısmen de olsa uyuştuğu gözlemlenirken; Demirer'in 2015 yılında yaptığı çalışmasında; araştırmaya katılan bireylerin baba ve anne eğitim durumu ile sadece fiziksel ihmal alt ölçeği arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Aynı araştırmada babası okuma yazma bilmeyen bireylerin diğer bireylere oranla fiziksel ihmal düzeylerinin; annesi okuma yazma bilmeyenlerin diğer bireylere oranla fiziksel ihmal düzeylerinin daha yüksek olduğunu saptamıştır. Literatür tarandığında suçlu bireylerin aile eğitim durumu ve çocukluk çağı travmasının incelendiği bir bulgu bulunamamasına rağmen depresyon şikayeti olan kadınlarla yapılan Demirer'in araştırmasının bulgularında ebeveyn eğitim durumu ile çocukluk çağı travmasının karşılaştırıldığı görülmüştür.

4.7.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Çocukluk Çağlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, CTQ toplam puanları ortalamalarının çocuklukta yaşanılan yer değişkeni açısından incelendiğinde grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$). Demirer'in 2015 yılında yaptığı çalışmasında da araştırma bulgularına benzer sonuçlar elde edilmiş ve araştırmaya katılan bireylerin çocukluk çağı travma düzeyleri ve yaşadıkları yer arasında ilişki saptanmamıştır. Çocukluk döneminde en uzun süre yaşanılan yer ve çocukluk çağı travma düzeyi arasında ilişki olmamasının, araştırmalarda kullanılan çocukluk çağı travma ölçeğinin daha çok ailesel konular üzerinde durması, çevresel faktörlerden gelecek travmalara yeterince değinmemesi olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, CTQ toplam puanları ortalamaları çocuklukta

yaşadıkları yerin gelir düzey algısı değişkeni açısından incelendiğinde grup ortalamaları arasındaki fark cinsel istismar puanları hariç anlamlı bulunmuştur. Buna göre;

- Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (10,235 ± 5,611), orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların(8,011 ± 4,433) ve yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (7,310 ± 4,054) yüksek bulunmuştur. Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları ise; (9,346 ± 6,149), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi olarak tanımlayanların (6,414 ± 3,077) ve orta gelir düzeyi olarak tanımlayanların (7,180 ± 4,472) fiziksel istismar puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (9,975 ± 3,811), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi (7,517 ± 3,135) ve orta gelir düzeyi (7,896 ± 3,579) olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Çocuklukta yaşanılan yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,259 ± 5,875), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi (9,517 ± 5,610) ve orta gelir düzeyi (10,432 ± 5,253) olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Çocuklukta yaşanılan yerin gelir düzeyini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (49,864 ± 20,171), çocuklukta yaşadıkları yerin gelir düzeyini yüksek gelir düzeyi (37,724 ± 14,774) ve orta gelir düzeyi (40,967 ± 16,948) olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Kısacası; yaşanılan ortamın gelir düzeyi ile çocukluk çağı travması ve alt düzeyleri arasında ilişki olduğu ve gelir düzeyi azaldıkça çocukluk çağı travmasının arttığı tespit edilmiştir.

Buna paralel olarak; araştırmaya katılan hükümlülerin fiziksel istismar ve cinsel istismar puanları ortalamalarının çocuklukta aile gelir tanımı değişkeni açısından incelendiğinde; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$). Ancak araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar ($KW=13,588$; $p=0,001<0.05$), fiziksel ihmal ($KW=28,967$; $p=0,000<0.05$), duygusal ihmal ($KW=18,376$; $p=0,000<0.05$) ve CTQ toplam ($KW=21,258$; $p=0,000<0.05$) puanlarının ortalamalarının çocukluk dönemlerindeki ailelerinin gelir durumunu tanımlamaları değişkeni açısından incelendiğinde; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre;

- Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları (9,835 ± 5,373), yüksek gelir düzeyi (7,522 ± 4,551) ve orta gelir düzeyi (7,917 ± 4,392) olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları (9,825 ± 3,711), çocukluklarında ailelerinin gelirini yüksek gelir düzeyi (7,522 ± 3,356) ve orta gelir düzeyi (7,720 ± 3,536) olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları (13,039 ± 5,669), yüksek gelir düzeyi (9,913 ± 5,900) ve orta gelir düzeyi (10,137 ± 5,245) olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Çocukluklarında ailelerinin gelirini düşük gelir düzeyi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları (48,320 ± 18,796), yüksek gelir düzeyi (39,348 ± 16,705) ve orta gelir düzeyi (40,488 ± 17,300) olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından yüksek bulunmuştur.
- Kısacası; çocukluk döneminde ailenin gelir düzeyi ile çocukluk çağı travması ve alt düzeyleri arasında genel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ve gelir düzeyi azaldıkça çocukluk çağı travmasının arttığı tespit edilmiştir.

Araştırma neticesinde aile gelir düzeyi tanımı ve çevre gelir düzey tanımlarının birbirine benzerlik gösterdiği ve ulaşılan sonuçların hemen hemen aynı olduğu

düşünüldüğünde birlikte ele alınmalarında bir sakınca görülmemiş olup, literatür bulgularında da birlikte değerlendirilmiştir. Literatür çalışmalarının da çocukluk çağı travmasını etkileyen öncelikli olan faktörün ekonomik problemler olduğuna değinmesinin araştırma bulgularımızı destekler nitelikte olduğunu göstermektedir. Ulaşılabilen araştırmaların çoğunda gelir düzeyi düşüklüğü ile istismar ve ihmal ilişkili bulunmuştur. Bu çalışmalardan biri olan Demirkapı'nın 2013 yılında yaptığı çalışmasında "1000 TL ve altında gelire sahip olan katılımcıların travma puan ortalamalarının anlamlı olarak 1000 TL ve üstündekilerden daha yüksek'' olduğu belirlenirken; Yılmaz Irmak (2008)'ın yaptığı çalışmasında ergen bireylerin ekonomik düzeyleri ile fiziksel istismara uğrayan ve istismara uğramayanlar arasındaki fark karşılaştırılmış; fiziksel istismara uğrayan grupta ekonomik durumun kötü, istismara uğramayan grupta ise ekonomik durumun iyi olduğu tespit edilmiştir. Zeren ve arkadaşlarının 2012 yılında yaptığı araştırmaya göre ise "Ailesi alt gelir düzeyine sahip öğrencilerin duygusal istismar ve toplam örselenme ölçek puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğu'' tespit edilmiştir. Ekonomik faktörlerin istenilen imkanlara ulaşmak için bir etken olduğu düşünüldüğünde, ekonomik düzeyin düşük olmasının, bireylerin çocukluk çağlarında bazı haklarından mahrum bırakılmalarına hatta temel ihtiyaçlarını karşılayamamalarına neden olabilmektedir. Bu da en önemli ihmal ve istismar nedenidir denebilir. Tüm hayatları boyunca haksızlığa uğradığını düşünen ve avantajlı kesim ile eşit haklara sahip olmaya çalışan çocuğun yetişkinlik döneminde toplum kurallarını kabul etmeyeceği ve normlara aykırı davranışlar sergileyeceği düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu da; hükümlülerin çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni ile travma düzeyinin karşılaştırılmasıdır. Hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, CTQ toplam puan ortalamalarının çocukluk döneminde yaşadıkları aile yapısı değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Kruskal Wallis H-testi sonuçlarına göre; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuş olup, sadece cinsel istismar puanları arasında fark anlamlı

bulunmamıştır. Farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını belirlemek üzere mann whitney u testi uygulanmıştır.

- Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların duygusal istismar puanları (9,83± 5,37), çocukluklarında geniş aile (9,87±5,10) ve parçalanmış aile (9,91±4,55) yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından düşük bulunmuştur.
- Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların fiziksel istismar puanları (6,92± 5,53), çocukluklarında parçalanmış aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (7,86±4,94) düşük bulunmuştur.
- Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların fiziksel ihmal puanları (9,12±3,71), çocukluklarında parçalanmış aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (9,52±3,36) düşük bulunmuştur.
- Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların duygusal ihmal puanları (13,04±5,67), çocukluklarında geniş aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (14,06±6,22) ve parçalanmış ailede yaşadıklarını söyleyenlerin duygusal ihmal puanlarından (14,18±5,90), düşük bulunmuştur.
- Çocukluklarında çekirdek ailede yaşayanların ctq toplam puanları (46,32±12,79), çocukluklarında geniş aile yanında büyüdüklerini söyleyenlerin puanlarından (46,94±15,46) ve parçalanmış ailede yaşadıklarını söyleyenlerin ctq toplam puanlarından (49,21±16,70), düşük bulunmuştur.
- ,Kısacası; ailede çocuğa verilen önem azaldıkça ve çocuğun temel yapı taşı olan aile yapısı bozuldukça çocukluk çağı travma düzeyinin arttığı söylenebilmektedir.

Çocukluk döneminde yaşanan ihmal istismar, çocuğun en yakınları tarafından gerçekleştirilmekte olup, yine travmayı minimuma indirmek ailenin temel görevidir (Avcı, 2008). Parçalanmış aileye sahip olmak, ebeveynlerin boşanması, çocuğun ebeveynleriyle yakından duygusal ilişki kuramaması, ebeveyn yoksunluğu gibi etkenlerin (Bulut 1996, Polat 2001, Örsel ve ark. 2011) çocukluk çağında travma yaşamak için risk faktörü oluşturduğunu belirten birçok çalışma bulunmakta olup bu da araştırma bulgularımızı desteklemektedir. Çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahip olan aile Hirschi'ye göre çocuğun sosyalleşmesinde ve toplumsal norm ve kuralları çevreleyen ahlak sistemini geliştirmesinde en önemli etkendir. Ailesinden

kopmuş, onların görüşlerini umursamayan çocuklar üzerinde toplumda yeterli kontrolü uygulayamadığı için çocuğun anti sosyalleşmesi daha da kolaylaşacağını savunmaktadır. Parçalanmış ailelerin denetim mekanizmasının ve aile ilişkilerinin zayıflayabileceği, aile yapısında önceliklerin değişerek çocuğun ihtiyaçlarının ve varlığının göz ardı edilebileceği bu durumunda çocuğun travma yaşamasında etken olduğu düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar(KW=89,866; p=0,000<0.05), fiziksel istismar (KW=116,989; p=0,000<0.05), fiziksel ihmal (KW=72,400; p=0,000<0.05), duygusal ihmal (KW=101,901; p=0,000<0.05), cinsel istismar (KW=29,879; p=0,000<0.05) ve CTQ toplam (KW=101,433; p=0,000<0.05). puan ortalamalarının aile ilişkilerini tanımlama değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan incelemede grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmuştur. Buna göre;

- Aile ilişkilerini annem ve babam birbirleri ile iyi anlaşamaz ama biz çocuklarını severdi (8,638 ± 3,975), babam annemi ve bizleri döverdi (14,955 ± 5,734), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (17,000 ± 5,000), ve üvey babam bizi ve annemi döverdi (18,000 ± 4,243) olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları, aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (6,802 ± 2,953) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi(14,955 ± 5,734), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (17,000 ± 5,000) ve üvey babam bizi ve annemi döverdi (18,000 ± 4,243), olarak tanımlayanların duygusal istismar puanları aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların duygusal istismar puanlarından (8,638 ± 3,975) yüksek bulunmuştur.
- Aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi (7,340 ± 3,936), babam annemi ve bizleri döverdi (15,046 ± 6,321), annem babamı ve bizleri döverdi (8,000 ± 0,000), ailesiz büyüdüm

(14,000 ± 0,000), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (15,000 ± 1,732), üvey babam bizi ve annemi döverdi(16,000 ± 4,243), olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları, aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (5,984 ± 2,841) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi (15,046 ± 6,321), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (15,000 ± 1,732), üvey babam bizi ve annemi döverdi (16,000 ± 4,243) olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanları, aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel istismar puanlarından (7,340 ± 3,936) yüksek bulunmuştur.

- Aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi (9,000 ± 3,989), babam annemi ve bizleri döverdi (12,432 ± 3,908), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (13,333 ± 5,508), üvey babam bizi ve annemi döverdi (16,500 ± 2,121) olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları, aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (7,257 ± 2,656) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi (12,432 ± 3,908) ve üvey babam bizi ve annemi döverdi (16,500 ± 2,121) olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanları aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların fiziksel ihmal puanlarından (9,000 ± 3,989) yüksek bulunmuştur.
- Aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi (13,404 ± 5,335), babam annemi ve bizleri döverdi (18,000 ± 4,356), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (17,333 ± 0,577), üvey babam bizi ve annemi döverdi (18,500 ± 4,950), olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanları aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (8,834 ± 4,158) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkileri babam annemi ve bizleri döverdi olanların duygusal ihmal puanları (18,000 ± 4,356), aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama

çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların duygusal ihmal puanlarından (13,404 ± 5,335) yüksek bulunmuştur.

- Aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi (6,745 ± 3,859), babam annemi ve bizleri döverdi (7,864 ± 4,840), annem babamı ve bizleri döverdi (13,000 ± 0,000) olarak tanımlayanların cinsel istismar puanları, aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların cinsel istismar puanlarından (5,775 ± 2,630) yüksek bulunmuştur.
- Aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi (45,681 ± 16,768), babam annemi ve bizleri döverdi (68,455 ± 18,936), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (68,000 ± 7,550), üvey babam bizi ve annemi döverdi (84,000 ± 25,456), olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları, aile ilişkilerini ailenin bütün fertleri birbirleri ile iyi anlaşır ve birbirlerini severdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (35,920 ± 10,648) yüksek bulunmuştur. Aile ilişkilerini babam annemi ve bizleri döverdi (68,455 ± 18,936), aile fertleri birbirlerini hiç sevmez ve iyi anlaşamazdı (68,000 ± 7,550), üvey babam bizi ve annemi döverdi (84,000 ± 25,456) olarak tanımlayanların CTQ toplam puanları aile ilişkilerini anne ve babam birbirleri ile iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi olarak tanımlayanların CTQ toplam puanlarından (45,681 ± 16,768) yüksek bulunmuştur.
- Kısacası aile ilişkileri bozuldukça, aile içi şiddet var oldukça çocukluk çağı travma düzeyi artmaktadır diyebiliriz. Çünkü aile içi şiddete maruz kalmak yada şahit olmak çocuk için başlı başına büyük bir travmadır. Çocuk en önemli suç türlerinden olan şiddeti ilesinden öğrenip uyguladığı düşünülmektedir. Çocukluk örselenme yaşantılarına maruz kalan bireylerin aile yaşantılarına bakıldığında; ebeveynler arası ilişkilerin bozuk olması, aile içi şiddet, ebeveynlerin psikiyatrik rahatsızlıkları gibi faktörlerin etkili olduğu görülmektedir (Şahin, 2008; Polat, 2007). Literatür bulgularının da araştırma bulgularını desteklediği tespit edilmiştir.

Ovacık'ın (2008) "Aile içi şiddetin erkek çocuğun şiddet içeren suç işleme davranışına etkileri'' isimli çalışmasında ise; ailesinde şiddet içerikli davranış bulunan çocukların fiziksel örselenme, duygusal örselenme ve ihmal, cinsel örselenme yaşantılarına daha fazla maruz kaldığı; özellikle duygusal ihmalde bu oranın daha yüksek olduğu belirlenirken; çocukların yarısından fazlasının daha önce evden kaçtığı saptanmakla birlikte evden kaçma sebeplerinin aile içi ilişkilerinin kötü olması olduğu belirlenmiştir. Glueck'lerin ebeveynlerin reddetme davranışları ve kullandıkları disiplin teknikleri açısından suçlu ve suçsuz gruplar arasında yaptıkları karşılaştırmalı bir çalışmada ise, ''suçlu grupta, çocuğa karşı ilgisizlik ya da düşmanlık gösteren baba ve annelerin oranı sırasıyla %69,8 ve %27,9 iken, suçsuz grupta bu oranlar %19,4 ve %4,5 olarak tespit edilmiş, suçlu grupta, çocuğa uygun olmayan disiplin teknikleri (gevşek, aşırı katı ya da tutarsız) uygulayan baba ve annelerin oranı %94,3 ve %95,8 iken, bu oranlar suçsuz grupta %44,5 ve %34,4 olarak; suçlu grupta fiziksel cezayı kullanan baba ve annelerin oranı %67,8 ve %55,6, suçsuz grupta aynı tür cezaya ağırlık veren baba ve annelerin oranı ise, %34,7 ve %34,6 olarak'' belirlenmiştir (Akt; Ulugtekin, 1991). Gökçearslan Çifçi'nin 2008 yılında kapkaç suçundan hüküm giyen yetişkinlerin, sosyo-demografik özelliklerini, sosyal dışlanma süreçlerini, suç ve diğer sapma davranışlarını incelediği araştırmada ise; ''Görüşme yapılan hükümlülerin %59,3'ünün çocukluk çağlarında, babası tarafından şiddet gördüğü, sadece %10,2'sinin anneleri tarafından, %22,4'ünün de ağabey, kardeş veya ablası tarafından sıklıkla şiddet gördüğü'' ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra aynı araştırmada ''Hükümlülerin %34,5'inin babaları da annelerine sık sık şiddet uygulamakta olduğu, gençlerin aile yapıları incelendiğinde ise çoğunun aile ilişkilerinin olumsuz olduğu, hükümlülerin aile üyeleri arasında, şiddetli geçimsizliklerin yaşandığı, parçalanmış ailelerden gelindiği ve hükümlülerin büyük çoğunluğunun aileleri düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip olduğu'' bulguları elde edilmiştir. İçli(2009)'nin suçlu çocuklar üzerine yaptığı 'Suç ve Sokak' isimli araştırmanın verilerine göre de çocukların % 31.6 sı doktora/hastaneye başvuracak kadar dövülme ve şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Çocukların % 36.8 i tanımadığı biri tarafından % 25.6 sı ise tanıdığı biri tarafından şiddete maruz kaldığını belirtmiştir. Grubun % 48.4 ü ise ailede var olan şiddetin sadece kendisine uygulandığını ifade etmiştir.

4.8.Hükümlü Bireylerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ile Kendileri ve Ailelerinin Suçluluk Durumlarına İlişkin Bilgiler Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, CTQ toplam puanları ortalamaları ilk suç işleme yaşı değişkeni açısından incelenmiştir; grup arasındaki ilişki anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$). Literatür tarandığında ulaşılan araştırmalarda çocukluk çağı travması ve ilk suç işleme yaşının karşılaştırılmasına ilişkin bir veriye rastlanmamış olup, bu nedenle kıyaslama yapılamamıştır. Ancak araştırmada ilk suç işleme yaşı ile çocukluk çağı travması arasında anlamlı bir ilişki bulunmamasının nedeninin; araştırma grubunun her yaş aralığı için yeterli sayıda kişi bulunmaması ve dengesiz dağılımdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Hükümlü bireylerin çocukluk çağı travma düzeyi ve daha önce cezaevine girme durumları arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan korelasyon analizine göre; hükümlü bireylerin daha önce cezaevine girme durumları ile duygusal İstismar ($r=0.145$; $p=0,013<0.05$), fiziksel istismar ($r=0.139$; $p=0,017<0.05$), fiziksel ihmal ($r=0.128$; $p=0,028<0.05$) ve ctq toplam puanları($r=0.127$; $p=0,029<0.05$) arasında çok zayıf, pozitif yönde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Kısacası; hükümlülerin daha önce cezaevine girme durumlarının var olması ve cezaevinde bulunma sayıları arttıkça duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal ve ctq toplam puanları da artmaktadır. Damgalanma teorisinin savunucularına göre, kişi, suç işledikçe etiketlenir, etiketlendikçe de suç işler, bu kurama dayanarak ta hükümlü bireylerin daha önce de suç işleme eğilimlerinin mevcut olduğu söylenebilir. Bunun yanı sıra, bu bulguya dayanarak; çocukluk çağı travma düzeyi yüksek olan bireylerin daha önce birkaç kez cezaevi deneyimi olduğu neticesine varılabilir. Çocukluk çağı travmasının sıklıkla aile içinde yaşandığı düşünüldüğünde ise; aile ilişkilerinin de suçluluk bakımından önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bir bireyi ve çocuğu suç davranışına sürükleyen birçok etken var olsa da, yapılan çalışmalar suçluluğun

ebeveynlerin kişisel ve sosyo-kültürel özellikleri neticesinde aile içinde doğan tutum ve davranışlarının neticesinde var olduğunu göstermektedir (Avcı, 2008). Hirschi; ‘‘Suçluluk negatif olarak aileye bağlılık derecesiyle bağlantılıdır. Bunun birçok boyutu vardır, öncelikle aileye bağlı olan çocuklar zamanlarının çoğunu ebeveynleriyle birlikte geçirirler ve suç davranışı için yeterli zamanı bulamazlar. İkinci boyut ise ailesine bağlı olan çocuklar ebeveynlerin yokluğunda da psikolojik olarak onların varlığını hissedeceklerdir ve ailelerinin ne düşüneceklerini dikkate alacaklardır. Üçüncü boyut ise ebeveyn- çocuk ilişkisinde iletişimin içtenliği önemlidir. Ebeveynlerine bağlı olan çocuk kendi hayatını ve deneyimlerini ailesiyle paylaşmaya açık olacaktır, bu ise ileriki dönemdeki iletişimi de arttıracaktır. Son olarak ebeveyn ve çocuk arasındaki saygı ve şefkat önemlidir ve suçu engelleyici bir boyuta sahiptir. Böyle durumlarda çocuk ailesinin görüşlerini alacaktır ve davranışlarıyla ebeveynlerinin onayını almaya çalışacaktır. Böylece çocuk üzerinde toplumsal kontrol sağlanacak ve çocukta parçası olduğu diğer grup normlarını ve ahlakını dikkate alacaktır. Ebeveynler arasındaki ilişkinin niteliği de çocuk suçluluğunda etkili bir değişkendir. Ebeveynler arasındaki kötü ilişkiler suçlulukta önemli bir etkendir’ demiştir (Akt. Saltık, 2011). Az öncede belirtildiği üzere aile ilişkileri çocukluk çağı travması yaşanmasında, dolaylı olarak da aile ilişkileri nedeni ile travmaya maruz kalan çocuğun suç davranışına itilmesi söz konusudur denebilir.

Araştırmaya katılan hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel istismar, CTQ toplam puanları ortalamalarının hüküm nedeni değişkeni açısından incelenmiş; grup ortalamaları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır($p>0.05$). Ulaşılan literatür bilgilerinde çocukluk çağı travması ve suç türü arasında ki ortalamayı inceleyen herhangi bir bulguya rastlanamamıştır, bu nedenle kıyaslama yapılamamıştır ancak; araştırma bulgusunun anlamlı çıkmamasının nedeninin, grubun işlemiş olduğu suç türünün oldukça çeşitli olması ve her suç türünden eşit veya yeterli sayıda hükümlü bulunmaması olduğu düşünülmektedir.

Hükümlülerin duygusal istismar, fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve ctq toplam puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birinin var olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Ailesinde suç işleyen kişi bulunmayanların duygusal istismar puanları (x=7,957), fiziksel istismar puanları (x=7,154), fiziksel ihmal puanları (x=8,039), duygusal ihmal puanları (x=10,385), ctq toplam puanları (x=40,774), ailesinde suç işleyen birileri bulunanların duygusal istismar puanlarından (x=10,012), fiziksel istismar puanlarından (x=9,105), fiziksel ihmal puanlarından (x=9,419), duygusal ihmal puanlarından (x=12,954) ctq toplam puanlarından (x=48,872) düşük bulunmuştur. Hükümlülerin cinsel istismar puan ortalamasının ailesinde suç işleyen birey olma durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan Mann Whitney-U testi sonucunda grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmamıştır. Kısacası; ailede suç işlemiş bir bireyin varlığı çocukluk çağı travmasını tetiklemekte ve arttırmaktadır diyebiliriz ki literatür bulguları araştırma sonuçlarını da destekler niteliktedir;

Ronald Akers'in sosyal öğrenme teorisi incelendiğinde ve değerlendirildiğinde çocuk yakın çevresi ve akran grubu tarafından etkilenmektedir ve sıklıkla bu kişiler tarafından travmaya uğramaktadır. Akers'in tanımladığı akran sosyalizasyonuna bakıldığında aksi bir sosyalleşme olduğu sapmış ve yanlış değerlerin öğrenildiği ve aktarıldığı bir sosyalleşme şeklidir denebilir; bu bağlamda da 'Çocuklar suçu özendirici tanımların yaygın olduğu, sapmış akranların bulunduğu çevrelerde suç için gerekli motivasyonun yanında suç öğrenme tekniklerini, sapmış değerleri ve suçu rasyonelleştirmeyi de öğrenirler' diyebiliriz. Suçlu rol modellerin ve diğer sapma biçimlerinin de (madde ve alkol kullanımı gibi) yaygın olduğu çevrelerde yasayan çocuklar suç davranışı ve diğer sapma biçimleri açısından yüksek risk altında bulunurlar (Saltık, 2011) ve bu durum doğrudan çocuğun travmatik yaşam olaylarına maruz kalmasına neden olur. Ailesinden herhangi birinin cezaevinde bulunması bazen çocuğun temel gereksinimlerinin karşılanmamasına neden olur, bu şekilde ihmal ve istismara uğrayan çocuğun da ihtiyaçlarını karşılamak için suç davranışına yöneldiği söylenebilir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

- Araştırmaya 151 (%51,4) kadın 143 (%48,6) erkek toplam 294 kişi katılmıştır. Araştırmaya katılan hükümlülerin en yüksek duygusal ihmal puanının bulunduğu, bunu sırası ile duygusal istismar, fiziksel ihmal, fiziksel istismar ve cinsel istismar puanının takip ettiği görülmüştür. Çocukluk çağı travma ölçeğinin toplam puanından ise beklenenin altında puan aldıkları tespit edilmiştir. Bu durumun ölçeklerin uygulandığı sırada kişilerin 'o kadar kötü bir yetişkinlik dönemi geçirdim ki çocukluğumu nasıl kötülerim' gibi ifadeler kullanmalarından yola çıkılarak, anketlerde aileleri hakkında olumsuz cevaplar vermek konusunda çekingen davranmalarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

- Bunun yanı sıra cinsiyet değişkenine göre travma toplam puanları ve alt ölçek puanları karşılaştırıldığında sadece cinsel istismar bakımından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Kadınların cinsel istismar puanları (x=7,139), erkeklerin cinsel istismar puanlarından (x=5,434) yüksek bulunmuştur. Bu durumun kadının yaşı fark etmeksizin cinsel bir obje olarak görülmesinden kaynaklanabileceği gibi erkeklerin cinsel istismar konularında konuşmak istememeleri ve saklamalarından da kaynaklı olabileceği düşünülmektedir.

- Katılımcıların yaşları 20-65 yaş arasında değişmekte olup yaş ortalaması yaklaşık 38' dir. Katılımcıların çoğunluğunu oluşturan 122 kişinin 30-39 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Bu yaş aralığının toplumca kabul gören bir getirisi olan evlilik kurumuna katılımcıların çoğunun dahil olduğu, yarısına yakınının ise evliliklerini halen devam ettirdiği tespit edilmiştir.

- Araştırmaya katılanların ve ebeveynlerinin eğitim düzeylerine bakıldığında ise her iki grubunda eğitim düzeylerinin düşük olduğu tespit edilirken, yine kadınların çoğunluğunun, annelerinin de olduğu gibi toplumsal rollerin kendine ev içerisinde

yüklediği sorumluluklar nedeni ile hem öğrenim hem de iş hayatından yoksun bırakıldığı gözlemlenmiştir.

- Hükümlü bireylerin kardeş sayılarının fazla olduğu tespit edilmesi ile bu durumun hem ebeveynlerinin çocuklarına ayırdıkları zaman ve imkanların azalması anlamına geldiği hem de çocuk üzerinde ebeveyn tarafından kurulan denetimin azalması anlamına geldiği kanaatine varılmıştır. Azalan denetim ve kısıtlanan imkanlar çocukların suça sürüklenmesine etken oluştururken, kardeş sayısındaki artış; çocuğun aile içerisinde rolünün de değişerek kardeşlerinin bakımını sağlama sorumluluğu da almasına neden olmaktadır. Çocukluğunu yeterince yaşayamamasına ve temel haklarından mahrum kalmasına sebep olan bu durum kişilerin sağlıklı birer yetişkin olmasını önlemekte ve sapıcı davranışlara yönelmelerine etken oluşturmaktadır.

- Hükümlü bireylerin çoğunluğu çocukluklarında yaşadıkları semtin gelir düzeylerini düşük gelir düzeyi olarak tanımlamış, buna paralel olarak yine çoğunluk çocukluk dönemlerinde ailelerinin gelir düzeyini de düşük gelir düzeyi olarak tanımlamışlardır. Ekonomik anlamda güçlü olmanın her kapıyı açabileceği inancı ve çağımız insanlarının bu doğrultuda yönlendirilmesi kişileri zenginlik hırsı ve arzusu ile doldurmuştur. Bu durum da ayırıcı fırsatlar teorisini savunan kuramcılarının da bahsettiği üzere toplumun avantajlı kesimleri ile eşit fırsatlara sahip olmayan kişilerin arzularına gayri meşru yollarla ulaşmaya çalışmaları ile neticelenmiştir. Bunun yanı sıra çocukluk döneminde yaşanılan yerin ve ailenin gelir düzeyi algısı ile çocukluk çağı travması ve alt düzeyleri arasında ilişki olduğu; gelir düzeyi algısı azaldıkça çocukluk çağı travmasının arttığı da tespit edilmiştir. Yine ekonomik olarak yoksunluk çeken bir ailede büyüyen çocuğun, temel haklarına dahi kolayca ulaşamaması (eğitim, sağlık vb) çocuğun ihmal ve istismara uğraması ile sonuçlanmaktadır. Tüm hayatları boyunca haksızlığa uğradığını düşünen ve avantajlı kesim ile eşit haklara sahip olmaya çalışan çocuğun yetişkinlik döneminde toplum kurallarını kabul etmemesinin ve normlara aykırı davranışlar sergilemesinin kaçınılmaz bir sonuç olduğu düşünülmektedir.

- Hükümlü bireylerin çocukluklarında yaşadıkları aile modellerine bakıldığında; katılımcıların çoğunluğunun çocukluğunda çekirdek ailem modeline sahip olduğu; çok az bir kısmının parçalanmış bir ailede yaşadığı tespit edilmiştir. Yine bu doğrultuda hükümlülerin çocukluk çağlarında aile ilişkilerini tanımlama şekline bakıldığında ise; yarısından fazlasının ailelerinin bütün fertlerinin birbirleri ile iyi anlaştığını ve birbirlerini sevdiğini belirttikleri belirlenmiştir. Ancak geri kalan kısmın aile içi şiddete ya şahit olduğu ya da maruz kaldığı düşünüldüğünde, bu oranın azımsanmaması gerektiği düşünülmektedir. Her ne kadar hükümlü bireylerin çoğunluğu parçalanmış bir ailede yaşamayıp, aile ilişkilerinin iyi olduğunu söyleseler de parçalanmış ailelerde çocukluk çağı travma düzeyinin arttığı; aile ilişkileri bozuldukça ve aile içi şiddet var oldukça da çocukluk çağı travma düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir. Çocuğun gelişiminde önemli bir etkiye sahip olan aile Hirschi'ye göre çocuğun sosyalleşmesinde ve toplumsal norm ve kuralları çevreleyen ahlak sistemini geliştirmesinde en önemli etkendir. Ailesinden kopmuş, onların görüşlerini umursamayan çocuklar üzerinde toplumda yeterli kontrolü uygulayamadığı için çocuğun anti sosyalleşmesi daha da kolaylaşacağını savunmaktadır. Aile içi şiddete maruz kalmak ya da şahit olmak çocuk için başlı başına büyük bir travmadır ve aileden kopmaya neden olabilmektedir. Aileden kopan çocuk her yönden örselenmeye açık hale gelmiş olup, yönlendirilmeye ve suça yönelmeye meyilli hale gelir.

- Araştırmaya katılan bireylerin daha önce cezaevi deneyimi olma durumlarına bakıldığında; yarısından fazlasının daha önce cezaevine girmediğini ve şuan ki hüküm durumunun ilk cezaevi deneyimi olduğunu belirttiği, ancak azımsanamayacak bir kısmının ise daha önce cezaevi deneyimi olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda cezaevi deneyimi sayısı ile çocukluk çağı travması kıyaslandığında ise çocukluk çağı travması arttıkça suç işleme eğiliminin artmakta ve cezaevine girme durumunun artmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukluk çağı travmasının olumsuz sonuçlarının en önemlilerinden bir tanesi suçluluktur. Çocuk ihmal ve istismarı, çocuğu psiko-sosyal yönden etkilediğinden, gerek çocukluk dönemini gerekse yetişkinlik dönemini sağlıklı atlatamayan birey, kendini kanıtlamak, kendisine eşit davranmayan toplum kurallarına uyum

sağlamamak, diğer insanlara eşit haklara sahip olmak gibi daha sayamadığımız birçok nedenle hayatının herhangi bir döneminde suç eğiliminde bulunabilmektedir.

- Araştırmaya katılanların halen cezaevinde bulundukları hüküm giyme nedenlerine bakıldığında ise; katılımcıların çoğunluğu oluşturan üçte birine yakınının mal varlığına karşı suçlardan hüküm giydiği, bunu da eşit oranlarla hayata karşı ve vücut dokunulmazlığına karşı işlenmiş suçların takip ettiği, sırası ile de Kamu güvenine karşı, Hürriyete karşı, Kamu sağlığına karşı, cinsel dokunulmazlığa karşı suçların oranlarının birbirini takip ettiği belirlenmiştir. Ancak çocukluk çağı travması ile suç türleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu durumun Türk Ceza Kanununa göre sınıflandırılan suç türlerinde yeterli ve eşit sayıda kişiye ulaşılamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

- Hükümlü bireylerin ailelerinde daha önce cezaevi deneyimi olma durumu incelendiğinde ise; %29,3 ünün ailesinde daha önce cezaevine girmiş bir kişinin var olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra ailede suç işlemiş bir bireyin varlığı ve bu kişi sayısının artmasının çocukluk çağı travmasını tetiklemekte ve arttırmakta olduğu sonucuna varılmıştır. Sosyal öğrenme kuramcılarının da bahsettiği üzere çocuklar davranışları kopya ederler ve uygularlar, ailesinde suç davranışına şahit olan çocukta suç davranışını yadırgamaz öğrenir ve normalleştirir. Buna ek olarak ta aileden herhangi biri özellikle çocuğun bakımını sağlayan birinin kısa yahut uzun süreli cezaevinde bulunması çocuğun bakımının aksatılmasına, sosyal çevresince dışlanmasına ve örselenmesine neden olur. Bu durum çocuğu ihmal ve istismara uğramaya açık bir hale getirdiği için, çocukluk çağı travmasında da artış görülmektedir diyebiliriz.

5.2. Öneriler

Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre dünyada 1-14 yas grubundaki 40 milyon çocuk istismar veya ihmale uğramakta, desteğe ihtiyaç duymaktadır. Yaşanan ihmal ve istismar sonucu çocuklarda oluşan örselenmenin yetişkinlik dönemine yansıyan birçok olumsuz sonucu olduğu bilinmektedir. Son zamanlarda bu sonuçlardan birinin de suç davranışı göstermeye yatkınlık olduğu düşünülmektedir. Yurt dışında yürütülen birçok araştırmada ise çocukluk çağı örselenmesinin suça yönelmeye neden olduğuna ilişkin kanıtlara ulaşılmıştır. Bu ülkelerde olumsuz yaşam deneyimlerinin bireyin yaşamındaki etkisini hafifletmek amacıyla yaşanan travmalar ile baş etme konusunda çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. Bu doğrultuda ülkemizde de konu ile ilgili yapılabilecekler hakkında verilebilecek öneriler üç bölüme ayrılarak sunulacaktır.

5.2.1 Adli Sosyal Hizmet Alanına Yönelik Öneriler

- Sosyal hizmetin her alanında olduğu gibi adli sosyal hizmet alanı da bazı sıkıntılı zamanlar geçirmiş ve ülkemizde gelişimi çok uzun yıllara dayanmamaktadır. Bu durumun fırsata çevrilmesi gerekmektedir. Bu süreçte yurt dışındaki iyi uygulamaları dikkate alınmalı ve ülkemizin koşullarına uygun olarak düzenlemelidir.

- Bu alanda mikro, mezzo ve makro düzeyde çalışma yapılmalı ve adli sosyal hizmet alanında bu çalışmaları yapabilecek kalifiye sosyal hizmet uzmanları çalıştırılmalıdır.

- İlk olarak suçun önlenmesi konusuna katkı sağlaması amacıyla koruyucu önleyici çalışmalara öncelik verilmesi gerekmekte olup; suçlu bireylerin özellikleri, suça yönelme nedenleri ve suç davranışı konusundaki yapılacak çalışmalar artırılmalı, böylelikle bu konuda yapılacak uygulamalar geliştirilmelidir.

- Kolluk kuvveleri ile iş birliği yapılarak suç haritaları oluşturulmalı suç işleme oranı yüksek olan bölgelerde, bölgenin sosyo-kültürel yapısına uygun koruyucu önleyici ve rehabilite edici faaliyetler planlanmalıdır. Bu planlamalar yapılırken diğer alan ve disiplinlerde çalışan meslek elemanları ile ortak çalışılmalı, özellikle okulda öğretmenler, rehberlik birimleri, toplum merkezlerinde çalışan uzmanlar ile işbirliği içinde olmalıdır. Böylelikle riskli gruplar belirlenerek olumsuz arkadaş çevresi ve davranışlarının tespit edilmesiyle ilerde oluşabilecek davranış sorunları engellenmelidir.

- Medya aracılığı ile kamuoyu bilinçlendirme faaliyetleri yapılmalı, suç davranışına özendirici yayınlar durdurulmalıdır. Toplumca, zenginlik, mal mülk ve statü öneminin azaltılması adına, kitle iletişim araçları kullanılarak, insanların bilinçaltına daha insancıl değerlerin yerleşmesi için yayınlar yapılmalıdır

5.2.2. Çocukluk Çağı Travmasının Önlenmesi Yönelik Öneriler

- Çocukluk çağı travması herkesin günlük hayatta karşılaşabileceği bir durumdur ve hem yaşandığı dönemde hem de yetişkinlik döneminde olumsuz etkiler bırakır. İnsan hayatında bu denli öneme sahip bir konu hakkında; özellikle koruyucu önleyici çalışmalara temel oluşturabilmesi için; araştırmalar sıklaştırmalı, literatür kaynakları arttırılmalıdır.

- Medya aracılığı ile çocukluk çağı travması oluşturabilecek hususlar hakkında bilinçlendirme içerikli kamu spotları yayınlanmalıdır. Çocukluk çağı travması oluşturabilecek ve özellikle şiddet suçuna özendirici yayınlar kaldırılmalı, bu konuda denetimler sıkılaştırılmalıdır.

- Çocukluk çağı travmasının önlenebilmesi ve çözülemeyen travmaların çözülebilmesi için konuyla ilgili olabilecek, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı; Sağlık Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı arasında gerekli koordinasyon ve işbirliği sağlanmalıdır. Bu doğrultuda toplumun her kesimine

rahatlıkla ulaşabilen hastanelerde; sosyal hizmet uzmanı, psikolojik danışman, psikiyatrist ve hemşirelerden oluşan ekipler oluşturulmalı ve oluşturulan ekiplerin sıklıkla çocukluk çağı travması ve etkileri hakkında hem hastane personeline hem de hizmet alanlara eğitimler vermelidir. Yine toplumun her kesimine ulaşabildiği, özellikle çocukluk döneminin çoğunun okulda geçtiği ve çocuk ile ebeveyninin okul ve öğretmene bağlılığı düşünüldüğünde, Milli Eğitim Bakanlığınca, çocukluk çağı travmaları hakkında eğitimler düzenlenerek aileler bilinçlendirilmeli, oluşturulan ve işbirliği kurulan ekiplerce çocukların travma yaşamasına veya yaşadıkları travmaları atlatmalarına destek olunmalıdır. Aile ve sosyal politikalar bakanlığınca tüm Türkiye genelinin risk haritası çıkarılarak, riskli bölgelerdeki sosyal hizmet merkezlerince çocukluk çağı travması ve çocuk hakları hakkında bilinçlendirme faaliyetlerinin yürütülmesi sağlanmalıdır.

- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığında korunma ve bakım altında bulunan yaşadıkları çocukluk çağı travmasını atlatamayan çocuklar, hastanelere travma bulguları ile gelen çocuklar ve okullarda ailesi yanında kalıp travma sonrası belirtilerini gösteren çocukların belirlenerek tedaviye yönlendirilebilmesi için özellikle bu üç kurumda çalışan meslek elemanları konu hakkında yetkin olmalı ve sıklıkla güncellenen eğitimler almalıdır.

5.2.3. Suçluluk ve Çocukluk Çağı Travması İlişkisine Yönelik Öneriler

- Şehirlerin sosyo-ekonomik düzeyi düşük bölgelerinde yaşayan çocukların eğitim, sağlık gibi temel hakları olan hizmetlere kolay bir şekilde ulaşabilmeleri sağlanmalıdır. Böylelikle haklarına diğerleri gibi kolaylıkla ulaşabilen çocuklar ve bireylerin suç davranışına yönelmesi önlenebilir.

- Adalet sistemi içerisinde çocukluk çağı travmasına yer verilerek, koruyucu önleyici çalışmalarda ve iyileştirme çalışmalarında çocukluk çağı travmaları üzerinde durulmalıdır.

- Bu doğrultuda, cezaevinde çalışan psiko sosyal destek birimindeki meslek elemanı sayısının arttırılarak konu hakkında yetki ve sorumluluk verilmelidir. Atlatılamamış çocukluk çağı travması olan hükümlü bireyler tespit edilerek; psiko-sosyal destek biriminde mikro ve mezzo çalışmalar yapılmalı, özellikle grup çalışmalarına önem verilmelidir. Çözümlenememiş çocukluk çağı travması bulunan hükümlülere tahliye sonrası toplum yaşamına uyum sağlaması ve suçu eylemini tekrarlamaması için bireysel terapiler uygulanmalıdır.

- Çocukluk çağı travmasının çözümlenmesi yönün de çalışma yapacak donanımlı meslek elemanları suçlu bireylerle çalışan konu hakkında görevlendirilmelidir. Denetimli serbestlik bürolarında çocukluk çağı travması hakkında çalışan kişiler görevlendirilerek, tahliye olan hükümlülerin tedavi süreçlerinin takibi sağlanmalıdır.

- Tüm bunların yanı sıra araştırmaya katılan bireylere 'Çocukluk Çağı Travma Ölçeği' uygulanırken; çocukluk çağı travmasının; geniş bir kavram olduğu, çocukluk döneminde aile içinde, dışarda her yerde yaşanabileceği düşünülmüştür. Ancak çocukluk çağı travma ölçeği içerisinde genelde aile odaklı soruların var olduğu görülmüş ve eğitim seviyesi düşük bireyler tarafından anlaşılmasının zor olduğu tespit edilmiştir. Bu doğrultuda; ölçek dilinin daha sadeleştirilmesi ve eğitim seviyesi düşük bireylerce anlaşılır hale getirilmesi, çocukluk çağı travma kavramı kapsamında da ailenin yanı sıra çevre odaklı olarak da geliştirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

ÖZET

Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyi ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmanın örneklemini; Denizli Bozkurt Kadın Açık ve Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz kurumlarında kalmakta olan, araştırmaya katılmakta gönüllü, 143 erkek 151 kadın hükümlü oluşturmaktadır.

Araştırma materyalinin toplanmasında ise daha önce geçerlilik ve güvenilirliği yapılmış çocukluk çağı travma ölçeği ve araştırmacı tarafından hazırlanmış olan sosyo-demografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırmanın istatiksel değerlendirmesinde, İki bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında man whitney-u testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında niceliksel sürekli verilerin karşılaştırılmasında kruskall whallis testi kullanılmıştır.

Araştırmaya katılan hükümlülerin "duygusal istismar" düzeyi (8,558 ± 4,847); "fiziksel istismar" düzeyi (7,725 ± 4,986); "fiziksel ihmal" düzeyi (8,442 ± 3,715); "duygusal ihmal" düzeyi (11,136 ± 5,607); "cinsel istismar" düzeyi (6,310 ± 3,488); "CTQ toplam" düzeyi (43,143 ± 18,142); olarak saptanmıştır. Analizlerden elde edilen sonuçlar ise ayrıntılı bir şekilde tartışılmış ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Çocukluk Çağı, Çocukluk Çağı Travması, İhmal ve İstismar, Suç, Travma

SUMMARY

Examining Childhood Trauma Level Of Adult Convicts İn Terms Of Some Variables

This study which is made for the purpose of determining childhood trauma level of adult convicts and the relationship between these levels and some socio-demogpahic variables is examplified in 143 men and 151 women, currently staying in Denizli Bozkurt Women's open prison and Type-D Denizli Closed Prison and eager to volunteer in the study.

Upon gathering the research material, childhood trauma scale, previously confirmed in reliability and validity analysis and socio-demographic information form prepared by the researcher was used. In the statistical evaluation of the research, to compare the quantitative datas between the two independent groups, man whitney-u test; and to compare the quantitative data between more than two independent groups, kruskall whallis test was used.

It is determined that the "emotional abuse" level is 8.558 ± 4.847, physical abuse level is 7.725 ± 4.986, physical negligence level is 8.442 ± 3.715, emotional negligence level is 11.136 ± 5.607, sexual abuse level is 6.310±3.488 CTQ overall level is 43.143 ±+ 18.142. The results taken from the analyses, are discussed in detail and made suggestions about.

Keywords: Abuse and Neglect, Childhood, Childhood Trauma, Crime, Trauma

KAYNAKLAR

ABAYHAN, Y, (2007). Suçlunun Cezalandırılmasına İlişkin Adalet Algısında Ve Suçluya Yönelik Duygularda Suçlunun, Mağdurun Ve Suçun Niteliklerinin Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara

AĞIRGÖTÜREN, B, (2006), Malatya Kentinde Çocuk Suçluluğu, Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya

AKÇO S, AKSEL Ş, ARMAN AR VE ARK. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali Uygulama Kitabı, İstanbul: Türk Adli Tıp Kurumu –UNICEF; 13-33.

AKDUMAN, GG, RUBAN, C., AKDUMAN, B., KORKMAZ, . (2005). "Çocuk ve Cinsel istismar*", Adli Psikiyatri Dergisi,* **3(**1): 9-14

AKDOĞAN, H, (2005). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Türkiye'de çocuk cinsel istismarını önlemeye yönelik çalışmalar. *Polis Bilimleri Dergisi***, 7**(1), 1-15.

AKSOY, A, ve ÖGEL, K, (2005). Sokakta Yaşayan Çocuklarda Kendine Zarar Verme Davranışı ve Madde Kullanımı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi***, 6,** 163-169

AKTEPE, E, (2009). Çocukluk Çağı Cinsel İstismarı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, **1,**95-119.

AKTU, Y, (2016). Levinson'un Kuramında İlk yetişkinlik Döneminin Yaşam Yapısı. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar***. 8(**2);162-177

AKYÜZ, H, (1996). "Aile Sosyolojisi İle Eğitim Sosyolojisi İlişkisi*", Atatürk Üniversitesi FEF Edebiyat Bilimleri Araştırma Dergisi,* **23**, Fen- Edebiyat Fakültesi Ofset Tesisleri, Erzurum.

AKYÜZ, H, (1991). Eğitim Sosyolojisinin Temel Kavram ve Alanları Üzerine Bir Araştırma, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul

AKYÜZ, E, (2000). Çocuğun Haklarının Ve Güvenliğinin Korunması. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, Ankara.

AMERİCAN PROFESSİONAL SOCİETY ON THE ABUSE OF CHİLDREN (APSAC), (1995). Guidelines For The Psychosocial Evaluation Of Suspected Psychological Maltreatment İn Children And Adolescents. Chicago: Author.

ARAL, N, (1997). Fiziksel İstismar ve Çocuk. Tekışık Veb Ofset Tesisleri, Ankara

AŞKIN, M, (2005). "Kişilik ve Kişiler Arası İlişkiler". İnsan Yolunda Davranışlar, İlişkiler, İletişim. Adem Solak (Ed.). Ankara : Pegem Yayınları

AVCI, M, (2008). Tutuklu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma: Çocukların Suça Yönelmesinde Etkili Olan Toplumsal Nedenler Ve Çözüm Önerileri. Atatürk Üniversitesi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* **11**(1): 49-73

AYAN, S, (2007). Aile İçinde Şiddete Uğrayan Çocukların Saldırganlık Eğilimleri. Anatolian Journal of Psychiatry**, 8**, 206-214

AYDIN, O. ve İŞMEN E. (2003). 18-25 Yaş Grubu Erkeklerde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantısının İncelenmesi. M.Ü. *Ankara Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, **18**, 7-20.

BAHAR, G, SAVAŞ, HA, ve BAHAR, A, (2009). Çocuk İstismarı Ve İhmali: Bir Gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, **4**(12), 51-65

BAHALİ, K, AKÇAN, R, TAHİROGLU, AY, ve AVCİ, A, (2010). Child Sexual Abuse: Seven Years İn Practice. Journal Of Forensic Sciences, **55**(3), 633-636.

BARKER, R.L. (1999), The Social Work Dictionary (4th Ed.). Washington: NASW Press

BARKER, R. L., BRANSON, D. M. (2000). Forensic Social Work: Legal Aspects of Professional Practice. New York: The Haworth Press

BAKIRCIOĞLU, R, (2007). Çocuk Ruh Sağlığı ve Uyum Bozukluklar. Anı Yayıncılık, Ankara.

BALO, YS, (1995). Suç Mağduru Ve Suç Faili Olan Çocuklar Açısından Çocuk Suçluluğu Ve Çocuk Mahkemeleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul

BAYKUL, Y, (1996). İstatistik Metotlar Ve Uygulamalar. Ankara: Lazer Ofset

BYERS, J.(1991). Çocuk İstismarını Önleme: Önleyici Programlar ve Halk Eğitimi, Çocuk İstismarı ve İhmali, İlo, Ankara, 279-286.

BİLİM, G, (2012). Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları: Duygu Düzenleme, Kişilerarası Tarz Ve Genel Psikolojik Sağlık Açısından Bir İnceleme. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

BİLİR, Ş, ARI, M, DÖNMEZ, NB ve GÜNEYSU, S, (1991). 4-12 Yaşları Arasındaki 16.100 Çocukta Örselenme Durumları İle İlgili Bir İnceleme, Esin Konanç Ve Diğerleri (Der.) Çocuk İstismarı ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, (45-53), Ankara: Gözde Repo Ofset

BİNBAŞIOĞLU, C, (1983). Ruh Sağlığı Bilgisi, 3. Basım, Binbaşıoğlu Yayınevi, Ankara.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÇOCUK HAKLARI SÖZLEŞMESİ (1989). T.C Resmi Gazete, 22184, 27 Ocak 1995

BROWNE, A, ve FİNKELHOR, D, (1986). Impact Of Child Sexual Abuse*: A Review Of The Research. Psychological Bulletin*, **99**, 66–77.

BULUT, I, (1996). Genç anne ve çocuk istismarı. Ankara: Bizim Büro

CANSUNAR, N., ASİRDİZER, N., AYCAN, N., BALCIOĞLU, İ. ve BATUK, G. (1997). Kadının Suça Yönelimi: Karşılaştırmalı Bir Çalışma. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, **55(**3), 341-351.

Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkif Evlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzük. (1967). T. C. Resmi Gazete, 12662, 01 Ağustos 1967.

Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük. (2006). T. C. Resmi Gazete, 26131, 06 Nisan 2006.

CHAMPAGNE, D & FELİZARDO, V.(2016) , Spcial Work Practice in Correction.
Erişim:http://www.casw-acts.ca/en/social-work-practice-corrections
Erişim tarihi; 20.06.2016

CILGA, İ. (2001). Türkiye'de İnsan ve Toplum Sorunları Karşısında Sosyal Hizmet. K. Karataş ve Ç. Arıkan (Haz.). İnsani Gelişme ve Sosyal Hizmet Prof Dr. Nesrin Koşar'a Armağan (s. 47-57). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayı. No:9.

COŞGUN, E, (2010). Suça Yönelen Ergenlerde Çocukluk Döneminde Örseleyici Yaşantılara Maruz Kalma Düzeyi ile Adil Dünya İnancı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Marmara Üniversitesi: İstanbul

CÜCELOĞLU, D, (1996). İçimizdeki Çocuk. İstanbul: Remzi Kitapevi,

ÇAKICI, M, ÇAKICI, E, TATLISU, Ö. BEKİROĞULLARI, Z, ve AKSOY, A, (2003), Kuzey Kıbrıs' ta Çocuk İstismarının Yaygınlığı, Lefkoşa: Mavi Basın Yayın.

ÇOLAK H., ALTUN, U. (2006). Denetimli Serbestlik Kavramının Yaptırım Teorisi ve Penolojik Bakımdan Tahlili ile Pozitif Hukukumuzdaki Düzenlemeler.
Erişim: http://www.yayin.adalet.gov.tr/adalet_dergisi/25.htm
Erişim Tarihi: 20.06.2016

ÇINAR, GÖ, (2010). Erkek Alkol/Madde Bağımlılarında Çocukluk Çağı Travmasının Öfke, Agresyon Ve Dürtüsellikle İlişkisi. Tıpta Uzmanlık Tezi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, İstanbul

ÇİFTÇİ, O, (1991). "Çocuğun Sosyalleşmesinde Ailenin Rolü". *Aile ve Toplum: Eğitim ve Kültür Araştırması Dergisi*, **1**(2), 19-23

DAVİES, M. (2002). Companion to Social Work. Oxford: Blackwell Publishers Ltd.

Denetimli Serbestlik Hizmetleri Yönetmeliği. (2013). Resmi Gazete, 28578, 05 Mart 2013

DEMİRBAŞ, T, (2001). Kriminoloji. Seçkin Yayınları, Ankara

DEMİRER, E, (2015). Reem Nöropsikiyatri Merkezi'nin Üç Şubesine Depresyon Şikayetiyle Başvuran Kadınların Çocukluk Çağı Travması Açısından Depresyon Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul

DEMİRKAPI, E, (2013). Çocukluk Çağı travmalarının Duygu Düzenleme ve Kimlik Gelişimine Etkisi ve Bunların Psikopatalojiler İle İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Aydın

DÖNMEZER, S, (1984). Kriminoloji, 7. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul

DÖNMEZER, S, (1994). Kriminoloji. Filiz Kitapevi , 7.Basım ,İstanbul

DURSUNKAYA, D, (2007). Duygusal Örselenme Ve İhmal. E. Kerimoğlu (Ed.), Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi İçinde (478-487). *Türkiye Klinikleri Pediatrik Bilimler*, **3** (3).

DUYAN, V., ÖZGÜR SAYAR, Ö., ÖZBULUT, M. (2008). Sosyal Hizmeti Tanımak ve Anlamak: Sosyal Hizmet Uzmanları ve Sosyal Hizmet Alanında Çalışanlar İçin Bir Rehber. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Deneği Yayın No: 11.

ERBAY, E., TUNCAY, T. (2010). İnsan Hakları Eğitimi: Güçlendirme Yaklaşımı Temelinde Bir Değerlendirme. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 1 (3), 147-162.

ERKMAN, F, (1989). Çocukların Duygusal Ezimi. Çocuk İstismarı Ve İhmali, Çocukların Kötü Muameleden Korunması 1. Ulusal Kongresi, (163-169), Ankara: Gözde Repo Ofset

FİNKEHOR D, (1987). The Trauma Of Child Sexual Abuse: Two Models. *Journal of Interpersonal Violence*; **2:**348–366

GLASER, D, (2002) Emotional Abuse And Neglect (Psychological Maltreatment): *A Conceptual Framework. Child Abuse & Neglect,* **26,** 697–714.

GLASER, D, (2000). Child Abuse And Neglect And The Brain—*A Review. Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, **41**(1), 97-116.

GÖKÇEARSLAN ÇİFCİ, E, (2008). Kapkaç Suçundan Hüküm Giyenlerin, Sosyo-Demografik Özellikleri, Sosyal Dışlanma Süreçleri, Suç Ve Diğer Sapma Davranışlar Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

GÖKLER, I, (2002). " Çocuk İstismarı ve İhmali: Erken Dönem Stresin Nörobiyolojik Gelişime Etkisi", *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi***, 9**: 47-57

GÖKLER, R, (2006). Eğitimde Çocuk İstismarı Ve İhmaline Genel Bir Bakış. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, **3,** 47-76.

GÖLGE, ZB, (2005). Cinsel Travma Sonrası Oluşan Ruhsal Sorunlar. Nöropsikiyatri Arşivi**, 42**(1-2-3-4-5), 19-28.

GÖNÜLTAŞ, M. B. (2009). Adana İlinde Mala Ve Şahsa Karşı Suç İşleyen Çocukların Sosyodemografi K Özelliklerinin Ortaya Konulması. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Adana

GÜLER, N, UZUN, S, BOZTAÇ, Z, ve AYDOĞAN, S (2002). Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal Ve Fiziksel İstismar / İhmal Davranışı Ve Bunu Etkileyen Faktörler. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, **24**, 128-134

GÜNÇE G, (1983) "Çocuk Suçluluğu ve Aile", Çocuk Suçluluğu ve Çocuk Mahkemeleri Sempozyumu 22-23 Haziran 1983 (Yayına Hazırlayan Doç.Dr.Esin ONUR), A.Ü.Basımevi, s. 3-4

GÜMÜŞ, H. ve AYDOĞAN, M.N.(2013). Ceza İnfaz Kurumlarında Sosyal Hizmet Uygulamaları Ders Notu, Ankara

HEİM, C, SHUGART, M, CRAİGHEAD, WE, & NEMEROFF, CB (2010). Neurobiological And Psychiatric Consequences Of Child Abuse And Neglect.Developmental Psychobiology, **52(**7), 671-690.

HİLDYARD, KL, & WOLFE, A.D. (2002) Child Neglect: Developmental İssues And Outcomes. *Child Abuse & Neglect,* **26,** 679–695

HORNOR, G. (2010). Child Sexual Abuse: Consequences And İmplications.*Journal Of Pediatric Health Care*, **24**(6), 358-364.

HORWARTH, J. (2007). Child Neglect: İdentification And Assessment. New York, Palgrave.

IRMAK TY.(2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı Ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler. Doktora tezi.

İÇLİ, TG, ve ÖĞÜN, A. (1988). Sosyal Değişme Süreci İçinde Kadın Suçluluğu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* **5**(2), 30

İÇLİ, TG, (1993). Türkiye'de Suçlular: Sosyo-Kültürel Ve Ekonomik Özellikleri, Ankara: Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını.

İÇLİ, TG, (1999). Kriminoloji, 3. Baskı, Bizim Büro Basımevi, Ankara

İÇLİ, TG, (2001). Kriminoloji, Ankara: Bizim Büro Basımevi

İÇLİ, TG, (2003), "Toplumdan Kopuş: Suç Ve Şiddet", Sosyolojiye Giriş, (Ed. İhsan Sezal), Ankara: Martı Yayınları

İÇLİ, TG, (2004). Kriminoloji. Ankara: Mart Kitapevi ve Yayınevi.

İÇLİ, TG, (2007). Kriminoloji, 7. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları

İÇLİ, TG, (2009). Çocuk Suç ve Sokak. Ankara: Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü

İL, S. (2003). Adli Sosyal Hizmet. Türkiye Klinikleri Psikiyatri Dergisi, 4(2), 141-145.

İŞERİ E. (2008). Cinsel İstismar. Çetin FÇ, Pehlivantürk B, Ünal F, Uslu R, İşeri E, Türkbay T, Coşkun A, Miral S, Motavallı N(Ed)Çocuk Ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı.1.Baskı, Ankara, Hekimler Yayın Birliği; 470-477

KALER, SR, & FREEMAN, BJ (1994). Analysis Of Environmental Deprivation: Cognitive And Social Development İn Romanian Orphans. *Journal Of Child Psychology And Psychiatry*, **35**(4), 769-781.

KAPLAN, SJ, PELCOVİTZ, D, & LABRUNA, V, (1999). Child And Adolescent Abuse And Neglect Research: A Review Of The Past 10 Years. Part I: Physical And Emotional Abuse And Neglect. *Journal Of The American Academy Of Child & Adolescent Psychiatry,* **10**(38), 1214-1222

KARA, B, BİÇER, Ü, ve GÖKALP AS, (2004). Çocuk İstismarı. *Çocuk Sağlığı Ve Hastalıkları Dergisi*, **47**: 140-151

KARADENİZ, S, (2008). Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları İle Psikolojik Doğum Sırası Arasındaki İlişki. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 19 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Samsun

KARASAR, N, (2007). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın

KARS, Ö, (1996) Çocuk İstismarı: Nedenleri ve Sonuçları Bizim Büro Basımevi, Ankara.

KENDALL-TACKETT, KA, WİLLİAMS, LM & FİNKELHOR, D (1993). Impact Of Sexual Abuse On Children: A Review And Synthesis Of Recent Empirical Studies. *Psychological Bulletin,* **113**(1), 164-180.

KENDALL-TACKETT, K. (2002). The Health Effects Of Child Abuse: Four Pathways *By Which Abuse Can Influence Health. Child Abuse Neglect,* **26,** 715-729.

KENDLER, KS, BULİK, CM, SİLBERG, J, HETTEMA, JM, MYERS, J, & PRESCOTT, CA, (2000). Childhood Sexual Abuse And Adult Psychiatric And Substance Use Disorders İn Women: An Epidemiological And Cotwin Control Analysis. *Archives Of General Psychiatry*, **57(**10), 953

KEPENEKÇİ YK. (2001)Hukuksal Açıdan Çocuk İstismarı Ve İhmali. *Katkı Pediatri Dergisi*; **K22:** 262-75

KEPENEKCİ YK.(2005). Öğrenci ve Şiddet, AÜ Dergisi;7:12-13.

KESKİN, G, ÇAM, O. (2005). "Çocuk Cinsel İstismarına Psikodinamik Hemşirelik Yaklaşımı", *Yeni Symposium,* **4**3(3): 118-125.

KIZILÇELİK, S. (1992), Sosyoloji Teorileri-2, Konya:Akın Matbaası

KIZILÇELİK, S. (1996), Sosyoloji Teorileri-3, İzmir: Saray Kitapevleri

KIZMAZ, Z. (2002), "Bazı Sosyal Değişkenler Bağlamında Doğu Anadolu Bölgesinde Suç Ve Suçluluk", Fırat Üniversitesi Sos. Bil. Ens. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Elazığ

KIZMAZ, Z.(2005a), Din Ve Suçluluk: Suç Teorileri Açısından Kuramsal Bir Yaklaşım. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. **15**(1). Elazığ

KIZMAZ, Z. (2005). Sosyolojik Suç Kuramlarının Suç Olgusunu Açıklama Potansiyelleri Üzerine Bir Değerlendirme, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Dergisi* (**29:**2), 149-174.

KIZMAZ, Z. (2013). Cezaevinden Çıkan Bazı Suçlular Niçin Yeniden Suç İşlemektedir: Elazığ E Tipi Cezaevi Örneği. Fırat Üniversitesi Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Geçmişten Geleceğe Harput Sempozyumu, Elazığ

KİLLAN, M.L. & MASCHI, T.(2009). A History of Forensice Social Work in United States, Forensic Social Work. Psychosocial and Legal Issues in Diverse Practice Setting.

KOCADAŞ, B. (2007). Düşük Sosyo-Ekonomik Yapı Suç İlişkisi: Malatya'da Çocuk Suçluluğu. Sosyoloji Araştırmaları. *Türk Psikoloji Yazıları Dergisi,* **1**, 157-186

KOŞAR, N. (1989), Sosyal Hizmetlerde Aile Ve Çocuk Refahı Alanı, Ankara: Yargıçoğlu Matbaası

KOZCU, Ş. (1989). Çocuk İstismarı Ve İhmali. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayını, 63.

KOZCU, Ş. (1990) "Çocuk İstismarı ve İhmali" Aile Yazıları 3, Birey Kişilik ve Toplum. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi: **5**/3, Devran matbaası, Ankara

KOZCU, Ş. (1991). Çocuk İstismarı Ve İhmali Aile Yazıları 3. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Bilim Serisi, 5(3), Ankara.

KULAKSIZOGLU, A. (1998), Ergenlik Psikolojisi, Remzi Kitabevi, İstanbul.

KUNT, V.(2003). Suç Ve Çocuk. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara

LALAYANTS, M. & EPSTEIN, I. (2005), Evolouting Multidisciplinary Child Abuse and Neglect Teorm: a Research Agenda, ckild Welfare; 84,4, ProQuest Health and Medical Complete S:433

LEE, J. A. B. (2001). The Empowerment Approach to Social Work Practice: Building the Beloved Community (2. ed.). Columbia University Press: New York.

LEWİS, DO. (1992). From Abuse To Violence: Psychophysiological Consequences Of Maltreatment. Journal Of The American Academy Of Child & Adolescent Psychiatry**, 31,** 383-391.

LEWİT, EM. (1994). Reported Child Abuse And Neglect. The Future Of Children**, 4**(2), 233-242.

LİVİNGSTON, R. (1987). Sexually And Physically Abused Children. Journal Of The American Academy Of Child & Adolescent Psychiatry, **26,** 413-4

LYNCH , RL. (1991). A National Database On Vocational Teacher Education. Berkeley: National Center For Research İn Vocational Education

MASCHİ, T. ve KİLLİAN, M.L. (2009), Defining Collaborative Forensic Social Work With Diverse Population. T. Maschi, C. Bradley ve K. Ward (Ed.). Forensic Social Work : Psychsocial and Legal Issues in Diverse Practice Settings (s. 3-10). New York: Springer Publishing

NASW, Choices; Careers in Social Work
Erişim:http://www.naswdc.org/pubs/choices/choices1.asp
Erişim Tarihi: 20.06.2016

NAZLIDIR, M. (2010). Kasten Adam Öldürme Ve Teşebbüs Suçlularında Psikososyal Özelliklerin İncelenmesi: Suç Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara

ODAĞ C.(2001). Nevrozlar-2. Halime Odağ Psikanaliz ve Psikoterapi Vakfı Yayınları; 43-44

O'MELİA, MİLEY VE DUBOİS (1998). Generalist Social Work Practice- An Empowering Approach. UK, Allyn and Bacon

ORTAKÖYLÜ, L, TAKTAK, Ş ve BALCIOĞLU.(2004).Kadın ve Suç.*Yeni Symposium*,**42(**1),13- 19

OSOFSKY, J. (1995). The Effects Of Exposure To Violence On Young Children. *American Psychologist*, **50**, 782-788.

OVACIK, CA. (2008). Aile İçi Şiddetin Erkek Çocuğun Şiddet İçeren Suç İşleme Davranışına Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

ÖNER, U. (1996). Farklı Okullarda Görev Yapan Öğretmenlerin Çocuk İstismarı Potansiyellerinin İncelenmesi. Ankara. 72 Tasarım Dizgi

ÖRSEL S, KARADAĞ H, KARAOĞLAN-KAHİLOĞULLARI A ve AKGÜN-AKTAŞ E. (2011). Psikiyatri Hastalarında Çocukluk Çağı Travmalarının Sıklığı Ve Psikopatoloji İle İlişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi;* **12:** 130-136

ÖTER A. (2005). Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri (Antalya Örneği). Doktora tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

ÖZEN, Ş, ANTAR, S ve ÖZKAN, M, (2007). Çocukluk Çağı Travmalarının Umutsuzluk, Sigara Ve Alkol Kullanımı Üzerine Etkisi; Üniversite Son Sınıf Öğrencilerini İnceleyen Bir Çalışma. *Düşünen Adam*, **20**(2), 79-87.

ÖZER, G.(2014). Ebeveynlerin Çocuk Cinsel İstismarına Dair Bilinçleri, Endişeleri Ve Aldıkları Önlemler. İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi İstanbul.

ÖZTEP, C.(2010). Duygusal İstismar Algılayan Ve Algılamayan Ergenlerin Kaygı Düzeyleri Ve Denetim Odaklarının Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi

ÖZTÜRK S.(2007). Çocuklarda Duygusal İstismar. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ

PATTERSON, G. (2012). Social Work Practice in the Criminal Justice System, Routledge Press.

POLAT, O. (2001). Çocuk Ve Şiddet. İstanbul: Der Yayınları

POLAT, O. (2004), Klinik Adli Tıp, Ankara: Seçkin Yayıncılık 1.Baskı.

POLAT, O. (2007), Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı Tanımlar I, Ankara: Seçkin Yayıncılık 1. Baskı

ROBERTS, A. R., SPRİNGER, D. W. (2007). Social Work in Juvenile and Criminal Justice Settings. Illinois: Charles C. Thomas Publisher Ltd.

ROWE DC ve FARRİNGTON DP, (1997). The Familial Transmission Of Criminal Convictions. Criminology **35(**1): 177–201

SAATÇİOĞLU, Ö, TÜRKCAN, S, IŞIKLI, M ve UYGUR, N (1995). Tutuklularda Depresyon. *Düşünen Adam*, **8**(3), 18-23

SABAN, A. (2002). Öğrenme ve Öğretme Sürecinde Yeni Teori ve Yaklaşımlar. Ankara: Nobel Yayıncılık

SALTIK, D. (2011). Ankara Sincan Çocuk Eğitim Evinde Kalan Çocuk Hükümlülerin Aile İliskileri, Aile Yapısı Ve Akran Etkisinin Suça Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara

SEVİM, T, SOYASLAN Y. (2009) Hırsızlık Suçu Faillerinin Sosyal Kültürel Ve Ekonomik Özellikleri: Elazığ Örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*. **11**(3). Ankara

SİNANİ, G.(2012). Psikiyatri Polikliniğine Başvuran Ve Ağrı Yakınması Olan Kişilerde Çocukluk Çağı Travmasının Varlığı, Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. Uzmanlık Tezi. İstanbul.

SİYEZ, D. M. (2003). Duygusal İstismara Maruz Kalan Ve Kalmayan Ergenlerin Benlik Algıları İle Depresyon Ve Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

SOKULLU-AKINCI, Füsun, (2002), Kriminoloji, İstanbul: Beta Basım

SOYASLAN, D. (1998). Kriminoloji, 2. Basım, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları

SOYTURK, S. (2013). Hükümlü ve Tutukluların Sosyal Hizmet Gereksinimlerinin Değerlendirilmesi: Karaman M Tipi Kapalı-Açık Cezaevi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

ŞAR V, ÖZTÜRK E ve İKİKARDEŞ E, (2012). Çocukluk Çağı Ruhsal Travma Ölçeğinin Türkçe Uyarlamasının Geçerlilik Güvenilirliği. *Türkiye Klinikleri J Med Sci,* **32**(4):1054-63

ŞAR V. (1997). Kötüye Kullanım Ve İhmalle İlişkili Sorunlar. Temel Psikiyatri, Güleç C, Köroğlu E, (ed) Ankara: Hekimler Yayın Birliği Yayıncılık; 823-834

ŞENTÜRK, Ü. (2006). Parçalanmış Aile Çocuk İlişkisinin Sebep Olduğu Sosyal Problemler (Malatya Uygulaması). İnönü Üniversitesi, Doktora Tezi.

ŞİMSEK, F, ULUKOL, B, BİNGÖLER, B. (2004). "Çocuk İstismarına Disiplin Penceresinden Bakış", *Adli Bilimler Dergisi*, **3**(1): 47-52.

TANER, Y., GÖKLER, B. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik Yönleri, Hacettepe Tıp Dergisi, 35: 82-86

TACKETT, KK, (2002). "The Health Effects Of Child Abuse: Four Pathways By Which Buse Can Influence Health", Child Abuse Negl, **26**: 715-729.

TEMEL, Z (2011). Suça Yönelmiş Çocukların Aile İşlevselliğinin Belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas

TCK, (2004). Türk Ceza Kanunu. Erişim Adresi: (https://www.tbmm.gov.tr/kanunlar/k5237.html) . Erişim Tarihi: 01/02/2016

TIRASÇI, Y, GÖREN, S. (2007). Çocuk İstismarı Ve İhmali, *Dicle Tıp Dergisi*, **34** (1): 70-74.

TİFTİK, N, (2012). Adam Öldürme Eylemi Nedeniyle Hüküm Giymiş Kadınlarda Çocukluk Örselenme Yaşantılarına Maruz Kalma, Adil Dünya İnancı Ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul

TOPBAŞ, M, (2004), İnsanlığın Büyük Ayıbı: Çocuk İstismarı, *TSK Koruyucu Bülteni*, **3,**(4), 76-80.

TOPÇU, S, (2009), Cinsel İstismar, Ankara: Phoenix Yayınevi, 1. Baskı

TURHAN, E, SANGÜN, Ö, NANDI, T, (2006). Birinci Basamakta Çocuk İstismarı Ve Önlenmesi, *Sürekli Tıp Eğitim Dergisi,* **15:** 153- 157

TUİK, (2013). Adalet İstatistikleri.
Erişim: (http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1070).
Erişim Tarihi: 10. Mayıs. 2016.

UĞUR, D. (2007). Dünyayı Adil Algılama ve Geleceğe Dair Umut/Umutsuzluk: Depresyon Tanısı Alan Ve Almayan Kişilerde Adil Dünya İnancı. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.

ULUĞTEKİN, S, (1991). Hükümlü Çocuk Ve Yeniden Toplumsallaştırma, Bizim Büro Basımevi, Ankara, 96-104s

ULUĞTEKİN, S., ACAR, BAYKARA,Y. ÖNTAŞ CANKURTARAN,Ö.(2004).Çocuk Adalet Sisteminde Sosyal İnceleme Raporları ve Gözetim Raporlarının Yeri, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, S. 53, s. 35.

UNİTED NATİONS CHİLDREN'S FUND (UNICEF) (1986). Statistics on Children in UNICEF Assisted Countries

UZUN, Ş. (2002). Ergenlerde Algılanan Duygusal İstismar İle Kendilik İmgesi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

ÜMİT, E. (2007). Mekandan İmkana: Çocuk Suçluluğunun Habitusu, Ceza Ehliyet İliskisi, Ankara: Ankara Barosu Yayınları**.**

ÜNAL, F. (2008). "Ailede Çocuk İstismarı ve İhmali", TSA, **1**: 9-18.

ÜNAL, S. ve ADA, S. (2001). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Marmara Üniveritsi Yayınları.

WATCHEL, T. (2013). Defining Restorative. IIRP Graduate School
Erişim: www.iirp.edu.
Erişim Tarihi:14.10.2016

WANG, CT, & HOLTON, J. (2007). Total Estimated Cost Of Child Abuse And Neglect İn The United States. Chicago, IL: Prevent Child Abuse America.

WORLD HEALTH ORGANİZATİON. (1999). Report Of The Consultation On Child Abuse Prevention, 29–31 March, Geneva. Geneva, World Health Organization.

WORLD HEALTH ORGANİZATİON. (2006). Preventing child maltreatment: A guide to taking action and generating evidence.
Erişim: (http://whqlibdoc.who.int/publications/2006/9241594365_eng.pdf).
Erişim Tarihi: 11.06.2016

WORMER, K., BOES, M. (1998). Social Work, Corrections and the Strengths Approach.
Erişim: http://www.uni.edu/vanworme/canada.html
Erişim Tarihi: 06 Haziran 2013,

YANG, B. Z, ZHANG, H., GE, W., WEDER, N, DOUGLAS-PALUMBERİ, H, PEREPLETCHİKOVA, F, ... & KAUFMAN, J. (2013). Child Abuse And Epigenetic Mechanisms Of Disease Risk. *American Journal Of Preventive Medicine*, **44**(2), 101-107.

YAVUZER, H. (1986). Psiko-Sosyal Açıdan Çocuk Suçluluğu, İÜ Edebiyat Fakültesi Yayınları, Özlem kardeşler Matbaası, İstanbul

YAZICIOĞLU, Y. ve ERDOĞAN, S. (2004). Spss Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Detay Yayıncılık

YILDIRIM, F,(2010) Majör Depresyon Hastalarında Çocukluk Çağı Travmasının Dürtüsellik, Öfke Ve İntihar Davranışı İle İlişkisi, Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı Ve Sinir Hastalıkları Eğitim Ve Araştırma Hastanesi, Psikiyatri Uzmanlık Tezi, İstanbul

YILMAZ, A. (2009). Çocuk İstismarı Ve İhmali: Risk Faktörleri Ve Çocukların Psiko-Sosyal Gelişimi Üzerindeki Etkileri. *Civilacademy Sosyal Bilimler Dergisi*, **7**(1).

YILMAZ IRMAK, T. (2008). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Yaygınlığı ve Dayanıklılıkla İlişkili Faktörler. Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir

YOLCUOĞLU, İG (2009). "Çocuk Koruma Sisteminde Aileyle Çalışmanın Esasları: İstanbul Örneğinde Çocuklar ve Ailelerinin Gereksinimler, Güçlülük ve Risk Faktörleri Açısından Değerlendirilmesi". Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi. Ankara

YOLCUOĞLU, İG (2010). "Çocukların İhmal ve İstismara Uğramasında Aile ve Çocuklara Yönelik Risk Faktörleri ve Sosyal Hizmet Müdehalesi". *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*; **21**(1):73-83

ZEREN C, YENGİl E, ÇELİKEL A, ARIK A ve ARSLAN M.(2012). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı İstismarı Sıklığı, *Dicle Tıp Dergisi;* **39** (4): 536-541

ZEYTİNOĞLU, S. (1991). Sağlık, Sosyal Hizmet ve Hukuk Alanlarında Çalışanların Türkiye'de Çocuk İstismarı Ve İhmali Sorunu İle İlgili Görüşleri. Çocuk İstismarı ve İhmali (147-161). Ankara: Gözde Repro Ofset.

ZOROĞLU S, TÜZÜN Ü, ŞAR V. (2001). Çocukluk Dönemi İstismar Ve İhmalinin Olası Sonuçları, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*; **2** (2):69-78

EKLER

EK 1) Bilgilendirilmiş Onam Formu

Değerli katılımcı,

Bu araştırma Türk ceza kanunun herhangi bir maddesi dolayısıyla hüküm giymiş ve ceza infaz kurumunda halen kalmakta olan yetişkin bireylerin çocukluk çağı travma düzeylerini ve bu düzeyler ile bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla planlanmıştır. Araştırmada 2 bölümden oluşan anket formu kullanılacaktır. Bilgileriniz ve elde edilen verilerin gizliliği sağlanacak olup, bu araştırmanın dışında başka hiçbir amaçla kullanılmayacaktır. Araştırmaya katılmak isteğe bağlı tutulmuştur ve istediğiniz zaman araştırmaya katılmaktan vazgeçebilirsiniz.

Elde edilen veriler, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans tez çalışması için kullanılacaktır. Bu nedenle soruların **dikkatli ve eksiksiz** olarak yanıtlanması büyük önem taşımaktadır. Gösterdiğiniz ilgi ve işbirliğine teşekkür ederim.

Miyase YÜKSEL

Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formunu Okudum.

Hiçbir Baskı ve Zorlama Olmadan Araştırmaya

Katılmayı Kabul Ediyorum.

Tarih:

Adı Soyad:

İmza:

EK 2) Sosyo-Demografik Bilgi Formu

1) Doğum tarihiniz nedir? ……. .

2) Cinsiyetiniz nedir? ……..

3) Doğum yeriniz neresidir?

( )il……
( )ilçe
( )Kasaba
( )Köy

4) Medeni durumunuz nedir?

( )Evli ( )Hiç evlenmemiş ( )Boşanmış ( )Dul ( )Ayrı yasıyor ( )Diğer…

5) Kaç kardeşsiniz? ……

6) Çocukluğunuzda en uzun süre hangi şehir ve semtte oturdunuz?
……/……. .

7) Çocukluğunuzda oturduğunuz semtin sizce ortalama gelir düzeyi nedir?

( )Yüksek gelir düzeyi ( )Orta gelir düzeyi ( )Düşük gelir düzeyi

8) Çocukluğunuzda kimlerle yasıyordunuz işaretleyiniz?

( ) Yalnız annemle
( ) Yalnız babamla
( ) Anne, baba ve kardeşlerimle
( ) Yalnız annemle ve kardeşlerimle
( ) Yalnız babamla ve kardeşlerimle
( ) Yalnız kardeşlerimle
( ) Akrabalarımla
( ) Yetiştirme yurdunda
( ) Beni evlatlık edinen aileyle
( ) Diğer……

9) Annenizin mesleği nedir?. . . . . .

10) Babanızın mesleği nedir?. . . . . .

11) Cezaevine girmeden önce varsa mesleğiniz nedir? ……

12) Eğitim durumu?

	Okur Yazar Değil	Okur Yazar	İlk okul Terk	İlk okul Mezun	Ortaokul Terk	Ortaokul Mezun	Lise Terk	Lise Mezun	Üniv Terk	Üniv. Mezunu
Sizin Eğitim Durumunuz										
Babanızın Eğitim Durumu										
Annenizin Eğitim Durumu										

13) Çocukluğunuzda ailenizin sizce ortalama gelir düzeyi nedir?

( )Yüksek gelir düzeyi ( )Orta gelir düzeyi ( )Düşük gelir düzeyi

14) Hüküm Giyme Nedeniniz Nedir?
Belirtiniz……

15) Gerçekleştirmiş olduğunuz eylem nedeniyle burada ne kadar süredir bulunmaktasınız?
……

16) Bundan önce cezaevine girdiniz mi?(Cevabınız 'Hayır' ise1 9. Soruya geçiniz)

( ) Evet
( ) Hayır

17) Cevabınız "evet" ise bundan önce cezaevine kaç kez girdiniz? ……..

18) Bundan önce cezaevine girdiyseniz, hüküm giydiğiniz suç türü/türleri nelerdir?
Belirtiniz……

19) İlk suç işlediğinizde kaç yaşındaydınız? ……..

20) Ailenizde sizden başka tutuklanan, hüküm hiç kimse oldu mu?
(Cevabınız Hayır ise 22. Soruya geçiniz)

( ) Evet
( ) Hayır

21) Cevabınız ‘Evet’ ise aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Tutuklanan/Hüküm Giyen Kişi	Tutuklandı	Hüküm Giydi	Tutuklandığında Kaç Yaşındaydı	Nedeni
Anne				
Baba				
Kardeş(ler)				
Akraba (Belirtiniz) ……..				

22) Çocukluğunuzda aile içi ilişkilerinizde aşağıdakilerden hangisi söz konusuydu?

( ) Ailemin bütün fertleri birbirileriyle iyi anlaşır ve birbirlerini severdi
( ) Anne ve babam birbirleriyle iyi anlaşamazlar ama çocuklarını severlerdi
( ) Babam annemi ve bizleri döverdi
( ) Annem babamı ve bizi bizleri döverdi
( ) Diğer ……..

EK 3) Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Bu sorular **çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (18 yaşından önce)** başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde…

1. Evde yeterli yemek olmadığından aç kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

2. Benim bakımımı ve güvenliğimi üstlenen birinin olduğunu biliyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

3.Ailemdekiler bana “salak”, “beceriksiz” ya da “tipsiz” gibi sıfatlarla seslenirlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

4. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur ya da uyuşturucu alırlardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

5. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan biri vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

6. Yırtık, sökük ya da kirli giysiler içersinde dolaşmak zorunda kalırdım.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

7. Sevildiğimi hissediyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

8.Anne ve babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

9.Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora ya da hastaneye gitmem gerekmişti.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

10. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

11.Ailemdekiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı ya da sıyrıklar oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

12.Kayış, sopa, kordon ya da başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

13.Ailemdekiler birbirlerine ilgi gösterirlerdi.

1.Hiç bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

14.Ailemdekiler bana kırıcı ya da saldırganca sözler söylerlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

15.Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma (dövülme, itilip kakılma vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

16.Çocukluğum mükemmeldi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

17.Bana o kadar kötü vuruluyor ya da dövülüyordum ki öğretmen, komşu ya da bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

18.Ailemde birisi benden nefret ederdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

19.Ailemdekiler kendilerini birbirlerine yakın hissederlerdi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

20.Birisi bana cinsel amaçla dokundu ya da kendisine dokunmamı istedi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

21.Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla ya da benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

22.Benim ailem dünyanın en iyisiydi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

23.Birisi beni cinsel şeyler yapmaya ya da cinsel şeylere bakmaya zorladı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

24.Birisi bana cinsel tacizde bulundu.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

25.Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma (hakaret, aşağılama vb.) inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

26.İhtiyacım olduğunda beni doktora götürecek birisi vardı.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

27.Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

28.Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.

1.Hiç Bir Zaman 2.Nadiren 3.Kimi Zaman 4.Sık Olarak 5.Çok Sık

EK 4) Ölçek Kullanım İzni

Kimden: Dr.Vedat Sar > Gizle

Kime: miyase Yüksel >

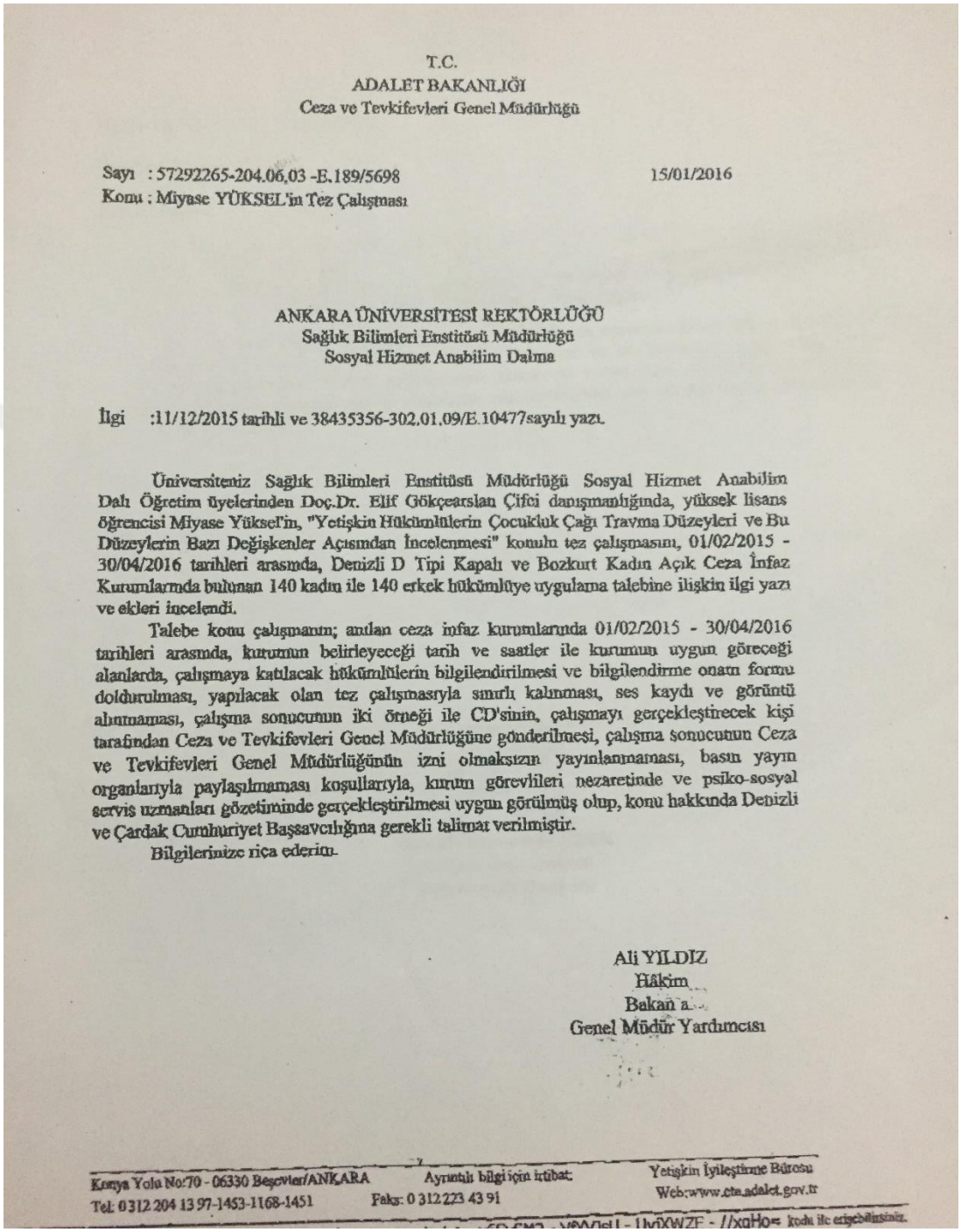
Ynt: Çocukluk Çağı Travma Ölçeği hakkında

25 Eylül 2014 16:39

Tabii, son versiyonu ekledim. Daha önce kullanıp yayınladığımız çalışlmaalr için web sayfama bakabilir ya da Researchgate den indirebilirsiniz eğer karşılaştırma için CTQ ortalamaları arasanız. Başarılar,

Prof.Dr.Vedat Sar (www.vedatsar.com)
Private Practice, Istanbul
Consultant Psychiatrist, V.K.V. American Hospital, Istanbul
President, European Society for Traumatic Stress Studies (www.estss.org)

EK 5) Kurum İzni

T.C.
ADALET BAKANLIĞI
Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü

Sayı : 57292265-204.06.03 -E.189/5698 15/01/2016
Konu : Miyase YÜKSEL'in Tez Çalışması

ANKARA ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü
Sosyal Hizmet Anabilim Dalına

İlgi :11/12/2015 tarihli ve 38435356-302.01.09/E.10477sayılı yazı.

Üniversiteniz Sağlık Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı Öğretim üyelerinden Doç.Dr. Elif Gökçearslan Çifci danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi Miyase Yüksel'in, "Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Bu Düzeylerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" konulu tez çalışmasını, 01/02/2015 - 30/04/2016 tarihleri arasında, Denizli D Tipi Kapalı ve Bozkurt Kadın Açık Ceza İnfaz Kurumlarında bulunan 140 kadın ile 140 erkek hükümlüye uygulama talebine ilişkin ilgi yazı ve ekleri incelendi.

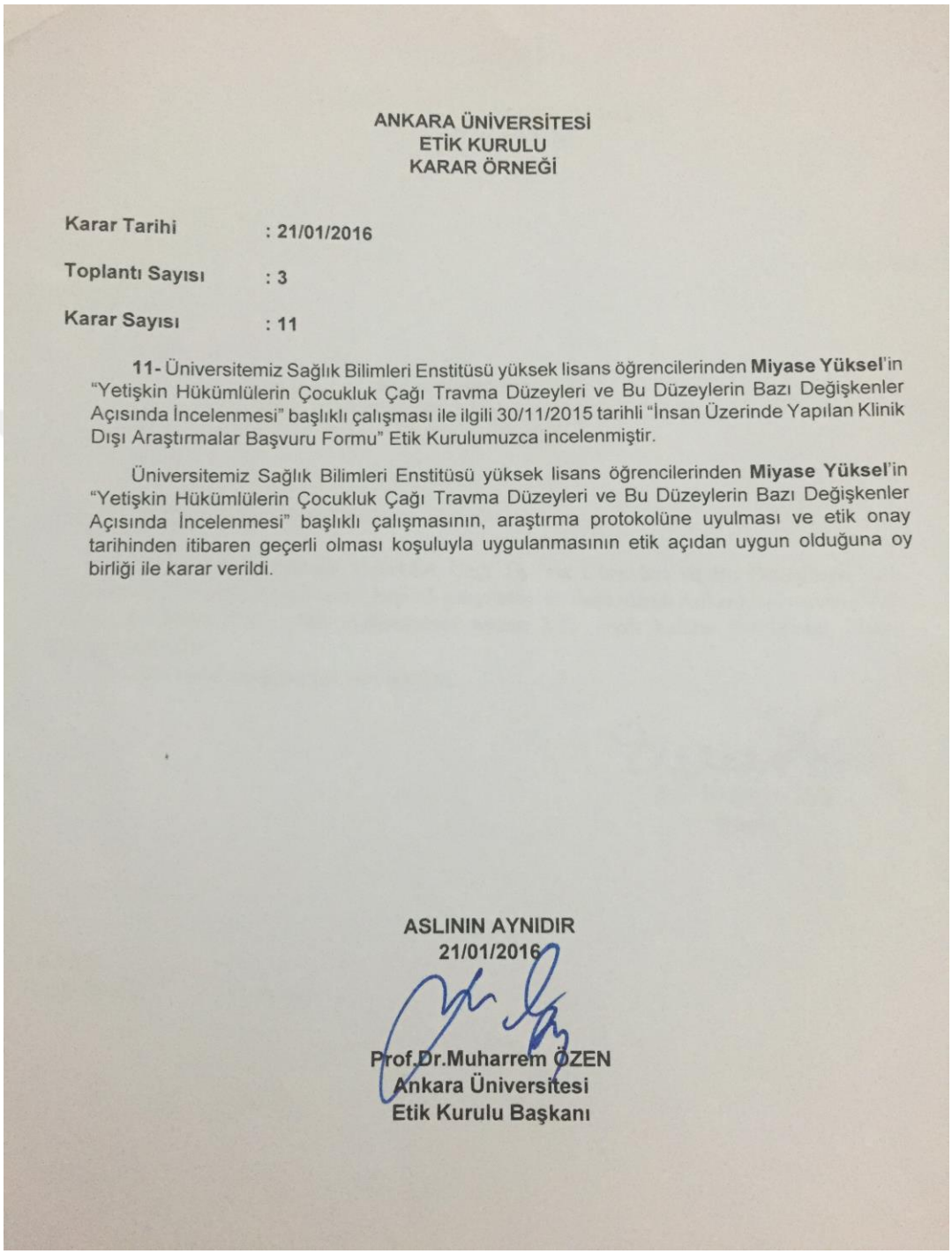
Talebe konu çalışmanın; anılan ceza infaz kurumlarında 01/02/2015 - 30/04/2016 tarihleri arasında, kurumun belirleyeceği tarih ve saatler ile kurumun uygun göreceği alanlarda, çalışmaya katılacak hükümlülerin bilgilendirilmesi ve bilgilendirme onam formu doldurulması, yapılacak olan tez çalışmasıyla sınırlı kalınması, ses kaydı ve görüntü alınmaması, çalışma sonucunun iki örneği ile CD'sinin, çalışmayı gerçekleştirecek kişi tarafından Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne gönderilmesi, çalışma sonucunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün izni olmaksızın yayınlanmaması, basın yayın organlarıyla paylaşılmaması koşullarıyla, kurum görevlileri nezaretinde ve psiko-sosyal servis uzmanları gözetiminde gerçekleştirilmesi uygun görülmüş olup, konu hakkında Denizli ve Çardak Cumhuriyet Başsavcılığına gerekli talimat verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Ali YILDIZ
Hâkim
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı

Konya Yolu No:70 - 06330 Beşevler/ANKARA Ayrıntılı bilgi için irtibat: Yetişkin İyileştirme Bürosu
Tel: 0 312 204 13 97-1453-1168-1451 Faks: 0 312 223 43 91 Web:www.cte.adalet.gov.tr

EK 6) Etik Kurul İzni

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
ETİK KURULU
KARAR ÖRNEĞİ

Karar Tarihi : 21/01/2016

Toplantı Sayısı : 3

Karar Sayısı : 11

11- Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencilerinden **Miyase Yüksel**'in "Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Bu Düzeylerin Bazı Değişkenler Açısında İncelenmesi" başlıklı çalışması ile ilgili 30/11/2015 tarihli "İnsan Üzerinde Yapılan Klinik Dışı Araştırmalar Başvuru Formu" Etik Kurulumuzca incelenmiştir.

Üniversitemiz Sağlık Bilimleri Enstitüsü yüksek lisans öğrencilerinden **Miyase Yüksel**'in "Yetişkin Hükümlülerin Çocukluk Çağı Travma Düzeyleri ve Bu Düzeylerin Bazı Değişkenler Açısında İncelenmesi" başlıklı çalışmasının, araştırma protokolüne uyulması ve etik onay tarihinden itibaren geçerli olması koşuluyla uygulanmasının etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verildi.

ASLININ AYNIDIR
21/01/2016

Prof.Dr.Muharrem ÖZEN
Ankara Üniversitesi
Etik Kurulu Başkanı

ÖZGEÇMİŞ

I- Bireysel Bilgiler

Miyase
Yüksel
Çorum - 03.08.1989
TC
Bekar
miyaseyksl@gmail.com

II- Eğitim

Lisans :2007-2012 Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü

Y. Lisans :2013-2016 Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı

III- Mesleki Deneyim

2012 - 2013 Ankara Büyük Şehir Belediyesi Yaşlılara Hizmet Merkezi Sosyal Hizmet Uzmanı

2013 - Halen Çankırı Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü Sosyal Hizmet Uzmanı

IV- Bilimsel İlgi Alanları

Türkiye'de Adalet Sistemi ve Adli Sosyal Hizmet' Konulu Sosyal Hizmet Sempozyumu(20-22 Kasım 2014) Bildiriler:

Elif Gökçearslan Çifçi ve Miyase Yüksel; 'Ceza Hukukunun Unutulan Ögesi 'Mağdurlar': Türkiye'de ve Dünya'daki Mağdur Hizmetleri'

Miyase Yüksel ve Elif Gökçearslan Çifçi; 'Çocukluk Çağı Örselenmesinin Suç Davranışına Etkisi'

V- Diğer Bilgiler

Hacettepe Üniversitesi Çocuk Sağlık Kültür Ve Spor Dairesi Başkanlığı Çocuk Ruh Sağlığı Topluluğu Eğitim Seminerleri (Çocuğun Ruh Sağlığı ve Hasta Çocuğa Yaklaşım konulu)

Engelsiz Spor Turnuvaları Kapsamında Bocce Eğitim Semineri

7. Ulusal Sosyal Hizmetler Kongresi

‘Türkiye’de Adalet Sistemi ve Adli Sosyal Hizmet’ Konulu Sosyal Hizmet Sempozyumu

Koruyucu Aile 1. Kademe Eğitici Eğitimi

Uzmanlaşmış Koruyucu Aile Eğitici Eğitimi

UNİCEF Acil Durumlarda Çocuk Koruma Eğitimi

Türkiye Çocuklara Yeniden Özgürlük Vakfı ‘Yeniden Çocuk Yeniden Özgür’ Projesi Proje Koordinatörlüğü

Saray Engelsiz Yaşam Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi ‘Engelsiz Yaşam Projesi’ Proje Koordinatörlüğü

AB Destekli ‘Sosyal Umut Neferleri’ Adlı Projede Gönüllü Çalışma